

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De festiuitatibus que eueniunt infra tempus deuiationis

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De Septuagesima.

seruabant. Inde igitur basilius recedens. et mane illuc rediens inuenit ibidem corpus eius et arma: et lanceam sanguine cruentatam. Et ecce quidam de exercitu rediens dixit. Cum iulianus imperator in exercitu moreretur. ecce quidam miles ignotus cum armis suis et lancea ueniens et calcibus vigens equum audaci mente iulianum imperatorem impetuit. et lanceam fortiter vibrans ipsum valide per medium perforauit et subito abscedens nusquam comparauit. Ipse uero iulianus dum adhuc spiraret. sanguine suo sicur dicitur in historia tripartita manu suam impleuit. et in acram proiecit dicens. Uicisti galilee uicisti. Sicque in his uocibus miserabiliter expirauit. Ab omnibus autem suis insepultus relinquitur et a perfis excoariatur. et de conio suo regi perfarum substratorum efficitur.

De festiuitatibus que eueniunt infra tempus deuiationis.

Dico de festiuitatibus que occurrunt infra tempus quod partim continetur sub tempore reconciliationis: partim sub tempore peregrinationis. quod tempus representat ecclesia a natiuitate christi usque ad septuagesimam. Sequitur uideri de festiuitatibus que eueniunt infra tempus deuiationis quod incipit ab adam et durauit usque ad moysen. quod tempus representat ecclesia a septuagesima usque ad pascha.

De septuagesima xxxi. A

Septuagesima signat tempus deuiationis sexagesima tempus uindictionis. quinquagesima tempus remissionis. quadragesima tempus penitentie spiritualis. Inchoat autem septuagesima a dominica in qua cantatur. Circumdederunt me. et terminatur in sabbato post pascha.

Instituta est autem septuagesima propter tres rationes sicut innuit in summa de officio magistri iohannis belet. scilicet propter redemptionem quoniam sancti patres statuerunt ut propter uenerationem diei ascensionis in qua natura nostra celos ascendit et super choros angelorum sublimata est. semper ipsa quinta dies sollempnis et celebris habetur. et in ea ieiunium non obseruaretur: quia in primitiua ecclesia eadem sollempnis erat sicut prima feria. unde et tunc sollempnis processio fiebat ad representandum processionem discipulorum uel ipsorum angelorum. Ideo in uulgare prouerbium uersus est. ut diei dominice dicatur cognata dies iouis quia antiquitus fuit eque sollempnis. Sed festa sanctorum superueniunt et celebrare tot festa erat quasi onerosum: ideo sollempnitas illa cessauit. In re

demptione ergo illorum dierum sancti patres unam septimanam quadragesime in abstinentia addiderunt et septuagesimam uocauerunt. **B** Alia est propter significationem: quoniam per hoc tempus significatur deuiatio exilium et tribulatio totius humani generis ab adam usque ad finem mundi: quod quidem exilium sub reuolutione septem dierum peragitur. et sub reuolutione septem milium annorum includitur. Per septuaginta enim dies. septuaginta cetenas annorum intelligimus. Ab initio autem mundi usque ad ascensionem sex milia annorum computamus et tunc uero. quicquid temporis sequitur usque ad finem mundi sub septimo millenario comprehendimus cuius terminum solus deus nouit. Nos igitur christus in sexta etate mundi ab hoc exilio in spe eterne retributionis redempta innocentie stola per baptismum eripuit. Sed consummato tempore nostri exilii utraq; stola nos pretere decorabit. Hinc est quod in hoc tempore deuiationis et exilii cantica leticie deponimus: sed tamen in sabbato pasche unum alleluia decantamus tanquam in spe eterne patrie gratulantes. et stolam innocentie in sexta mundi etate per christum recuperantes. Cui etiam tractus subiicitur per quem significatur labor quem adhuc ad impletionem mandatorum dei habere debemus. In sabbato post pascha in quo ut dictum est terminatur septuagesima duo alleluia cantamus: quia completo huius mundi termino duplicem stolam glorie consequemur. **C** Alia est ratio propter representationes quoniam septuagesima representat septuaginta annos quibus filii israel sub captiuitate babilonica fuerunt. Et que admodum illi deposuerunt organa sua dicentes: quomodo cantabimus canticum domini etc. Sicet nos cantica laudis deponimus. Postea uero data illis licentia redeundi a ciro sexagesimo anno ceperunt letari et nos quoque in sabbato pasche tanquam in sexagesimo anno alleluia cantamus eorum representando letitiam. Sed tamen illi in apparatu redierunt et in colligendo sarcinillas multum laborauerunt. et nos post alleluia tractum statim subiungimus qui laboris significat. Sabbato autem quo septuagesima terminatur duo alleluia cantamus eorum plenam letitiam per quam pueniunt in patriam figurantes. Hoc etiam tempus captiuitatis et exilii filiorum israel representat tempus nostre peregrinationis quia sicut ipsi in sexagesimo anno sunt liberati: sic nos in sexta mundi etate. et sicut adhuc in colligendo sarcinillas laborauerunt sic et nos etiam liberati in completionem mandatorum laboramus. Sed cum ad patriam uentus fuerit. labor omnis cessabit. et gloria perfecta erit. et duplex alleluia in corpore et anima cantabimus. In hoc igitur

De Sexagesima

tempore exilij ecclesia multis tribulatioibus p̄ssa et fere in baratro desperatiois posita: ab alto trahens suspiria clamat in officio et dicit. Circumderunt me gemitus mortis etc. Et ostendit multiplicem sui tribulationem quam habet et propter misericordiam contracta et propter duplicem penam inflatam: et propter culpam quo ad aliquos commissam. Sed tamen ne desperet proponit ei in euangelio et in epistola triplex salubre remedium et triplex premium. Remedium est ut si ab illis vult profecte liberari: in vinea anime sue laboret abscedendo vicia et peccata. postea in stadio presentis vite sue currat per penitentiam opera: deinde viriliter in agone pugnet contra omnia diaboli temptamenta. Et si hoc fecerit triplex premium habebit: quia laboranti dabitur denarius: curranti brauium: pugnantico: corona.

Quia etiam septuagesima significat tempus nostre captiuitatis: proponit nobis remedium per quod a captiuitate possumus liberari. scilicet per cursum fugiendum per pugnam preliando: per denarium redimendo.

De Sexagesima xxxii. A

Sexagesima inchoatur in dominica in qua cantatur Exurge quare obdormis domine Et terminatur in quarta feria post pascha.

Instituta est autem propter redemptionem: propter significationem. et propter representationem. Propter redemptionem quoniam melchisedes papa et beatus silvester statuerunt: ut bis in omni sabbato comedere ne propter abstinentiam quam homines sustinuerunt in sexta feria. in qua omni tempore ieiunandum est natura debilitaret. In redemptionem ergo sabbatorum illius temporis vnam septimanam quadragesime addiderunt. et sexagesimam vocauerunt. Alia ratio est propter significationem quoniam sexagesima significat tempus viduitatis ecclesie et merorem illius pro absentia sponsi: quoniam fructus sexagesimus debetur viduis. In consolationem autem illius pro absentia sponsi qui ad celos rapit est: dantur ecclesie due ale. scilicet sex operum misericordie exercitatio. et decalogi impletio. Unde sexagesima sonat sexies decem ut sex intelligant sex opera misericordie: per decem intelligat decalogus. Tertia ratio est propter representationem. Nam sexagesima non solum significat tempus viduitatis: sed etiam misterium nostre redemptionis representat. Nam per decem intelligit homo qui est decima dragma: eo quod factus sit ut ruinas noue ordinis repararet: vel intelligit per decem eo quod constat ex quatuor humoribus quantum ad corpus et habet tres potentias in anima: scilicet memoriam intelligentiam et voluntatem que facte sunt ut seruiant beatissime trinitati: ut in ipsam fideliter credamus.

ipsam feruenter diligamus. et semper in memoria teneamus. Per sex intelliguntur sex miseriae per que homo decem est redemptus. que sunt incarnatio natiuitas passio. descensio ad inferos resurrectio et in celum ascensio. Et preterit sexagesima usque ad quartam feriam post pascha in qua cantatur. Venite benedicti patris mei quia illi qui in opibus misericordie se exercent audiunt istud. Venite benedicti ut ipse christus testatur ubi tunc sponse ianua aperiet et amplexu sponsi fruetur. In epistola admonet ut instar pauli tribulationem de absentia sponsi patienter tolleret. In euangelio ut seminatio bonorum operum semper insistat. Et que quasi despectus clamauerat circuegerunt me gemitus mortis nunc quoque ad se rediens petit in officio in tribulationibus adiuuari et ab ipsis eripi dicens. Exurge domine etc. Et ponit ibi triplex exurge. Quidam enim sunt in ecclesia qui aduersis premunt sed non deiciunt. Quidam qui premuntur et deiciunt. Quidam qui nec premunt nec deiciuntur tamen quia aduersa non tollerent piculum est ne prospera ipsos frangant. Clamat ergo ecclesia ut exurgat quantum ad primos ipsos confortando cum dormire videat ipsos non eripi deo. Clamat ut exurgat quantum ad secundos ipsos conuertendo a quibus videt faciem auertisse ipsos quodammodo repellendo. Clamat ut exurgat quantum ad tercios ipsos in prosperis adiuuando et liberando.

De quinquagesima xxxiii. A

Quinquagesima durat a dominica in qua cantatur. Esto michi in deum protectorem etc. et terminatur in ipso die pasche. Instituta est autem propter supplementationem et propter significationem et propter representationem. Propter supplementationem quoniam cum debeamus xl. diebus ieiunare ad similitudinem christi et non satis nisi xxxvi. dies ieiunabiles quia in dominicis non ieiunatum propter letitiam et reuerentiam resurrectionis tunc exemplum christi qui ipsa die resurrectionis bis comedit salicem quando intrauit ad discipulos ianuis clausis et illi obtulerunt ei partem piscis assi et fauam mellis et iterum cum discipulis euntibus in emaus secundum quosdam ideo pro supplementatione dominicarum additi sunt quatuor dies. Et iterum clerici videntes quod sicut peccabant populum ordine ita procedere deberet sanctitate per duos iterum dies ante illos quatuor: abstinere et ieiunare incipiunt. Et sic vna septimana addita est quae et quinquagesima nominatur et hoc papa thelesphorus ordinauit ut ait ambrosius. Alia ratio est propter significationem quoniam quinquagesima significat tempus remissionis id est tempus penitentiae in

De Quadragesima

qua omnia remittunt: quinquagesim⁹ em̄ annus erat iubilus qui erat annus remissionis. qz tunc debita dimittebant: serui liberabant: et omēs ad suas possessiones reuertebant. Per qd significabatur qd per penitētiā dimittebant debita peccatorū: liberant omēs a seruitute demonū. et reuertunt ad possessiones celestiu mansionū. **T**ercia ratio est ppter representationē. Nā quinquagesimo nō soluz tēpus remissionis significat: sed etiā statum beatitudinis respēntat. Nā in quinquagesimo anno serui efficiebant liberi: in quinquagesimo die a die agni imolati lex data est in quinquagesimo die a pascha datus est spūs sanctus. Et ideo hic numerus beatitudinē respēntat: ubi erit adeptio libertatis: cognitio veritatis: et pfectio caritatis. Tria aut sunt necessaria q pponunt nobis ī epla et in euāgelio ad hoc qd opa penitētie sint pfecta: scz caritas que pponit in epla: memoria dñice passiōis et fides que intelligitur per illuminationem celi. Et hec ponunt in euāgelio. Nam fides ipsa opa facit acceptabilia: quia sine fide ipossibile est placere deo. Memoria dñice passiōis facit esse factilia. Vñ grego. Si passio xpi ad memorias reducit nichil est qd non equo animo tolere. Caritas facit esse continua: quia sicut dicit grego. Amor dei non potest esse otiosus: opatur em̄ magna si est: si aut opari negligit amor: non est. Et sicut in principio ecclesia quasi desponsa clamauerat: circūdedē rūt me etc. Et post modū ad se rediēs adiuuari petebat: ita hic iam pcepta fiducia et spe venie propter penitentiā orat et dicit. Esto michi in deū protectore etc. Ubi quatuor: petit: scz pfectionē: firmamentū: refugiū: et ducātū. Omnes em̄ filij sui aut sunt in gratia: aut sunt ī culpa: aut in aduersis: aut in pspers. Illis qui sunt in gratia petit firmamentum: vt scz in ipa gratia cōfirmēt. Illis qui sunt in culpa petit vt deus sit eoz refugium. Illis qui sunt in aduersis petit pfectionē vt in ipsis tribulationibus ptegan. Illis qui sunt in pspers petit ducātū. vt scilicet in ipsis a deo innocenter ducant. Terminatur autē quinquagesima vt dictū est in die pasche: quia penitentiā ad nouitatē vite facit resurgere. In hoc tēpore psalmus quinquagesim⁹ scz miserere mei deus: qui est psalmus penitētie et remissionis: plurimū frequentatur.

De Quadragesima xxxiiii. A
Quadragesima incipit a dominica qua cantatur. Inuocauit me. Ubi ecclesia que tot tribulationibus pressa clamauerat. Circūdederunt me etc. Et postmodū respirauerat

inuocando adiutorium dicens. exurge etc. Et esto michi in deū protectore etc. Nunc ostēdit se exauditaz dicens. Inuocauit me etc. **M**orandū autē qd quadragesima cōtinet. xliij. dies cōputatis dominicis diebus: ex quibus dum. vi. dies dñicales subtrahunt remanent. xxxvi. dies in abstinentia qui sunt decima totius anni. Annus em̄ habet trecentos sexaginta quinqz dies. quoz triginta sex sunt decima. Sed quatuor dies pcedētes adduntur: vt factus numerus quadraginta dierū impleat: que saluato: suo ieiunio cōsecrauit. **Q**uare aut in hoc numero quadragenario ieiunium obseruamus triplex rō assignari potest. Prima est augustini. qm̄ matheus. xl. generatiōes xpi posuit. Ad hoc igit dñs suo quadragenario numero ad nos descendit vt nos ad eū nostro quadragenario ascēdamus. Aliam assignat idēz dicens: ad hoc vt habeamus quinquagenariū quadragenario addēd⁹ est denarius: qz ad hoc vt veniam⁹ ad beatā requiē oportet nos toto p̄sentis vite tēpore laborare. Unde et dñs. xl. diebus cū discipulis mansit. et post decima die spūs sanctum paraditū misit. Tertiā autē assignat magister ppositinus in summa de officio dicens. Mūdus in quatuor: pres. et annus in quatuor: tēpora diuidit: et homo ex quatuor: elementis et quatuor: cōplexionibus constituit: et nouam legem q in quatuor: euāgelij cōsistit: et veteres que in decem mādatis trasgressi sumus. Oportet igit vt denarius p quaternariū multiplicet: vt sic quadragenariū faciam⁹ id est mādata veteris et noue legis toto tēpore vite huius impleamus. Cōsistit quidē corpus nostrū sicut diximus ex quatuor: elementis: q etiā quasi quatuor: sedes in nobis habent. Nam ignis in oculis: aer in lingua et aurib⁹ aqua in genitalibus: terra in manibus et alijs mēbris dominat. In oculis igit curiositas: in lingua et auribus scurrilitas: in genitalibus voluptas: in manibus et in alijs mēbris est crudelitas. Hec quatuor: confite publican⁹. Quia em̄ a longe stat cōstet luxuriā que est fetida: quasi dicat. nō audeo appropinquare dñe: ne in naribus tuis feteam. q non audeo oculos ad celū leuare: confite curiositatem: q manu pcutit pectus confitetur crudelitatem. q dicit. ppitius esto michi peccatori. confite scurrilitatem. Nam scurre cōsueuerunt vocari peccatores vel potius leccatores. Hec ppositinus. **B**regorius quoqz in omel. tres ponit ratiōes dices. Cur in abstinentia quadragenari⁹ numerus custodit: nisi quia virtus decalogi p liberos quatuor: sancti euāgelij implet. In hoc etiam mortalit

De Ieiunio quatuor temporum

corpore ex quatuor elementis subsistim⁹. et p^o volu-
prates eiusdē corpis pceptis dñicis cōtrariamur.
Quia ergo p carnis desideria decalogi mandata
cōtempnimus. dignū est vt eandem carnē quater
decies affligamus. A p^onti quoqz die vsqz ad pas-
cha sex ebdomade. i. quadraginta duo dies veni-
unt: ex quibus dum sex dies dñici de abstinentia
abstrahunt: triginta sex in abstinentia remanent.
Dum vero p tricentos sexaginta quinqz dies ann⁹
ducit quasi anni nostri decimas deo damus. Hec
grego. Quare autē nō obseruam⁹ nostrū ieiuniū
eodē tempore quo xps ieiunauit. qui statim post
baptismū istud inchoauit: sed cum pascha potius
istud p^onuam⁹: quadruplex ratio assignat in sum-
ma de officio magistri iohānis beletb. Prima est
vt si volumus cū xpo resurgere: qz pro nobis ipse
est passus. et nos cū eo pati debemus. Secūda
causa est vt filios israel imitemur. qui primo eo tē-
pore exierūt de egypto. postea eo tēpore de babilonia:
quod inde pbatur: qm̄ tam isti q̄ illi statim
quando egressi sunt: celebrauerūt pascha. Sic et
nos imitantes eos hoc tēpore ieiunamus. vt de
egyptro et babilonia id est hoc mūdo in terrā eter-
ne hereditatis ingredi mereamur. Tercia cau-
sa est qm̄ feruo: libidinis in tēpore veris magis so-
let nos accēdere: vt ergo refrenem⁹ corporeis estū
in hoc tēpore maxime ieiunamus. Quarta est qz
statim post ieiunium debemus corpus dñi accipere.
Sicut ergo filij israel priusq̄ comederēt agnū affi-
gebant se et comedebāt agresstes lactucas et ama-
ras. ita et nos debemus per penitentiā prius affi-
gi: vt digni valeamus comedere agnū vite.

De ieiunio quatuor temporum xxxv.

Ieiunia quatuor tēporū a calixto papa insti-
tuta sunt. sūt autem hec ieiunia quater in
anno scdm̄ quatuor tempo: a ipius anni. et
huius est multiplex ratio. Prima est qm̄ ver est ca-
lidū et humidū. estas calida et sicca. autūnus frigi-
dus et sicus. h̄emps frigidā et humidā. Ieiunam⁹
mus igit in vere vt noxiū humorē. id est luxurias
in nobis tēperem⁹: in estate vt noxiū calorē id est
auariciā in nobis castigemus. in autūno vt casti-
gemus ariditatē supbie. in h̄emps vt castigemus
frigus infidelitatis et malicie. Secūda ratio est
quare scz quater i anno ieiunam⁹ qm̄ p^oima bulus
modi ieiunia sūt in marcio: scz i p^oima septimana
quadragesima vt in nobis marcescāt vicia. nō em̄
oīno possunt extingui. Vel potius vt in nobis vir-

tutum germina oriant. In estate fiunt secunda: vt
in septimana pēthecostes: quia tūc venit spūs san-
ctus: et nos debem⁹ esse seruētes in spū sancto
In septēbri sūt ante festū sancti michachis tercia
ieiunia: quoniā fructus tūc colligunt. et nos debe-
mus deo reddere fructus bono:ū operum. In de-
cēbri sūt quarta. qm̄ tūc moriunt herbe. et nos
debemus mortificari mūdo. Tercia ratio est vt
iudeos imitemur. Iudei quidē quater in anno iei-
unabāt: scz ante pascha: ante penthecostes: ante
sc̄nophēgiā. id est ante infixionē tabernaculi in
septēbri: et ante enuentā. id est ante dedicationē
in decēbri. Quarta ratio est qm̄ homo constat
ex quatuor elementis quantū ad corpus. et trib⁹
potentijs: scz rationali. cōcupisibili. et irascibili
quantū ad animā. Ut ergo hec moderentur in no-
bis: quater in anno tres dies ieiunamus. vt qua-
ternarius referatur ad corpus. ternarius vero ad
aiam. Et hec ratios sunt magistri iohānis beletb.
Quinta ratio est qm̄ vt dicit iohānes damascen⁹
in vere augmētatur sanguis: in estate co'era: in au-
tumno melācolia: in h̄emps flegma. Ieiunamus
igit in vere vt in nobis debilitet sanguis cōcupi-
scētie et inepte leticie. Sanguineus em̄ est libidī-
nosus et letus. In estate vt debilitet colera iracū-
die et fallacie. Colericus em̄ est naturaliter iracū-
dus et versutus. In autumno vt debilitet melan-
colia cupiditatis et tristicie. Melancolicus em̄ est
naturaliter cupidus et tristis. In h̄emps vt debili-
retur flegma hebetudinis et pigricie. Nas flegma-
ticus naturaliter est ebes et piger. Sexta ratio
est: quoniā ver comparat acri. estas igni. autum-
nus terre. h̄emps aque. Ieiunamus igit in vere
vt in nobis edomet aer elatōis et supbie. In esta-
te vt i nobis edomet ignis cupiditatis et auaricie
In autumno vt edomet terra frigiditatis spūalis
et tenebrose ignorātie. In h̄emps vt edomet i no-
bis aqua leuitatis et inconstātie. Septima rō est
qm̄ ver referat ad puericiā. estas ad adolescentiam
autumnus ad maturitatem siue virilem etatem.
h̄emps ad senectutē. Ieiunamus igit in vere vt
simus pueri per innocentia. in estate vt efficiamur
iuuenes per constantiam et fortes vitando inconstan-
tiam. in autūno vt efficiamur maturi per mo-
destiā. in h̄emps vt efficiamur senes per prudētiā
et honestā vitā. vel potius in h̄emps vt satisfacia-
mus quicquid p illas quatuor etates offendimus
Octaua ratio est magistri guilbermi altifiodo-
rensis. Ideo enim in quatuor anni temporibus
ieiunamus. vt emendemus que in illis quatuor

De sancto

Ignatio

anni temporibus delinquimus. Et fiunt per tres dies vt satisficiamus in die qđ delinquimus in mēse. Et fiunt in feria quarta: quia tunc dñs a iuda traditus fuit: in sexta feria: q: in ea crucifixus fuit: in sabbato: q: in sepulcro iacuit: et qđ tristes erant apostoli de nece sui domini.

De sancto ignatio xxxvi. A

Ignatius dicitur quasi ignem pacis. id est igne pacis diuini amoris. Ignatius fuit discipulus beati iohannis et eps antiochenus. hic epistolā ad beatā virginē direxisse legit in hec verba. Christifere marie suus ignati. Neophitum iohannisq; tuū discipulū cōfortare et cōsolare debueras. De ihū em̄ tuo p̄cepi mira dicta et stupefactus sum ex auditu. A te autē que semper fuisti cū familiariter coniuncta et secretorum eius p̄scia: desidero ex anima fieri certior: exauditis. Valeas et neophici qui mecū sunt exte et per te et in te confortentur. Beata autē virgo dei genitrix. Maria in hec verba sibi respōdit. Ignatio dilecto discipulo. humilis ancilla xp̄i ihesu. De ihesu que a iohanne audisti et didicisti vera sunt: illa credas: illis inhereas et xp̄ianitatis voto firmiter tenear: et mores et vitam voto cōformes. Veniam autē vna cū iohanne te et qui tecum sunt visere. Sicut et viriliter age in fide: nec te cōmoueat persecutionis austeritas. sed valeat et exulter spiritus tuus in deo salutari tuo amen. Tante autē auctoritatis beatus Ignatius extitit: qđ et iā dionisius pauli apostoli discipulus qui fuit in pbilosophia

tam summus: et in diuina scientia tam perfectus verbum beati ignatii ad confirmationē ditorum suorum tanq̄ pro auctoritate adduxerit. Cū em̄ vt ipse in libro de diuinis nobis attestat: quidā nomen amoris in diuinis reprehenderet dicētes. In diuinis nō tam esse nomen amoris qđ dilectionis: volens ostēdere hoc nomen amoris per oīa in diuinis esse vtendū ait. Scribit em̄ diuinus ignati amor: me crucifixus est. Legit in hystoria tripartita: qđ ignatius audiuit angelos cantantes antiphonas sup montē quendā: et exinde statuit antiphonas cantari in ecclesia et psalmos scđm antiphonas intonari. **C**ū ergo beatus ignati diu pro pace ecclesie dñm exorasset: non suus sed infirmoz periculum metuens trayano impatori: qđ cepit anno dñi. c. de victoria redeuntri: et xp̄ianis oibus mortē minanti occurrit: et libere se xp̄ianū esse asseruit. Quē trayanus ferro vincum decem milibus tradidit: et romā adduci p̄cepit. minā eidem qđ traderetur ibidem bestiis deuorandus. Cū ergo romā ducere ad oēs ecclesias epistolā destmabat: et eas in fide xp̄i confirmabat. Inter quas vnā scripsit ad romanā ecclesiam sicut legit in hystoria ecclesiastica rogās ne suum martiriū impediatur. vbi sic dixit. A syria vsq; ad romā cum bestiis terra mariq; depugno: die ac nocte cōnex et colligatus decem leopardis militibus duco: ad custodiam datus qui ex beneficijs nostris seniores sunt. sed ego eoz nequicijs magis erudior. O salutare bestie que preparant michi: qñ venient: quādo emittent. Quādo eis licebit carnis meis frui. Inuitabo eas ad deuotionē meaz et deprecabo: ne forte vt in nōnullis fecerunt timeant contingere corpus meū quimmo et sic cūctabunt: ego vim faciā: ego me ingeraz. Date queso veniā ego noui qđ michi expediat. Ignas: cruce: bestie: dispersiones: ossus dispersiones: omnū mēbroū et totius corporis: et omia pene in me vnū supplicia dyaboli arte acquisita cōflectent dūmodo ihesum xp̄m merear adipisci. **C**um ergo romā venisset: et ad trayanū ductus fuisset. Dixit ei trayanus Ignati. Cur antiochiā rebellare facis: et gentem meam ad xp̄ianitatem cōuertis? Cui ignati. Utinā et te possem cōuertere vt semp obtineres fortissimum principatum. Cui trayanus. Sacrifica dijs meis: et sacerdotū omnū princeps eris. Cui ignatius. Nec dijs tuis sacrificabo: nec tuam affecto dignitatem. De me quicquid vis facere poteris: sed nullatenus me mutabis. Trayanus dixit. Plumbeis scapulas eius contumdire: et vngulis latera

De purificatiōe beate marie

laniate et duris lapidibus eius vulnera cōfricate
Cumq; hec omnia in eū fecissent et ipse immobilis
permaneret dixit traianus. Carbores viuos as-
ferre: et ipsum nudis plantis desuper ambulare
facite. Cui ignacius. Nec ignis ardēs nec aqua bu-
liens poterit in me xpi ihesu caritatē extinguerē
Cui traianus. Maleficia sunt hec q; tanta patiēs
non cōsentis. Cui ignacius. Nos xpiani malefici
nō sumus: sed in lege nostra maleficos viuere pro-
hibemus. Sed vos malefici estis qui ydola adora-
tis. Traianus dixit. Do: sus eius vngulis lamiate
et plagas sale pfundite. Cui ignaci⁹. Nō sunt cō-
digne passiones huius tēporis ad futurā gloriā
Traianus dixit. Jam nunc eū tollite vinculis fer-
reis alligate i cippo in imo carceris custodite: sine
cibo et potu eum esse permittite. et post tridū de-
uorandū bestiis date. Tercia igit die impator: et
senatus omīsq; populus cōuenerunt vt viderent
episcopū antiochenū qui erat cū bestiis pugnaturus.
Dixitq; traianus. Quis ignacius superbus et
cōtumax est ipm alligate: et duos leones ad ipm
laxate: vt nec vllas reliquias ex eo relinquāt. Tūc
sanctus ignaci⁹ dixit ad populū qui astabat. Chri-
romani qui hoc certamē aspiciatis nō sine mercede
laboraui: quia nō ppter prauitatē: sed ppter pie-
tates bec patior. Deinde cepit dicere sicut legi in
hystoria ecclesiastica. Frumentū xpi sum bestiarū
dentibus molar vt panis mūdus efficiar. Hoc au-
diens impator dixit. Grandis est tollerantia xpia-
nōū. Quis grecorū tanta toleraret pro deo suo?
Respondit ignacius. Non bec mea virtute sed xpi
adiutorio toleraui. Tūc sanctus ignaci⁹ cepit leo-
nes puocare: vt ad se deuorandū accurrerēt. Ac-
currētes igit duo seui leones ipm tantūmodo suf-
focauerūt carnē tamen eius nullaten⁹ tetigerunt.
Traianus autē hoc vidēs cum nimia admiratiōe
discessit: precipiens vt non phibere si quis vellet
tollere corpus eius. Qua ppter xpiani corpus ei⁹
tulerunt et ipm honorifice sepelierūt. Cum autē
traianus quasdā litteras recepisset in quibus pli-
nius scōs xpianos quos impator occidi iusserat plu-
rimū cōmendabat doluit de his que ignacio intu-
lerat. et precepit vt nullus xpianus inquireretur
si quis tamē inderet puniret. **D** Legit autē
q; beatus ignaci⁹ inter tot tormētoꝝ genera nun-
quā ab inuocatione nois ihesu xpi cessabat. Quis
cū tormētoꝝ requirerēt: cur hoc nomen toriens re-
plicaret ait. Hoc nomē cordi meo inscriptū habeo
et ideo ab eius inuocatione cessare nō valeo. Post
mortē igit eius illi qui aderant volentes curiosius

41
experiri. cor: eius ab eius corpore auellunt et illud
scindentes per mediū totū cor: eius inscriptū hoc
noie ihesus xps litteris aureis inueniūt. Unde ex
hoc plurimi crediderūt. De hoc scō sic dicit bern.
sup psalmū. Qui habitat. Magnus ille ignacius
auditor: discipuli quē diligebar ihūs martir et ipse
cuius p̄ciosis reliquijs nostra est ditata paupras.
Mariam quidē in pluribus quas ad eam scripsit
epistolis xpiferam consalutat. Egregius plane ti-
tulus dignitatis. et cōmendatio honoris inensi.

De purificatione beate marie vir- ginis xxxvii

Purificatio beate virginis marie quadrage-
simo die post natiuitatē dñi facta est. Con-
suevit autē illud festū tribus nominibus ap-
pellari. scilz purificatio ypapanti: et candelaria.
Purificatio autē dicit ex eo q; quadagesima die
a natiuitate dñi beata virgo maria ad templū ve-
nit: vt scdm legis cōsuetudinē mundaret eaz tamē
sub illa lege nō teneret. Preceperat autē lex leuiti-
ci. xij. q; mulier que suscepto semine filiū pepisset
immūda esset septē diebus. immūda scz a cōsocio
hominū et ab ingressu tēpli. Sed cōpletis septem
diebus mūda quidē efficiebat quo ad cōsocio hō-
minū: scz adhuc vsq; ad. xxxiij. diē quo ad ingre ssū
tēpli immūda erat. Tandē completis quadragin-
ta diebus quadagesima die templū intrabat. et
puerū eaz munerib⁹ offerebat. Si vero femina pe-
perisset duplicabant dies: et quo ad cōsocio hō-
minū et quo ad ingressum templi. Quare autem
f i

De purificatiōe beate marie

dñs precepit vt quadragesima die puer in templo offerretur triplex potest esse ratio. Vna vt per hoc intelligatur q̄ sicut puer quadragesima die in materia le tēpluz inducitur sic et quadragesima die a cōceptiōe vt sepius aīa in corpus tanq̄ in suum templū infunditur: sicut dicit in scolastica historia licet pbifici dicat: q̄ quadragesima sex diebus corpus positi infusa ab ipso corpore maculat. sic quadragesima die templū ingrediēs per hostias ab ipa macula amplius expietur. Tercia vt per hoc def intelligi q̄ in templū celeste merent ingredi qui decem p̄cepta cū fide quatuor euangeliorū voluerint obseruare. In pariente vero feminā duplicant dies quo ad tēpli ingressiōem. sicut et duplicant quo ad corporis formationē. Nam sicut in .xl. dieb⁹ corpus mā sculi organifacit et pficiat in quadragesima die anima infundit vt sepius: sic corpus femine in lxx. pficiat et octogesima die anima vt sepius inspiratur. ¶ Quare autē duplo corpus femine tardius perficit in utero q̄ corpus viri: et ei anima infunditur: obmissis rationibus naturalib⁹ triplex ratio assignari potest. Prima quoniā x̄ps assumpturus erat carnē in sexu virili: ideo vt ip̄m sexus honoraret et ampliore sibi gratiā faceret voluit vt puer citius formaret et mater citius mundaretur. Secūda vt quoniā mulier plus peccauit q̄ vir: et sic erumne eius ab erumnis viri duplicate sunt exterius in mundo. sic et duplicari debuerunt interius in utero. Tercia vt per hoc intelligi def q̄ mulier quodāmodo plus fatigauit deū q̄ vir. ex eo q̄ amplius deliquit. Deus em̄ quodāmodo in nostris prauis opibus fatigat. Unde ipse dicit ysaya .xliij. Seruire me fecisti in peccatis tuis. Et iterū dicit hie mie .vi. Laboraui sustinens. ¶ Beata igitur virgo huic legi purificationis nō tenebat quia nō pepit suscepto semine: sed mistico spiramine. Vñ moyses addidit suscepto semine. cū tamen necesse nō erat quantū ad alias mulieres q̄ oēs suscepto semine pariūt: ideo addidit vt dicit bern⁹. quia timuit in matrem dñi blasphemiam irrogare. Voluit tamen in hoc se subdere legi: propter quatuor rationes. Prima ratio est vt exēplū humilitatis daret. Unde dicit bern⁹. Vere beata virgo nō habes causam nec tibi opus est purificatiōe. Sed nunqd filio tuo opus erat circūcisōe? Esto inter mulieres tanq̄ vna illarū. Nā et filius tuus sic est in medio pueroꝝ. Hec autē humilitas non solum fuit ex p̄te filij qui similiter voluit se in hoc subdere legi. Nam in natiuitate se habuit vt paup̄b⁹: in circūcisōe.

vt pauper et peccator: homo: sed hodie vt pauper et peccator: et seruus homo. Ut paup̄ in eo q̄ oblationē pauperū elegit. vt peccator: in eo q̄ ipse cum matre voluit expiari. vt seruus in eo q̄ voluit redimi. Sic etiā voluit postmodū baptisari: nō propter culpā purgandā sed p̄pter eius humilitatem maximā ostendendā. Nam omnia remedia contra originale peccatū instituta. x̄ps in se assumere voluit non q̄ aliquatenus indigeret: sed vt humilitatem suā maximā nobis ostēderet: et vt illa remedia pro tpe suo bona fuisse mōstraret. ¶ Quomōdo em̄ remedia cōtra ip̄m originale peccatū per processum tēporis instituta sunt: quorū tria scdm qd dicit hugo de sancto victore in lege veteri instituta sunt. scz oblationes. decimatiōes: et sacrificiōꝝ immolatiōes: p̄ que maxime op̄ nostre redēptiōnis exprimebat. Nam modus redimendi exprimebatur p̄ oblationē: ipsum precū per sacrificiū in quo erat sanguinis effusio: ip̄m redēptū per decimatiōem quia homo significat per decimā d: agnū primū ergo remediū fuit oblato. Unde chayan obtulit deo munerā de frugibus. et abel de gregib⁹. Scdm fuit decimatio. Unde et abraham meichise dech sacerdoti decimas obtulit. Nam secūdū aug⁹. decimabat qd curabat. Tercū fuit sacrificiōꝝ immolatio. Ip̄sa em̄ sacrificia scdm qd dicit gregor⁹ erant p̄tra originale peccatū. Quia tñ exigebatur vt ad minus alter parentū fidelis esset et aliquādo vtriq̄ infideles esse poterūt: ideo aduenit quartū remediū scz circūcisō q̄ siue parētes fideles essent siue infideles valebat. Sed quia illud remediū nō poterat cōuenire nisi solis maribus. nec ianuā paradisi poterat apire: ideo successit ei quintū remediū scz baptisimus q̄ est cōmunis oibus et ianuā celi aperit. Primū igit remediū x̄ps quodāmodo assumpsit videt quādo in tēplo a parētibus est oblat⁹. Scdm remediū quodāmodo assumpsit quādo .xl. diebus et noctib⁹ ieiunauit: quia em̄ non habebat vnde solueret decimas rerū: saltē deo obtulit decimas dierū. Tercū assumpsit quādo mater ei⁹ parturū aut duos pullos colūbarū: pro eo obtulit. vt inde sacrificiū fieret: vel quādo in cruce se sacrificiū obtulit. Quartū quando se circūcisō permisit. Quintū quādo a iobāne baptisima suscepit. Secūda ratio est vt legē impletet. Nō enī venerat dñs legem soluere sed adimplere. Nā si in hoc legē soluisset potuissent se iudei excusare et dicere. Quādo cōmā tuam non recepimus: et eo q̄ dissimilis es patribus. nec legis traditiōes obseruas. Tripliā autem legi hodie se christus et virgo subiecit.

De purificatiōe beate marie

Primo legi purificationis in significatiōe virtutis ut postq̄ oīa bene fecerimus dicam⁹ q̄ serui in utiles sumus. Secō legi redēptionis ad exemplū humilitatis. Tercio legi oblationis ad exemplū paupertatis. Tercia ratio est vt legē purificationis terminaret: Sicut em̄ adueniente luce cessant tenebre: et adueniente sole recedit ymbra: sic et adueniente purificatione vera cessauit purificatio tepica. Ibi em̄ aduenit vera purificatio nostra idest x̄ps qui actiue dicit purificatio: ex eo q̄ nos per fidem purificat: scōm quod dicitur. fide purificans corda eoz. Hinc em̄ est q̄ nec de cetero patres tenentur ad solutionē: nec matres ad purificationē: vel tēpli ingressiōē. nec filij ad illā redēptionē.

Quarta ratio est vt nos purificandos instrueret. Quinq̄ aut̄ modis fit purgatio ab infamia scōm iura: s̄ tres inbibētur scōm quos et nos purgari debem⁹. s̄ iuramēto qd̄ significat peccati abrenūciationē: aqua q̄ significat baptismalē ablutionē. igne qui designat spūalis gratie infusiōē. restib⁹ qui designat bonoz operū multitudinē: bello qd̄ significat tēptationē. Veniens autē beata virgo ad tēplū filii suū obtulit. et eū quinq̄ sc̄is redemit. Notādū em̄ q̄ quedā primogenita redimēbant. sicut primogenita vnde cām tribuū: q̄ redimēbant quinq̄ sc̄is. Quedā nō redimēbātur sicut primogenita leuitaz. q̄ nunq̄ redimēbātur sed cū in adultā etatē pueniebāt: semp in tēplo dño seruebant: et sicut primogenita mundo: n̄ animalū que itē nō redimēbātur sed dño offerebātur. Quedā cōmutabāt vt primogenitū asini qd̄ cōmutabāt in ouē. Quedā occidebātur vt primogenitū canis. Cū igitur x̄ps fuerit de tribu iuda q̄ fuit vna vnde cām tribuum patet q̄ debuit redimi. Obtulerūt etiā pro eo dño par turturū aut duos pullos colūbarū. Nec em̄ erat oblatio pauperū: s̄ agnus oblatio diuitū. Nō aut̄ dixit pullos turturū sicut dixit pullos colūbarū: q̄ pulli colūbarū semp inueniūtur: pulli aut̄ turturū nō semp inueniūtur. turtures aut̄ semp inueniūtur. Nec dixit par colūbarū sicut dixit par turturū: q̄ colūba est auis libidinosa. et ideo in sacrificio suo deus noluit eā offerri. turtur aut̄ est auis pudica. Sed nōne beata virgo maria pauloante a magis multa pōdera auri receperat videt ergo q̄ bene potuerit agnū vnū emere. S̄ dicēdū q̄ sine dubio scōm bernū. magi magna pōdera auri obtulerūt q̄ nō est verisimile q̄ tales reges tali puero vilita munera obtulisset. Sed tamē beata virgo vt aliq̄ba paleet illd̄ sibi nō retinuit sed statim pauperibus erogauit. Vel forte pegrinatōis

in egyptū p̄ septenniū imminēti. p̄uide reseruauit. Vel forte nō in magna quātitate talia obtulerunt cū hec in significatiōe mysticam offerrent. Ponit aut̄ exposito: tres oblationes de dño factas. Prima facta est de ip̄o a parētib⁹. Secda p̄ ip̄o de aubus. Tercia fecit ip̄e in cruce p̄ hoib⁹. Prima ostēdit eius humilitatē quia dñs legis se legi subiecit. Secda paupertatē quia pauperū oblationē elegit. Tercia caritatē q̄ se p̄ pctōrib⁹ tradidit. Proprietates turturis habētur his versib⁹. Alta petit turtur: cātando gemit: veniēs ver. Nūciat et caste viuit: solusq̄ moratur. Pullos nocte fouet: mortici nūq̄ fugit. Proprietates vero colūbe his versib⁹ notatur. Hana legit. volitat sociata: cadauera vitat. felle carit. plangit sociūq̄ per oscula tangit. Petra dat buic mūdū: fugit hostē in flumine vitum. Rostro nō ledit geminos pullos bene nutrit. Dicitur scōm hec festiuitas ypapanti. qd̄ idem est quod p̄sentatio: ex eo q̄ x̄ps est in tēplo p̄sentatus. Vel ypapanti qd̄ idē est qd̄ obuiatio q̄ simeon et anna obuiauerūt dño cū offerretur in tēplū: et dicit ab ypa qd̄ est ire et anti qd̄ est cōtra. Tunc aut̄ accipit eū simeon in vlnas suas. Et notādū q̄ triplex obuiatio sue exinanitio hīc de saluatore n̄o facta est. Prima est exinanitio veritatis. Ille em̄ qui est veritas: qui omnē hominē p̄ seipsum qui est via: in seipm qui est vita ducit. hodie ab alijs se duci p̄misit. Cū inducerēt inquit puerū iheruz̄. Secda est exinanitio bonitatis: quoniā ille q̄ solus sanct⁹ et bonus est tanq̄ immūdus voluit cū matre expiari. Tercia est exinanitio maiestatis: qm̄ ille q̄ est portans omīa verbo virtutis sue hodie in vlnis senis se recipi et portari permisit. qui tamen portabat portante se scōm illd̄. Senex puer portabat puer aut̄ senes regebat. Tunc aut̄ simeon benedixit eū dicens. Nunc dimittis seruū tuū dñe. Et appellat eū simeon trib⁹ noībus. s̄ salutare lumen. et gloriā plebis israel. Ratio aut̄ huius triplicis nominis potest quadrupliciter sumi. Primo penes nostrā iustificatiōē: vt dicit salutare remittendo culpā: q̄ ih̄s interpretatur saluator. ex eo q̄ saluus facit pplm̄ s̄ a pctis eoz. Lumen dando gratiaz. Gloria plebis dando gloriā. Secdo penes nostras regenerationē. Nā primo puer exorcisatur et baptisat. et sic pctō mundatur quo ad primū. Secdo cādela accensa ei dat quo ad scōm. Tercio ad altare offertur quo ad terciū. Tercio penes hodiernā p̄cessionē. Nā primo cādela benedicunt et exorcisantur. Secdo accendunt et in maibus fidelīū dant. Tercio ecclesiaz cū canticis ingrediūtur. Quarto

De purificatiōe beate marie

penes triplicē hui⁹ festi denotatiōē. Nam dicitur purificatio quo ad purgationē culpe p hoc q dicit salutare. Dicit candelaria quo ad illuminationē grē p hoc q dicit lumē. Dicitur ppapanti quo ad collationēz glie. p hoc q dicit gloriā plebis israel. Tūc em̄ occurremus obuiā xp̄o in aera. Vel potest dici q laudatur xp̄s in hoc cantico: vt par: vt salus: vt lux: vt gloria. Pax quia mediator: est. Salus q: redēptor: Lux q: doctor: Glia quia p̄miator: C dicitur ⁊ terciō hoc festū candelaria: ex eo q cādele accense in maib⁹ portātur. Quare aut ecclesia hoc ordinauerit: vt sc̄z in hac die cādele accense in manibus portētur. p̄nt assignari quatuor rationes. Primo ppter remouēdā erroneā consuetudinē. Romani em̄ olim in kalend̄ februarij ad honorez februe matris martis: q̄ erat deus belli. v̄bem de quinto in quintū annū cum cereis et facibus tota nocte lustrabāt vt filius suus sc̄z mars eis victoriā de inimicis cōcederet cuius matrem tam solemniter honozarent. Et illud spaciū dicebatur lustrum Romani etiā in februario sacrificabāt februo idest plutoni et ceteris dijs infernalibus: et hoc p aīa bus antecessoz suoz. Ut ergo ppiciāretur eoz. ideo ⁊ eis solēnes hostias offerebāt. et tota nocte eoz laudib⁹ insisterēs cū cereis et accēsis facibus vigilabāt. Mulieres etiā romanoz vt ait inocētī⁹ papa. his diebus festū luminariū exercebāt quod a q̄busdā fabulis poetaz originē traxit. Alii em̄ q̄ pserpina fuit adeo speciosa: q̄ pluto de⁹ infernalis eam cōcupiscēs ipam rapuit: et deā eaz fecit. Parentes aut̄ sui p siluas et nemora cū facibus et luminarijs eam multo tēpore que fierūt. Et istud mulieres romanoz rēp̄sentātes cū facib⁹ et luminarijs circūibant. Et quoniā difficile est cōsuetā relinquere: xp̄iani de gētib⁹ ad fidem cōuersi difficile poterāt relinquere h̄mōi⁹ p̄suetudines pagānoꝝ. ideoq̄ sergius papa hāc consuetudinem in melius cōmutauit. vt sc̄z xp̄iani ad honore sancte matris dñi omni anno in hac die totū mundū cum accēsis cādelis. et benedictis cereis illustrarēt vt solennitas quidē stare sed alia intentione fieret. Secūdo ppter ostēdendā virginis puritatē. Aliqui em̄ audiētes virginem purificatā: possent credere ipam purificatione indiguisse. Ut ergo ostēdat q̄ tota fuit purissima et splēdida: ideo ordinauit ecclesia vt luminosos cereos haurerēt. ac si ip̄o facto dicat ecclesia. Virgo beata purificatione non indiget: sed tota rutilas: tota splēdes. Vere em̄ purificatione nō indigebat: q̄ et non suscepto semine cōceperat: et in matris vtero p̄fectissime mūdāta: et

sanctificata erat. Adeo aut̄ fuit in matris vtero et in aduētū sp̄s sancti sanctificata et mūdāta q̄ non solū aliquod iclinamentū ad peccatū in ea p̄mit⁹ nō remansit: sed etiā virtus sanctitatis ei⁹ vsq̄ ad alios extēdebat et trāsfundebatur: ita q̄ i alijs oēs motus carnalis concupiscentie extinguebat. Unde dicitur indei q̄ cū maria pulcherrima fuerit a nullo tamē vnq̄ potuit cōcupisci. et ratio est quia virt⁹ sue castitatis cunctos aspiciētes penetrabat et omnē in eis concupiscentiā repellebat. Un̄ cōparatur cedro: q̄ sicut cedrus serpētes odore suo interficit. ita et sanctificatio i alijs radiabat ⁊ oēs motus in carne serpētinis occidebat. Cōparatur etiam mirre: q̄ sicut mirra interficit vermes: sic et sanctitas cōcupiscentias carnales. Et hāc prerogatiuā habuit p̄ ceteris sanctificatis in vtero et virginitibus: q̄ eoz sanctitas et castitas in alios nō trāsfundebat. nec carnales mot⁹ in alijs extinguebat. Virtus aut̄ castitatis virginis etiā impudicoꝝ corda medullitus penetrabat: et ea quo ad ipam p̄tinus casta reddebat. Terciō ppter rēp̄sentādas hodiernā p̄cessionē. Nā maria et ioseph et symeō et anna hodie honozabilem p̄cessionē fecerūt: et puez iheruz̄ in tēplū p̄sentauerūt. Sic et nos p̄cessionē facim⁹: et cereū accensum p̄ quē significatur ih̄s in manibus baiulam⁹: et vsq̄ in ecclesias defecimus. Tria em̄ sunt in cereo: sc̄z cera: lichini⁹: et ignis. et p̄ hec tria significantur tria que fuerūt in xp̄o. Nam cera significat carnē xp̄i: que nata est de maria virgine sine corruptione carnis sicut apes cerā gignūt sine alterutꝝ cōmictiōe. Lichini⁹ in cera latēs significat aīam candidissimā in carne latētem. Ignis vero siue lumē significat diuinitatē: q̄ deus noster ignis cōsumēs est. Unde quidā sic ait. Hāc in honore pie candelā porto marie. Accipe p̄ cerā carnē de virgine verā. Per lumē nomen. maiestatisq̄ cacumē. Lichini⁹ et est aīa sub carne latēns p̄copina. Quarto p̄pter instructionē nostrā. In hoc em̄ instrumur q̄ si volumus esse ante deū purificati et mūdi: tria in nobis habere debemus. sc̄z fidē verā: actionē bonā: intencionē rectā. Nā candela in manu accēsa est fides cū operatiōe bona: et sicut cādele sine lumine dicit esse mortua et lumē p̄ se sine candela nō lucet sed mortuū esse videt: sic et opatio sine fide et fides sine bono opere mortua esse dicit. Lichini⁹ aut̄ intus in cera occultatus est intētio recta. Unde grego. Sic sit op⁹ in publico: vt tamen intentio maneat in occulto. **D** Quidā matrona nobilis in beatā virginem maximā deuotionē habebat: nec quandā capellā

Nota

210

210

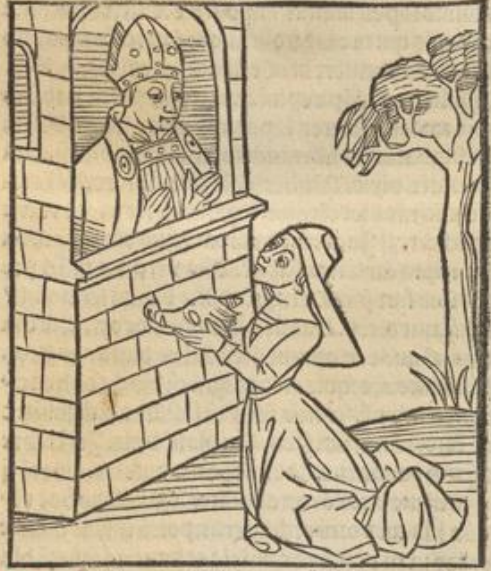
De sancto

Blasio

intra domū suam pstruxerat: et ppiuz capellanū habens omni die missas de beata virgine audire volebat. Appropinquate aut festo purificationis beate virginis sacerdos ob quoddā suū negociū lōgius secessit: et dñā die illo missas habere nō potuit. Uel vt alibi legit omnia que habere poterat etiā vestimēta p amore virginis dabat. Unde cū clamidē de disset. et ad ecclesiā ire non posset: sine missa illā ea die manere oportebat. De quo cū plurimū doleret ecclesiā propriā seu camerā intrauit ⁊ ante altare beate virginis se pstrauit. Tūc subito in excessu mētis facta. videbat sibi se in quadā ecclesia pulcherrima ⁊ speciosa collocatū esse. Et respiciens vidit turbā maximā virginū in ecclesiā venientē. Quas quedā virgo pulcherrima dyaconate coronata pibat. Cūq; oēs p ordinē pcedissent. ecce turba alia iuuenū: qui ⁊ ipi iuxta ordinē cōfederūt. Et ecce quidā maximū cereorū facez deferens: cereū primo virgini que ceteras anteibat dedit et postea alijs virginibus ⁊ iuuenib; tribuit. Deinde ad illā matronā venit: et cereū ei obtulit. quē illa libenter accepit. Tūc chorū respiciēs vidit duos ceroferrarios: subdyaconū: dyaconū: et sacerdotē sacris indutos vestib; ad altare pcedētes tanq̄ missarū solēnia celebrare volētes. Videbat aut sibi q̄ acoliti essent vincentius et laurēti; dyaconus et subdyacon; duo angeli sacerdos aut xps facta aut cōfessioe duo pulcherrimi iuuenes i medium chorū ierant et officium misse alta voce et deuotissime inceperūt. et ceteri q̄ in choro erāt psequunt. Cum aut ad oblationē ventū fuisset regina virginū et ceterae virgines cū alijs qui erant in choro cereos suos sacerdoti vt moris est: flexis genibus obtulerūt. Cū aut sacerdos illā matronam expectaret vt sibi cereū suū offerret: et illa ire nollet misit ad eā regina virginū p nunciū. q̄ rusticitatē faceret: q̄ sacerdotē tādiu expectare pmitteret. Illa aut rñdit q̄ sacerdos in missa sua pcederet: q̄ cereū suū sibi nō offerret. Tūc iterū regina aliū nunciū misit Cui similiter illa rñdit q̄ cereū sibi datū penitus nulli daret: s; illū ex deuotione teneret. Regina aut virginū nūcio pcepit dicēs. Uade et ite: eā roga vt cereū offerat: sin autē ipm de manibus ei; violēter auferas. Cūq; nunci; iuisset et illa rogantē audire recusaret. dixit se in mādatiō habere: vt ipm ab ea violēter auferret. Tūc ille cū magna violētia cereū cepit. et ipm auferre cognabat. Illa aut forti; tenebat. et se viriliter defendebat. Cūq; lōga fieret altercatio et binande cereus violentius traherē subito. cereus fractus

est et medietas in manu nūcij: et alia medietas in manu ipius dñe remāsit. Ad hancigit uehemētē fractionē illa subito ad se redijt: et se iuxta altare vbi se posuerat inueniēs cereū fractū in manu sua reperit. De quo valde admirās immēsas gratias beate virgini reddidit: que eam sine missa illa die remanere nō pmisit: sed tali officio interesse fecit. Illa aut cereū diligenter reposuit. et p maximis reliquijs re seruauit. Sed et omēs vt dicit qui tūc tangebant de eo a quacūq; detinebant infirmitate p totinus liberabant. Quedā alia matrona duz esset grauida quadā nocte i somnis vidit se portare quoddā vexillū qd colore sanguineo erat tinctū. Euigilans aut continuo sensum amisit. Quā dyaconus adeo ludificabat. vt videret sibi q̄ xpianaz fidē quaz actenus habuerat inter mamillas haberet: ⁊ inde cōtinuo exiret. Que cū nullatenus curari posset. in quadā ecclesia beate virginis in festo purificationis pnoctauit et integrā sanitatē recepit.

De sancto blasio. xxxviii

Blasius quasi blādus. vel blasius quasi be-
 lasius a bela qd est habitus. ⁊ syo; puulus
 fuit em blādus per dulcedinē sermonū. ha-
 bitus p habitus virtutū. paruulus per humilita-
 tem morum.

Blasius cū omni māsfuetudine et sanctitate
 polleret. xpiani eū in sabaste ciuitate capa-
 docie: in ep̄m elegerunt. Qui ep̄atu susce-
 pto ob dyoclecianā persecutionē speluncas pe-
 cijt. et ibi heremiticā vitā duxit. Cui aues pabulū affe-
 f iij

rebant: ac fere ad eū vnanimiter cōfluebāt et vsq̄
dū imponeret manū eius benedicēs: nō rece debāt
ab eo. Demq̄ si que infirmabant ad eum cōtinuo
veniebāt et sanitatē ad itegrū repo:tabāt. Preses
igit̄ illi⁹ regionis dū milites suos ad venādus mi-
sisset illi in vanū alibi laborātes ad antrū sancti
blasij casu puenissent: magnā ibidē bestiarū multi-
tudinē ante ip̄m stantiū reperunt. Quas dū nulla
tenus cape possent attoniti dño suo nunciauerūt.
Qui statim milites plures misit. et vt ip̄m cū oibus
xp̄tians ad se adducerēt p̄cepit. In ipsa aut̄ nocte
ter christus ei apparuit dicēs. Surge et offer mi-
hi sacrificiū. Ecce aut̄ aduenerūt milites dicētes.
Egredere vocat te p̄ses. Quibus respōdit sanctus
blasius. Beneuenistis filiij. Nūc video q̄ deus nō
est oblitus mei. Pergēs vero cū eis nunq̄ a p̄dica-
tione cessauit: et coram eis miracula multa fecit.
Tūc mulier quedā filiū suū morientē in cuius gut-
ture os piscis trāsuer sum erat: ad pedes ei⁹ attulit
et vt sanaret cū lachrimis postulabat. Sacer⁹ vero
blasius sup̄ eū manus imponēs orauit: vt puer ille
et omēs qui in eius noīe aliquid peterēt sanitatis
beneficiū obtinerent. Et statim sanat⁹ est. **B**
Mulier quedā paup̄cula vnū solū porcū habens
quē tamen violēt̄ lupus rapuerat sanctū blasii
deprecabatur: vt sibi reddi faceret suum porcū. Qui
subridēs dixit. Mulier noli cōtristari reddet tibi
porcus tuus: et cōtinuo lup⁹ venit. et porcū vidue
reddidit. **I**ngrediēs vero blasius ciuitatē iussu
p̄ncipis carceri mācipat. Alia vero die iussit pre-
ses ip̄m sibi p̄sentari. quē vidēs blādis sermonib⁹
salutauit dicēs. Gaude blasii amice deoz. Cui bla-
sius. Gaude tu optime p̄ses sed ne dicas eos deos
sed demones: quia eterno igni cū his q̄ eos hono-
rant tradunt. Iratus p̄ses eū fustibus cedi iussit: et
in carcerē retrudi fecit. Cui blasii⁹ dixit. In sensate
sp̄as p̄ penas tuas. dei mei a me auferre amorē q̄
ip̄m in me habeo corroboratorē: Audiens hoc vi-
dua illa cui porcū reddiderat: porcū ipsum occidit
et caput cū pedibus candela et pane ad sanctū bla-
sium deportauit. Ille gratias agēs comedit sibiq̄
dixit. Singulis annis candela in ecclesia noīs mei
offerat: et tibi et quicūq̄ hoc fecerit bene erit. Qd̄
semper egit et sibi p̄sp̄ritas multa fuit. Post hoc
cū eductum a carcere preses ad deos inclinare nō
posset. iussit eū in ligno suspēdi: et carnes eius cū
ferreis pectinib⁹ laniari: et scitez i carcerē repo:ra-
ri. **S**eptē ergo mulieres sequētes guttas
sanguinis cōligebāt. Que mox tenent et ad deoz
sacrificiū cōpelunt. Que dixerūt. Si vis vt deos

tuos adorem⁹ cū reuerētia: mitte eos ad stagnum
vt ibi faciebus ablutis mūdus adorare possimus.
Letus p̄ses efficit et citius qd̄ dixerāt adimpletur.
Ille vero deos arripuerūt et eos in stagni mediū
p̄iecerūt dicētes. Sidij sunt videbimus. Qd̄ pre-
ses audiēs et pre ira infaniēs: et seip̄m p̄cutiēs di-
xit ministris. Cur nō tenuistis deos nō os vt nō mit-
terent in pfundū lacu? Qui dixerūt. Do: ose te am-
locute sunt mulieres. et eos in stagnū p̄iecerunt.
Cui mulieres. Deus verus dolos non patif. Sed
et si dij fuissent p̄sciuisent vtiq̄ quid eis facere vo-
lebamus. Et iratus p̄ses iussit plumbū liquefactū
et pectines ferros et. viij. loricas igne candentes
ex vna pte parari. et ex alia. viij. camifias afferri
lineas. Quo dicēte vt ex his qd̄ mallent eligerent
vna illaz duos puulos habens audacter cucurrit
et lineas camifias accipiēs in caminū p̄iecit. Pue-
ri vero matri dixerunt. Non nos mater dulcissima
post te relinquo: sed sicut nos replesti dulcedine
lactis: sic nos reple dulcedine regni celestis. Tūc
p̄ses iussit eas suspēdi et carnes eaz pectinib⁹ fer-
reis laniari. Quaz carnes vt nix albissime erāt. et
p̄ sanguine lac fluebat. Cum aut̄ supplicia inuite
ferrēt angelus dñi ad eas venit: et eas viriliter cō-
fortauit dicēs. Nolite timere bonus em̄ oparius q̄
bene incipit et bene perficit. et a p̄ducente se bene-
dictionē meref pro cōpleto ope: et mercedē accipit
pro labore: et gaudiū possidet pro mercede. Tūc
p̄ses iussit eas deponi: et i caminū mitti. Que diu-
nitus igne extincto exierūt illese. Quibus preses.
Jam nunc magicā artē dimittite et deos nostros
adorate. Que rñderunt. Perfice qd̄ cepisti q̄ iam
ad regnū celeste vocare sumus. Tūc ille data sen-
tentia eas decollari mādauit. Que dum decollari
deberēt flexis genibus adorauerūt dicētes. Deus
qui nos a tenebris separasti. et in hāc lucē dulcissi-
mam adduxisti: q̄ nos sacrificiū tuū fecisti: animas
nostras suscipe: et ad vitā eternā facias puenire: et
sic truncatis capitibus ad dñm migrauerūt. **D**
Post hoc iussit p̄ses blasii sibi p̄sentari: et dixit ei
Uel nūc adoras deos vel nō. Cui blasius. Impie
nō timeo minas tuas age vt vis: corpus em̄ meuz
penit⁹ tibi trado. Tūc iussit eū mitti in stagnum.
Ipse vero aquā signauit: et mox sicut terra arida
fixa permansit. Dixitq̄ eis. Si veri sunt dij vestri
ostendite virtutē eoz: et ingredimini buc. Ingref-
siq̄. lxx. viri stagnū: cōtinuo sunt submersi. Ange-
lus autem dñi descendens dixit ei. Egredere blasii
et coronā tibi a deo paratā suscipe. Eunq̄ exisset
dixit ad eum p̄ses. Dumino decreuisti nō ad: are

De sancta Agatha virgine

deos? Cui blasius. Cognosce miser qd xpi seruus sum nec demones adoro. Et statim iussit eum decollari. Ipse autem oravit ad dominum: ut quicumque pro infirmitate gutturis vel alia quacumque infirmitate eius patrocinia postularet: exaudiri continuo mereret. Et ecce vox de celis ad eum venit quod sic fieret ut oravit. Sicque pronominatus sanctus cum duobus puerulis decollatus est. circa annos domini. cclxxiiij.

De sancta Agatha virgine. xxxix.

Agatha dicitur ab agyos quod est sanctus. et theos deus: quasi sancta dei. Tria enim sunt sicut dicit Criso. que sanctum faciunt: et illa perfecte fuerunt in ea. scilicet cordis mundicia spiritus sancti presentia et bonorum operum affluentia. Uel dicitur ab a quod est sine et geos terra et theos deus quasi dea sine terra. id est sine amore terrenorum. Uel ab aga quod est loquens et thau consummatio quasi consummate et perfecte loquens. quod patet in suis responsis. Uel ab agad quod est seruitus et thaus superius: quasi seruitus superius. et hoc propter illud quod dixit. Summa ingenuitas est ista etc. Uel ab aga quod est solennis et thau consummatio quasi solenniter consummata id est sepulta quod patet in angelis qui eam sepelierunt.

Agatha virgo ingenua mente et corpore pulcherrima in urbe cathanenensi deum semper in omni sanctitate colebat. Quincianus autem consularis filius: cum esset ignobilis libidinosus: avarus et ydolis deditus beatam agatham concupiscebant: ut quia erat ignobilis concupiscebendo no-

bilem timeret: quia libidinosus ei pulchritudine frueret: quia avarus eius divitias raperet: quia ydolatra deus eam faceret imolare. fecitque eam ad se adduci. Que cum adducta esset et eius immobile propositum cognovisset. tradidit eam cuidam meretrici nomine affrodise. et novem filabus eius eiusdem turpitudinis: ut per triginta dies suaderet ei. quomodo ei animam immutaret. Et modo permittendo leta modo terredone aspera: spabant eam a bono proposito revocare. Quibus beata agatha dixit. Mens mea super petram solidata est: et in christo fundata. Verba vestra veri sunt. promissiones vestre pluvie sunt terrores vestri flumina sunt. Que quantumvis impugnant fundamentum domus mee cadere non valebit. Deinde ait dicens: flebat quotidie et orabat. stridens ad martirij palmam pervenire. Cuiusmodi affrodise ipsam immobilem permanere: dixit quinciano. facilius possunt saxa moliri. et ferrum in plumbi mollicie converti quam ab intentione christiana mens istius puelle converti seu revocari. Tunc quincianus fecit eam ad se adduci. et ait illi. Cuius conditionis es? Cui illa. Non solum ingenua sed et spectabilis genere: ut omnis pariete la mea testatur. Cui quincianus. Si ingenua es cur moribus te servilem personam habere ostendis? Illa respondit. Quia ancilla christi sum: ideo servilem me exhibeo personam. Quincianus dixit. Si te ingenuam dicas quomodo ancillam asseris? Illa respondit. Summa ingenuitas ista est: in qua servitus christi comprobatur. Quincianus dixit. Elige quod volueris. aut scilicet deus sacrificare aut diversa supplicia sustinere Cui agatha. Sic talis vxor: tua qualis fuit veni dea tua. et tu talis sis. qualis fuit deus tuus iupiter. Tunc quincianus iussit eam alapis cedi dicens. In iniuria iudicis noli temerario ore garrere. Agatha respondit. Mihi: te virum prudentem ad tantam stulticiam devolutum: ut illos dicas deos tuos esse. quorum vitam non cupias tuam committere vel te imitari. ut dicas tibi iniuriam fieri si eorum viuas exemplo. Nam si dii tui sunt. bonum tibi optavi. Si autem execraris eorum consortia mecum sentis. Quincianus dixit. Quid michi verborum superfluum cursus: aut sacrificia deus. aut te faciam diversis supplicijs interire. Agatha respondit. Si seras michi promittas. audito christi nomine mansuescunt. Si ignem adhibeas: de celo michi rorem salvificum angeli ministrabunt. Si plagas vel tormenta ingeras habeo spiritum sanctum per quem despicio universa. Et tunc iussit eam tradi ad carcerem: quia voce eum publice confundebat. Ad quem letissime et gloriaster ibat: et quasi ad epulas invitata. agonem suum domino commendabat. Sequenti die dixit ei quincianus. Abnega christum

f. iij

et adora deos. Que cū rennueret iussit eam in ecleo suspēdi et torqueri. Dixitq; agatha. ego in his penis ita delector: sicut q̄ bonū nunciū audit: aut qui videt quē diu desiderauit: aut q̄ multos thesauros inuenit. Nō em̄ potest triticū in horreū poni. nisi tece eius fuerit forrifer cōculcata: et in palcas redacta. Sic aīa mea nō potest intrare in: paradīsum cū palma martirij nisi diligenter feceris corp⁹ meū a carnificibus attritari. Tūc iratus quincianus iussit eius mamillā torqueri: et totā diuissime iussit abscidi. Cui agatha. Impie crudelis et dire tyranne. nō es cōfusus amputare ī femina qd̄ ipse in matre suxisti. Ego habeo mamillas integras in tus in aīa mea ex quibus nutrio gēs sensus meos quas ab infantia dño cōsecraui. **T**unc iussit eam in carcerē recipi: prohibens ingressum medicorū: et panē vel aquā sibi ab aliquo ministrari. Et ecce circa mediā noctē venit ad eam quidā senex quē antecedebar puer luminis positus: diuersa secū ferēs medicamenta et dixit ei. Licet cōsularis insanus tormētis te affixerit: tu eū tuis responsis ampli⁹ afflixisti. Et licet ybera tua torserit: sed illi⁹ yberras in amaritudinē conuertet. Et qm̄ ibi erā quādo hec patiebaris. vidi q; mamilla tua potest curā salutis suscipe. Cui agatha. Medicinam carnalē corp⁹ meo nunq̄ exhibui. et turpe est vt quod tam diu seruaui nunc perdā. Dixit ei senex. filia ego xpianus sūz ne verecūderis. Cui agatha. Et vnde verecūdari possum cū tu sis senex et grādeuus: ego vero ita crudeliter lacerata. q; nemo de me possit cōcipe voluptatē. Sed ago tibi grās dñe pater: q; solitudinē tuā michi impēdere dignatus es. Cui ille. Et quare nō pmittis vt curē te. Agatha respōdit. Quia habeo dñm ihesuz xpm̄ qui solo verbo curat omnia. et sermone restaurat vniuersa. hiesi vult potest me cōtinuo curare. Et subridens senex dixit. Et ego apostolus eius sum. et ipse me misit ad te et in noīe eius scias te esse sanatam. Et cōtinuo petrus ap̄ls disparuit. et p̄cides beata agatha grās agēs inuenit se vndiq; sanatas et mamillā suo pectore restitutā. Cū ergo ex īmensō lumine custodes territi aufugissent. et aptuz carcerē reliquissent rogabāt eā quidā vt abiret. Absit inquit vt fugiam et coronā patientie perdam. et custodes meos tribulationibus tradam. **E** Post dies quatuor dixit ei quincianus vt deos adoraret. ne grauiora supplicia sustineret. Cui agatha. Verba tua fatua sūt et vana aerē maculātia et iniqua. Miser sine intellectu quomō vis vt lapides adorē. et deū celi qui me sanauit dimittā? Quincianus

dixit. Et quis te sanauit? Cui agatha. Xps filius dei. Quincianus dixit. Iterum tu xpm̄ audeo noīare quē ego nolo audire? Agatha dixit. Quādiu vixero xpm̄ corde et labijs inuocabo. Quincianus dixit. Nūc videbo si xps te curabit. et iussit testas fractas spargi. et sub testas carbones ignitos mitti: et ipam de sup nudo corpore volurari. Qd̄ cū fieret ecce terre mot⁹ nimius factus est qui totam ciuitatez ita concussit vt pars corruens duos consiliarios quinciani opprimeret et oīs ppl̄s ad eum cōcurreret et clamās q; ppter iustū agathe cruciatū talia paterent. Tūc quincian⁹ ex vna parte terremotū ex alia sedicionē populi metuēs ipam itez in carcerē recipi iussit vbi sic orauit dicens. Dñe ihū xpe qui me creasti. et ab infantia custodisti. qui corpus meū a pollutione seruasti: et a me amorē seculi abstulisti et q; tormenta me vincere fecisti: et ī eius virtutē patientie tribuisti: accipe sp̄m meū: et iube me ad tuā misericordiā puenire. Hec cū orasset cū ingēti voce sp̄m tradidit circa annū dñi. cclij. sub daciano alias decio impatore. **C** Cū autē fideles cū aromatis corp⁹ eius cōdirēt. et in sarcophago collocarent quidē iuuenis sericis indutus. cū plusq; centū viris pulcherrimis et ornatiss ac albis indutis: q; nunq̄ in illis p̄ribus visi fuerant ad corp⁹ eius venit. et tabulā marmoreā ad caput ei⁹ ponēs: ab oculis omnū statim disparuit. Erat autē ī p̄dicta tabula scriptū. Mentē sanctā sp̄tancā. honorē deo: et patrie liberationē. Quod sic intelligitur. Mentē sanctā habuit: sp̄tancā se obrulit. honorē deo dedit: et patrie liberationem fecit. Et hoc miraculo diuulgato. etiaz gentiles et iudei sepulcrū eius plurimū venerari ceperūt. Quincianus autē duz ad eius inuestigandas diuinas pergeret. duobz equis inter se fremitū dantib⁹ calcēsq; factatibus: vnus cū mor̄su appēxit alter calce p̄cussit in flumine piecit. ita q; corpus eius nusq; potuit inueniri. Reuoluto anno circa diē natalis eius mōs quidā maxim⁹ circa ciuitatē ruptus eructatū incendiū qd̄ quasi torrens de monte descēdēs. et saxa terrāq; liquefaciēs: ad urbē cū magno impetu veniebat. Tūc paganorū multitudo descēdit de monte: et ad sepulcrū eius confugiens. velum vnde cooptū erat sepulcrū arripuit. et ipm̄ statuit contra ignē statimq; in diē natalis ipsius virginis ignis stetit: et vltra vllatenus non processit. **D** De hac virgine dicit ambrosius in prefatione. O felix et inclita virgo: que meruit dñi pro laude fidelis martiris sanguinē clarificare suum. O illustis et gloriosa gemino illustrata decore que inter totos

De sancto vedasto De sctō amando

menta aspera cunctis preclata miraculis et mistico
pollēs suffragio apostoli meruit visitatiōe curari
sic nuptā xpo susceperūt et herā. Sic bumanā ar-
tus gloriofa fulgēt obsequia vbi angeloz chorus
sanctitatē mentis et patrie indicat liberationē.

De sancto vedasto xl

Vedastus quasi vere dans estus quia vere
sibi de dit estus afflictionis et penitētie. vel
quasi ve distans: qz ve eternū ab eo distat.
Nam damnati semp dicēt ve: scz qz deum offen-
di. ve quia dyabolo consensi: ve quia natus fui. ve
quia mori non valeo. ve quia tam male torqueo
ve quia nunq liberabo.

Vedastus albeato remigio in atrabatēsem
epm ordinatus fuit. Qui cū cum ad portas
ciuitatis venisset: et ibidem duos paupes
vnū cecū aliū claudum. petētes elemosinā reperis-
ser dixit eis. Argentū et aurū nō est michi: qd autē
habeo vobis do. Et facta oratione vtrōsqz sana-
uit. Cūqz aut in quadā ecclesia derelicta. vepri-
bus oppta: lupus habitaret: eidē pcepit vt inde fu-
geret. nec vltra illuc redire auderet. Qd et factus
est. Deniqz cum verbo et ope multos cōuertisset.
quadragesimo anno sui episcopatus. vidit colūā
īgneā: a celo vsqz ī domū suā descēdentē. Qui finē
suū adesse p̄siderās: post modicū in pace q̄uit. cir-
ca annū dñi quingētisimū quagesimū. Cū autē
corpus eius trāfferet: audomar⁹ p̄ semo cecus do-
lens qz corpus ep̄i videre nō poterat mor lumen
recepit: s; postmoq̄ ad votū suū lumen amisit.

De sancto Amando xli.

Amandus dicit quia amabilis fuit. Habuit
est tria in se que faciūt hominē amabilem.
Primum est societas grata. Prouer. xvij.
Vir amabilis ad societate magis amicus est q̄ fra-
ter. Scdm est cōuersationis honestas. et sic dicitur
de bester. ij. qz omnū oculis amabilis videbatur.
Tercū est p̄bitatis virtuositas. ij. Regū. i. Saul
et ionatas amabiles et decori.

Amandus ex nobilibus parētibus or⁹ mo-
nasteriū introiuit. Qui dū per monasteriū
ambularer. quedā maximū serpētē inue-
nit. quē statim virtute crucis et oratione ad foueas
vnde exierat redire coegit. nūquā inde exiturum.
Veniens autē ad sepulcrum sancti martini. annis
xv. ibi mansit: cilicio indutus: et aqua et pane or-
deaceo sustentatus. Post hoc dum romā iuisset. et
in ecclesia sancti petri in oratiōe p̄notaret custos
ecclesie ip̄m irreuerenter foras eiecit. Qui dum ad
āmonitionē sancti petri q̄ sibi ante fores ecclesie
dormienti apparuit. ad gallias iuisset: et ibidem
regem dagobertū pro suis criminibus increparet
iratus rex eū de suo regno eiecit. Deniqz cum rex
filiū non haberet. et oratione facta ad dñm filium
habuisset. cogitare cepit a quo infantē suū faceret
baptisari. Venitqz in mentē eius: vt ab amādo eū
baptisari faceret. Quoesto igit amando et ad regē
adducto rex ad pedes eius p̄sternit. rogauitqz vt
sibi indulgeret. et suū filium quē sibi dñs dederat
baptisaret. Ille vero primaz petitionem benigne

concessit: sed secularibus negotiis implicari metuens secundam renuit et abscessit. Tandem victus precibus annuit voto regis. Quae cum baptisaret, tacetibus cunctis infans respondit amen. Post hoc rex ipsum in traiecit semper episcopum sublimari fecit. Qui cum a plerisque verbum predicationis contempnisset, in vasconiam iuit. Ubi cum quidam ioculator verba eius irrideret, a demone arripit et propriis dentibus se discerpens pro viro dei iniuria fecerit confitetur, et statim miserabiliter moritur. **B** Dum autem quadam vice manus lauaret quidam episcopus aquam illam seruari fecit, de qua quidam cecus postmodum curatus fuit. Cum in quodam loco de voluntate regis monasterium construere vellet, quidam episcopus proxime ciuitatis moleste hoc sustinens: misit famulos suos ut aut ipsum occiderent vel inde eijcerent. Qui venientes eidem dolose dixerunt ut secum pergeret: et si ibi locum aptum ad monasterium ostenderent. Ille autem maliciam eorum precognoscens, usque ad cacumen montis: ubi eum occidere cupiebant cum eis iuit, eo quod multum martirium affectaret. Sed ecce tanta pluuia et tempestate mons tegitur: ut se muro videre non possent et iam se mori putantes prostrati veniam postulabant, et ut eos viuos abire permitteret exorabant. Qui orationem effudit: et serenitatem maximam impetrauit. Illi ergo ad propria redierunt, et sanctus amandus euadens et multa alia miracula faciens in pace quiescit. Floruit circa annum domini dciiij. tempore eraclij.

De sancto valentino. xlii.

Valentinus dicitur quasi valoris tenens hoc est in sanctitate pueritas: vel dicitur valentinus quasi valens puer, id est miles: ob illi Miles dicitur valens, qui nunquam cedit, fortiter ferit, se valenter defendit: potenter vincit: sic valentinus non cessit martirium vitando, percussit ydolatriam quando defendit fidem comminuendo: vicit paciendo.

Valentinus reuerendus presbiter fuit quem claudius imperator ad se adduci faciens interrogauit dicens. Quid est valentine? Cur amicitia nostra non fructus vestros deos adoras superstitionem tue abijcias vanitatis? Cui valentinus Si gratiam dei scires ista nequaquam diceres: sed ab ydolis animam reuocares, et deum qui est in celis adorares. Tunc quidam qui claudio astabat dixit. Quid vis dicere valentine de sanctitate deorum nostrorum? Cui valentinus. Ego de eis nil dico: nisi quod fuerunt homines miseri, et omni inmundicia pleni. Ad quem claudius. Si christus verus deus est cur michi non dicis quod verum est? Cui valentinus. Vere christus solus est deus in quem si credideris anima tua saluabitur re publica augebit: omnium inimicorum tibi victoria concedetur. Respondens autem claudius astantibus dixit Viri romani audite quam sapienter et recte loquitur homo iste. Tunc dixit prefectus. Seductus est imperator. Quomodo deserem? quod ab infantia tenuimus. Et tunc claudius immutatus est. Traditur autem eundem principem in custodia. Et cum in domum eius ductus fuisset dixit. Domine ihesu christe verum lumen illuminamini istam: ut te verum deum cognoscant. Cui prefectus. Mihi te dicente quod christus est lumen. Equidem si filiam meam diu cecum illumauerit: faciam quecumque preceperis. Tunc valentinus orans eius filiam cecum illuminauit: et omnes de domo sua conuertit. Tunc imperator valentinum decolari precepit circa annum domini cdxxx.

De sancta Juliana xliii. A

Juliana dum eulogio prefecto nicomedie despiciata esset: et nollet sibi aliquatenus copulari nisi reciperet fidem christi iussit eam pater suus expoliari et grauissime cedi ac ipsi prefecto tradi. Cui prefectus ait. Dulcissima mea iuliana cur me ita delusisti ut me sic renueres? Cui illa. Si tu adoraueris deum meum ac quiescatis tibi alioquin nunquam dominus eris. Cui prefectus. Domina mea hoc facere non possum quia imperator amputari faceret caput meum. Cui iuliana. Si ita times imperatorem mortalem quomodo vis ut imperatorem non timeam immortalem? fac quicquid vis: quia me decipere non valebis. Tunc prefectus

iussit eā grauissime virgis cedi: et die per capillos
appēdi. et plumbū liquefactū in capite eius fundi
Quō cum nichil ei nocuisset ipsas catenis ligauit
et in carcerē recluſit. Ad quā venit dyabolus in
specie angeli dicēs. Juliana ego sum angelus dñi
qui me ad te miſit vt te debeam cōmonere. vt dñs
sacrifices. ne tandiu crucieris et tam mala morte
moriaris. Tunc iuliana flens orauit dicens. Dñe
deus meus ne pmittas me pire: sed ostende michi
quis est iste qui michi talia pſuadet. factaq; est ad
eā vox vt ipm appbenderet et quis eſſet ipſum co
geret confiteri. Que cū tenuiſſet: et quis eſſet
interrogauit. dixit ei q; demon eſſet. et q; ad eam
decipiendā pater ſuus ipm miſiſſet. Cui iuliana.
Et quis eſt pater tuus? Reſpondit beelzebub qui
ad omnia mala nos dirigit. et facit nos grauius
verberari: quoniā a xpianis fuerimus ſuperati et
ideo ſcio q; malo meo buc veni: quia te ſupare nō
potui. Inter alia que conſeſſus eſt dixit: quia tunc
maxime a xpianis elongabā: quādo miſteriū do
minici co:poris agebā: et quando oratiōes et pre
dicatiōes fiebant. Tūc iuliana manib; retro: ſum
ipm ligauit: et ad terrā ipſum deijciens cum carbe
na qua erat ligata ipm duriffime verberauit. Dya
bolus vero clamās rogabat eam dicens. Domina
mea iuliana miſerere mei. Tūc iuſſit prefectus vt
iuliana de carcere educeret. Et exiens trahēbat
poſt ſe demonē alligatū. Demon autē rogabat eaz
dicens. Dñā mea iuliana noli amplius de me ridi
culum facere. Nō em̄ potero vltra in quempia pre

ualere. Xpiani dicunt miſericordes eſſe et tu nullā
de me miſericordiā habes. Sicq; per totū forum
ipm traxit et poſtea in quandā latrinā ipm picit
B Cum autē ad prefectū percuſſer in quadam
rota adeo eſt extenſa. q; oia eius oſſa vſq; ad me
duillarū exitū ſunt cōfracta. Angelus autē domini
rotā cōminuens ipam in momēto ſanauit. Quō vī
dentes qui aderant crediderūt. Et ſtatim decolla
ti ſunt viri quingenti et mulieres. c. xxx. Deinde
cum in quendā ollā plūbo liquefacto plenā miſſa
uiſſet: ſed plumbū velut temperatū balneū factū
eſſet: maledixit pfectus dñs ſuis qui vnā puellam
punire nō poterant que tantā iniuriā eis irroga
bat. Tunc iuſſit eam decollari. Que dum ad decol
landum duceret demon quē verberauerat in ſpe
cie iuuenis apparēs clamabat dicēs. Nolite ei par
cere quoniā deos veſtros vitupauit. et me hac no
cte verberauit. reddite ergo ſibi qd meruit. Cūq;
iuliana paululū oculos aperuiſſet vt videret quis
eſſet qui talia loqueret. demon auſugies exclama
uit. Heu heu me miſerū ad huc puto q; me velit ca
pere et ligare. Cū ergo beata iuliana decollata
uiſſet pfectus nauigās in mari cū. xxiiij. viris or
ta tēpeſtate ſubmerſus eſt. Hoꝝ autē co:pora. cū
mare iacraſſet a feris et auib; ſunt comēſta.

C De cathedra ſancti petri apoſtoli
xlviij.

C Athedra triplex eſſe dicitur: ſz regalis. ij.
Regū. xxiij. Dauid ſedens in cathedra etc.
Sacerdotalis. i. Regum. i. Deli ſacerdotē

De cathedra sancti Petri apli

sedente sup sellam etc. Magistralis. Mathei. xxiij
Sup cathedrā moysi etc. Beatus ergo petrus sedit
in cathedra regali: quia fuit princeps omnium regum
Sacerdotali quia fuit pastor: omnium clericorum. Ma
gistraij quia fuit doctor: omnium christianoꝝ.

Cathedra sancti petri ab ecclesia festiue coli
tur quia tunc beatus petrus apud antiochia
m in cathedrali honore sublimatus fuit
se perhibetur. **C**uius aut solennitatis institutio
quadrupliciter causas habere videtur. Prima causa
est: cum enim beatus petrus apud antiochia pre
dicaret: theophilus princeps ciuitatis illius dixit
ei. Petre qua ratione populū meū subuertis? Cui
ergo petrus sibi fidem christi predicaret: ille eum
vinculari fecit. et sine cibo et potu eū manere per
miserit. Sed cum petrus iam pene deficeret resum
ptis tamen viribus eleuans oculos ad celum ait.
Ihesu christe miserorū adiutor: adiuua me in his
tribulationibus deficientem. Cui dominus respondit.
Petre credis te derelictū a me? Mece bonitati de
rogas: si talia contra me dicere non formidas. Pre
sto est qui tue subueniat miserie. Audiens autem
paulus de incarceratione petri ad theophilū venit.
et se in multis opibus et artibus summū opificem
esse asseruit. Ligna et tabulas se scire sculpe: tecto
ria pingere: et multa alia industrie operari dixit.
Qui a theophilo obnixē rogatus. vt in eius curia se
cum cōsultat. Evolutis paucis diebus paulus ad pe
trum absconse in carcerē introiuit. Quem videns
pene mortuū et cōsumptū amarissime flere cepit.
et in amplexū eius quasi flēdo deficiebat. et proxi
pens sic inquit. O petre frater me? gloria mea: gau
diū meuz: dimidiū anime mee: meo introitu resu
me vires. Tunc petrus oculos apertis et ipm co
gnosces: lacrimari cepit: sed sibi loqui non potuit et
accurrens paulus vix os eius aperuit et imponēs
cibum ipm refocillauit. Cum aut petrus cibo cō
fortatus fuisset accurrens in oscula pauli ruit. et
ambo plurimū fleuerūt. Paulus autem occulte re
diens theophilo dixit. O bone theophile magna
est gloria tua: et curialitas tua honestatis amica.
De honestate multa bona exiguū malum. Remini
scere quod fecisti illi deicole qui dicitur petrus velut
esse aliquid magnū. Pānosus deformis. macte cō
sumptus per oīa vile scit. solo sermone clarescit. et
talem te decet in carcerē ponere. Qui potius si li
bertate solita frueretur posset tibi in aliquo vtilioꝝ
esse. Nā sicut de illo homines quidā aiunt infirmos
sanat: mortuos suscitāt. Cui theophilus. fabulosa
sunt ista paulē que dicitis: quia si mortuos suscitare

posset: et seipm de carcere liberaret. Cui paulus.
Sicut christus suus a mortuis resurrexit vt dicūt. qui
tamē de cruce descendere noluit. sic petrus vt aut
hoc exemplo se non liberat. et pari pro christo non
formidat. Cui theophilus. Dic ergo ei vt filiū meuz
iam per quatuordecim annos mortuū resuscitet.
et incolumen eū reddā et liberū. Ingressus igit
paulus dixit: quoniam resuscitationē filij principis
spopōdisset. Cui petrus. Rē grandē paulē promise
sti: sed dñi virtute faciliā. Sed cum petrus edu
ctus de carcere monumēto aperto pro eo orasset cō
tinuo resurrexit. Sed pene per oīa verisimile non
videt: vt aut paulus humana astucia se talia fabri
lia scri cōponere fingeret. aut vt sententia inueis
pro quatuordecim annos suspena fuisset. Tūc theo
philus et vniuersus populus antiochie. et alij qui
plures dño crediderūt. et gloriosam ecclesiā fabri
cauerunt. In cuius medio excellens cathedrā col
locauerūt: et petrū vt ab omnibus videri et audiri
posset exaltauerūt. In qua septem annis sedit.
Sed postmodū veniēs romā in romana cathedra
sedit viginti quinque annis. De primo tamē honore
ecclesia celebrat: quia tūc primo plati ecclesie cepe
runt loco: potestate: et noīe sublimari. Tūc ergo
impletū est illud quod legitur in psal. Exaltet eū
in ecclesia etc. **E**t notandū quod triplex est ecclesia
in qua beatus petrus vix exaltatus: scilicet ecclesia
militantiū: malignantiū. et triumphantium. In
hanc triplicē ecclesiā exaltatus est. scdm triplices
festiuitatē quā de ipso ecclesia celebrat. Est enim
exaltatus in ecclesia militantiū eides presidendo.
et eaz in animo in fide et moribus laudabiliter re
gendo et hoc quantū ad solennitatē hodiernā quā
dicit cathedra: quia tūc sup antiochiā ecclesiam
pontificatū accepit: et eam septē annis laudabiliter
rexit. Secūdo est exaltatus in ecclesia malignan
tium: ipsam scilicet dissipando: et eam ad fidem cōuer
tendo: et hoc pertinet ad secūdam festiuitatē quā di
citur ad vincula tūc enim malignantiū ecclesiaz dis
sipauit. et multos ad fidem conuertit. Tercio est
exaltatus in ecclesia triumphantium in ipsam felici
ter introeundo: et hoc quantū ad terciā solennita
tem que est passionis eius: quia tūc ecclesiā trium
phantium introiuit. **E**t Notandū etiā quod plu
ribus alijs rationibus ecclesia ter in anno de eo fe
stiuitatē facit. scilicet propter priuilegiū: propter officium
propter beneficium: propter debitum: et propter
exemplū. Propter priuilegiū quoniam beatus pe
trus ab alijs apostolis in tribus fuit priuilegiatus
propter que tria priuilegia ecclesia ter in anno cum

De cathedra sancti Petri apli

honorat. fuit enim pre ceteris dignior: in autoritate quonia princeps apostolorum extitit. et claves regni celorum accepit. ferventior: in amore cum maiore enim fervore christum dilexit quam ceteri. sicut in multis locis euangelij manifestat. Et efficacior: in virtute. Nam ad ymbra petri ut legitur in actibus sanabantur infirmi. Secundo propter officium. Ipse enim officium prelationis super universam ecclesiam habuit. et ideo sicut petrus fuit princeps et pilatus totius ecclesie: que diffusa est in tribus partibus mundi: scilicet asia: africa. et europa. ita ecclesia terminata anno celebrat festum. Tercio propter beneficium: quia ipse qui potestate accepit ligandi atque solvendi: liberat nos a tribus generibus peccatorum. scilicet cogitationis: locutionis. et operationis. Vel quod in deum quod in proximum quod in nos peccavimus. Vel istud beneficium potest esse triplex beneficium: aliud quod virtute clavium peccatorum in ecclesia consequitur. Primum est absolutio a reatu ostensio. secundum pene sempiternalis in temporalem commutatio. tertium pene temporalis secundum partem relaxatio. Et propter hoc triplex beneficium sancti petri est tripliciter honorandus. Quarto propter debitum: quia enim ipse tripliciter pavit et pascit nos scilicet verbo: exemplo: et temporalis subsidio sive orationis suffragio. ideo obligamur ut ipsum tripliciter honoremus. Quinto propter exemplum: ut nullus peccator desperet. etiam si tertio sicut petrus deum negaverit: si tamen eum sicut ipse velit corde: ore: et opere confiteri.

Secunda causa institutionis est hec que quidem de itinere demetrii est sumpta. Cum enim petrus verbum dei predicans antiochia appropinquaret. omnes de civitate illa ei obviaverunt nudis pedibus prostrantes: ciliis se induentes: et caput pulvere aspergentes: agentes penitentiam quam contra eum symoni mago consensissent. Petrus vero eorum penitentiam videns. gratias deo egit. Tunc illi obtulerunt ei omnes vexatos linguibus et demonibus fatigatos. Quos dum petrus ante se poni iussisset: et super eos nomen domini invocasset. immensum lumen ibidem apparuit. et omnes protinus sunt sanati currentes et osculantes vestigia sancti petri. Tunc intra septem dies plusquam decem milia hominum baptisma susceperunt: ita ut theophilus princeps civitatis illius. domum suam in basilicam fecerit consecrari. et ibidem petro excelsum cathedram collocari: ut ab omnibus videretur et audiretur. Nec istud contrarium est his que superius dicta sunt. Potuit enim fieri quod petrus per operationem pauli a theophilo et toto populo magnifice sit susceptus. Sed recedente petro symon magus populum pervertit. et contra petrum graviter

incitavit. Postmodum vero penitentiam agens iterum honorabiliter eum recepit. Hoc autem festum de incarnatione beati petri consuevit appellari. festum epularum beati petri. et hinc tercia ratio sumitur institutionis huius festi. Consuetudo enim fuit antiquis gentium: ut ait magister iohannes beletus. singulis annis in mense februario certo die epulas offerre super tumulos parentum suorum. et eas de nocte demones consumebant. Ipsi autem ab aiabus circa tumulos errantibus quas ymbrias vocabant vastari putabant. Solebant enim antiqui dicere. ut idem ait. quod quando in humanis corporibus sunt dicuntur anime. in inferis manes. spiritus vero vocabantur quando ad celos ascendebant. ymbrias quando reces erat sepultura: sive quando circa tumulos errabant. Hec autem consuetudo de ipsis epulis vix a christianis potuit extirpari. Quod sancti patres accedentes. et hoc penitus extirpare volentes festum de incarnatione beati petri: tum de illa que fuit rome. tum de illa que fuit antiochie statuerunt illo. scilicet eodem die quo talia fiebant. Unde ab illis epulis adhibebant aliquibus festum beati petri epularum vocatur. Quarto instituta est propter reverentiam corone clericali. Notandum enim quod iuxta aliquorum traditionem corona clericorum: hic primo sumpsit iniciu. Nam dum petrus antiochie predicaret in contumeliam nominis christiani summitate eius capitis abarserunt. Quod quidem postmodum toti clero traditum in honorem quod pro christo a postolorum principi in contumeliam fuerat irrogatum. Circa autem ipsam coronam clericorum tria attenduntur. scilicet capitis abrasio. capillorum detruncatio. et forme circularis. Abrasio autem in superiori parte capitis fit triplici ratione: quare duas assignat dionysius in ecclesiastica hierarchia dicens. Detonsio capillorum signat mundam: et non formabilem vitam. Ad capillorum enim detonsionem. sive capitis abrasionem tria sequuntur. scilicet mundicie conservatio: desormatio. et denudatio. Mundicie conservatio: quia ex capillis sordes in capite aggregant. Desormatio quod capilli ad ornatum sunt. Significat ergo tonsura mundam et non formabilem vitam. hoc est quod clerici debent habere mundiciam mentis interius. et non formabilem. id est non exquisitum habitum exterius. Denudatio autem significat quod inter se et deum nichil debet esse medium: sed immediate debent deo uniri: et reverentia facie domini gloriam speculari. Capillorum detruncatio fit. ut ex hoc datur intelligi quod clerici omnes cogitationes superfluas a mente sua debent abscondere: et ad verbum dei semper auditus parati extempitum habere. et omnia temporalia preterquam ad

necessitate a se penit' remouere. fit aut' circularis figura multiplici ratione. Primo quonia' hec figura no' habet fine' neq; p'ncipiū. Per qd' datur intelligi. q' clerici sunt ministri dei: q' nec habet p'ncipiū neq; fine'. Secūdo quonia' hec figura nullum angulū habet et significat q' clerici non debēt habere sordes i' vita: quonia' ybi angulus ibi sordes. vt dicit bern'. Et debēt habere veritatē in doctrina. quonia' veritas angulos non amat. sicut dicit hieronimus. Tercio qm' hec figura est omniū figurarū pulcherrima. Unde in hac deus celestes creaturas fecit. Per qd' significat q' clerici debēt habere pulchritudinē interius in mente: et exterius in cōuersatiōe. Quarto quonia' hec figura est omniū figurarū simplicissima. Nulla em' figura vt dicit augustin' ex vna linea cōsistit. sola circularis figura est que vna tantū linea claudit. Per qd' significat q' clerici habere debēt simplicitatē columbarum. Juxta illud. Et simplices sicut columbe.

De scō mathia apostolo xlv. A

Mathias hebraice latine dicitur donatus. dicitur etiam vel donatio dñi vel humilis siue puus. Iam donatus a dño fuit quādo ipm de mūdo elect' inter. lxxij. discipulos designauit. Donatio em' fuit quādo forte electus inter apostolos no'iari p'meruit. Paruus fuit q' verā semp' humilitatē seruauit. Est aut' triplex humilitas sicut dicit ambrosius. Prima est afflictionis qua' q's dicit' humiliatus. Scda consideratiōis que p'cedit ex cōsi-

deratione sui. Tercia deuotionis que p'cedit ex cōgnitione creatoris. Primā habuit beatus mathias martiriū patiēdo. Secūda seipm despiciēdo. Tercia maiestātē dei admirādo. Vel dicit a manu qd' est bonū. et t'be sis positio: inde mathias bonū positū pro malo scz p' iuda. Eius vitā que per ecclesias legitur. beda scripsisse creditur.

Mathias apostolus in locū iude substitutus est. Sed primo ortū et originē ipsius iude proditoris breuiter videam'. Legitur em' in quadā bystoria licet apocrypha q' fuit quidam vir in hierusalē nomine ruben qui alio noīe dicitur est symon de tribu dan. vel secūdu' hieronimū de tribu isachar. qui habuit vxorē que cyborea nūcupata est. Quadā igit' nocte cū sibi mutuo debitū exoluissent. cyborea. obdormiens somniū vidit. quod perterrita cū gemitibus et suspirijs viro suo retulit dicēs. Videbatur michi q' filiū flagitiosum parerem qui totus gentis nostre causa perditionis existeret. Cui ruben. Nefariā inquit rem nec relatu dignā p'fari. et spiritu ceu puto phitonico raparis. Cui illa. Si me cōcepisse sensero et filiū pepero absq; dubio non spūs phitonicus extitit: sed reuelatio certa fuit. Procedente igitur tēpore cum filium peperisset: parentes plurimū timuerunt et quid de eo faceret cogitare ceperūt. Cumq; filiū abhorerent occidere. nec vellent destructores sui generis enutrire ipm in fiscella positū mari exponunt. Quē marini. factus ad insulas p'pulerunt. q' scariotb dicit'. Ab illa igit' insula iudas scariotb appellatus est. Regina aut' illius loci cārens liberis ad litus maris causa spaciandi p'cessit. et fiscellam a marinis fluctibus iactari vidēs. ipam aperiri p'cepit: inueniēsq; ibi puerū elegātis forme suspirans ait. O si solacijs tante subleuarer sobolis. ne regni mei priuaret successorē. Puerū igitur secreto nutrire fecit. et se grauidā simulauit. Tandē se filiū peperisse mēditur et per totū regnum fama hec celebris diuulgat'. Princeps p' suscepta sobole uehemēter exultauit: et ingenti gaudio plebs letatur. Ip'm igitur secūdu' magnificentiā regiam regina educari fecit. Non post multū vero temporis regina de rege concepit: et suo tempore filium parturiuit. Cum aut' pueri aliquātulū iam creuissent adinuicē sepius colludebāt: et puerum regiū iudas crebris molestijs et iniurijs molestabat et ad fletū sepius puocabat. Regina aut' hoc molestē ferēs: et iudā ad se non p'tinere sciens ipm crebris verberabat: sed nec sic a molestia pueri desistebar. Tandem res panditur et iudas nō verus

regine filius: s; inuentus fuisse aperit. Quod iudas
 vt cōperit ychemeter erubuit. et fratrem suū puta-
 tiū filiū regis latenter occidit. Ob hoc capitali m-
 sententiā timēs: cuius tributarijs in iherusalē au-
 git. se q; curie pilati tunc presidis mancipauit. Et
 quoniā res s; miles sibi sunt habiles: pilat' iudam
 suis moribus inuenit congruere: et ideo cepit ipm
 valde carū habere. Uniuerse igit curie pilati iu-
 das p̄ficiat. et iad eius nutum omnia disponūtur.
 Quadā igit die pilatus de palacio suo in quoddam
 pomeriū aspiciens illoz pomozū tanto desiderio
 capere est: vt pene desicere videre. Erat aut illud
 pomeriū ruben patris iude. Sed nec iudas patrē
 neq; ruben filiū agnoscebat. quia et ruben ipm in
 marinis fluctib; perisse putabat: et iudas quis pa-
 ter aut q; patria sua fuerit penitus ignorabat. Pi-
 latus itaq; accersito iuda ait. Tāto illoz fructuz
 captus suz desiderio q; sibi frustrat' fuero: spiritū
 exalabo. Concitus igitur iudas in pomeriū insi-
 lit. et velocius mala carpit. Interea ruben venit
 et iudam mala sua carpentes inuenit. Fortiter igit
 ambo cōtendunt: et iurgia supaddūt. Post iurgia
 surgūt ad verbera: et mutuis se iniurijs affecerunt.
 Tandem iudas ruben in ea parte qua ceruix collo
 cōnectitur lapide percussit: pariter et occidit. Po-
 ma igitur sustulit: et pilato quid acciderit narra-
 uit. Jam die inclinate: et nocte supueniente ruben
 mortuus inuenit: et sud itanea morte puentus esse
 putatur. Tūc pilatus omēs facultates ruben iude
 tradidit: et cyborea vxorem ruben in coniugem ei
 dedit. Quadam igitur die dum cyborea grauer
 suspiraret: et iudas vir eius qd haberet diligēter
 interrogaret: illa respōdit. Heu infelicissima sum
 omnū feminaz: qā infantulū meuz marinis flucti-
 bus immersti: et virū meuz morte p̄uentū inueni
 sed es dolori misere pilatus addidit dolorē qui me
 mestissimā nuptui tradidit: et inuitissimā tibi in cō-
 iugium copulauit. Cūq; illa omia de illo infantu-
 lo enarrasset: et iudas illa que sibi acciderant retu-
 lisset inuentū est q; iudas matrē suam in vxorē du-
 xerit: et q; patrē suuz occiderit. Penitentia igitur
 ductus suadēte cyborea: dñm nostrū ihesum xp̄m
 adiit: et suo: ū delictoz veniā implorauit. Hucusq;
 in predicta hystoria apocryfa legitur que: vtrum re-
 citanda sit: lectoris arbitrio relinquat: licet sit po-
 tius relinquēda quā asserenda. ¶ Dominus autē
 suū eum fecit discipulū: et de discipulo in suuz ele-
 git apostolū. Qui adeo sibi familiaris extitit et di-
 lectus: vt eū faceret suū p̄curatorē: quē postmo-
 dum p̄tulit suū p̄dicozē. Portabat em̄ loculos et

ea que xp̄o dabantur furabatur. Dolēs vero tem-
 pore dñice pass. onis q; vnguentū quod tricentos
 denarios valebat nō fuerat venditū: vt illos etiaz
 denarios furare abijt. et dñm. xxx. denarijs vēdi-
 dit: quoz vnusquisq; valebat decē denarios vsua-
 les: et ita damnū trecētoz denarioz recompensa-
 uit. Vel vt quidā aiunt: omnū que christo dabant
 decimā partem furabatur: et ideo p̄o decima pte
 quā in vnguento amiserat. scz p̄o. xxx. denarijs
 dñm vendidit. Quos tamē penitentia ductus re-
 tulit: et abiens laqueo se suspendit et suspēsus cre-
 puit medius: et diffusa sunt viscera ei'. In hoc autē
 delatū est oī: ne p̄ os effunderetur. Nō em̄ dignū
 erat: vt os tam viliter inquinaretur: qd tam glo-
 riosus os: scz xp̄i cōtigerat. Dignū etiā erat vt vi-
 scera que p̄ditionē conceperat rupta caderent: et
 guttur a quo vox p̄ditionis exierat laqueo arta-
 retur. In acre etiaz interijt vt qui angelos in celo
 et homines in terra offenderat ab angelozum: et
 hominū regione separetur: et in acre euz demoni-
 bus lociaretur. ¶ Tū igitur inter ascens. onē
 et penthecosten apostoli in cenaculo simul essent.
 vidēs petr' q; numerus. xij. apostoloz erat imi-
 nutus: quos tamē dñs in hoc numero elegerat vt
 fidem trinitatis in quatuor mūdi partib; predica-
 rent: surrexit in medio fratrū dicens. Viri fratres
 oportet vt aliquē loco iude substituiam': qui testif
 nobiscū resurrectionem xp̄i: quia dñs dixit nobis.
 Eritis michi testes in iherusalē: et in omni iudea
 et samaria: et vsq; ad vltimū terre. Et quia testis
 non nisi de his que vidit debet testimoniū ferre.
 eligendus est vnus ex his viris: qui nobiscū semp
 fuerūt: et dñi miracula viderunt. et eius doctrinā
 audierunt. Et statuerunt duos de septuaginta
 duobus discipulis: scz ioseph qui cognominat' est
 iustus. p̄ sanctitate sua q; fuit frater iacobi alphei.
 et mathiā de cuius laude subiectur: quia sufficit ei
 p̄ laude q; in apostolū est electus. et orantes dix-
 runt. Tu dñe qui nosti corda omnū ostende quez
 elegeris ex his duobus accipe locū ministerij hui'
 et apostolat' quē iudas amisit. Et datis illis sortib;
 bus cecidit sortis sup mathiam: et annumeratus est
 cū vndecim aplis. ¶ Et notandū q; exemplo hoc
 vt ait hieronim': non est sortibus vtēdū: quia p̄-
 uilegia paucorū cōmunes legem non faciūt. Fur-
 sus etiā sicut ait beda: donec veniret veritas figu-
 ram licuit obseruare. Vera em̄ hostia in passione
 fuit immolata: sed in p̄thecosten cōsummata. Et
 ideo in electiōe mathie sortib; vsi sunt: ne a lege di-
 screparēt in qua summ' sacerdos sorte querebat.

Post penthecosten vero iam veritate propalata
vñ. dyacones nō sorte sed discipulorū electione et
aposto'orū oratione. et manū impositione ordi-
nati sunt. Cuiusmodi autē sorte fuerint due san-
cto:ū parruz extant sententię. Hieronimus em̄ et
beda volūt q̄ sorte tales fuerunt: quales ille
quarū in veteri lege creberim⁹ vsus erat. Dyoni-
sius autē qui fuit pauli discipulus irreligiōsus exi-
stimat hoc arbitrari asserēs sibi videri q̄ illa so:ta
nichil aliud fuerit nisi quidā splendor et radius di-
uinitus sup mathiam emissus per quē ipse ostēde-
batur in apostolū assumendus. At em̄ sic in libro
ecclesiastice hierarchie. De diuina autē sorte q̄ sup
mathiam diuinitus cecidit. alij quidē alia dixerūt
nō religiose sicut arbitro: meā autē et ipse inten-
tionē dicam. videtur em̄ michi eloquia sorte: no-
minare theartici quoddā donū: demonstrans illi
theartico cho:ro a diuina electione susceptum. Hic
igitur mathias apostolus iudeaz in sorte: accepit
et p̄dicationi ibidē insistēs et multa miracula faci-
ens in pace quieuit. In nonnullis vero codicibus
legitur q̄ patibulū crucis pertulit: et tali martirio
co:ronatus celos ascendit. Huius corpus rome in
ecclesia sancte marie maioris sub lapide posireti-
ce sepultū esse dicit: et ibidē caput eius populo de-
monstrat. **¶** In quadā vero legēda que tre-
ueris inuenit sic inter cetera legit. Mathias de tri-
bu iuda et ciuitate berthele: illustri. p̄ sapia oriu-
dus fuit. Qui litteris traditus oēm in breui legis
et prophetaz scientiā apprehēdit. Lasciuia quoq̄
abhorrens: pueriles ānos morū maturitate vince-
bat. Infirmabat quoq̄ eius animus ad virtutem
vt esset ad intelligentiā abilis: ad misericordiā faci-
lis in prosperis non clatus. in aduersis constans
et intrepidus. Saragebat vt qd̄ iussu p̄ceperat
opere compleret et o:is doctrinā manū opatiōe
mōstraret. Hic cū per iudeā predicaret cecos illu-
minabat: leprosos mūdabat: demones expellebat
claudis gressum: surdis auditū: mortuis vitā resti-
tuebat. Qui cū corā pontifice accusaret in multis.
respōdit. De obiectis que crimina dicitis nō opor-
tet me multa dicere: qm̄ christianū esse non est cri-
minis: sed glorie. Cui pontifex. Si tibi dant indu-
tie vis penitere? Et ille. Absit vt a veritate quā se-
mel inueni: p̄ apostasiā digrediar. Igitur mathias
in lege erat doctissimus. co:de mūdus: animo pri-
dens: in soluēdis questionib⁹ sacre scripture acu-
tus: in cōcilio puidus: in sermocinatione expedi-
tus. Qui cū verbū dei p̄ iudeaz predicaret multos
signis et p̄digijs cōuertebat. Unde iudei inuidē

tes ipm̄ in cōcilio statuerūt. Duo ergo falsi teste
qui ipm̄ accusauerant: primo in ipm̄ lapides mise-
runt: quos lapides in testimoniū illis secum peccit
sepeliri. Qui dū lapidare fecuri more romano p̄-
cutit: et extēsis in celū manibus spiritu dño reddi-
dit. Et subditur ibidē. Cuius corpus de iudea ro-
mam: et inde treuerim est translatum. **¶** In
quadā vero alia legēda legitur. q̄ dū mathias in
macedoniā aduenisset: et fidem christi predicaret.
quadā potionē toxicatā q̄ visu cūctos priuabat
sibi dederūt. quā in nomie xp̄i bibit et nullā lesio-
nem incurrit. Et cū illa potionē plursq̄. cel. exccas
sent. ille singulis manū imponens: omēs illumina-
uit. Dyabolus autē in similitudine infantis eis ap-
parēs: suavit vt mathiā occiderent qui eo:z cultuz
euacuaret. Et cum ipse in medio eo:z consisteret.
tribus tamen diebus eum querētes minime inue-
nerunt. Tercia autē die se eis manifestans dixit.
Ego sum. Quē manibus post tergū ligatis. et fu-
ne collo iposito crudeliter affligerūt: et sic in carce-
re recluserūt. Ubi demones apparētes dētib⁹ in
eum fremebāt: sed appropinquare nō poterant.
Dñs autē cum multo lumine ad eum veniēs ipm̄
de terra leuauit: et vincula soluēs: et dulciter con-
fortans: hostiū aperuit. Qui egressus verbum dñi
p̄dicauit. Dum autē quidā obstinati p̄sisterent dixit
eis. Denūcio vobis q̄ viui in infernū descendetis.
Moxq̄ terra se aperuit et cūctos illos deglutiuit.
Reliqui vero ad dñm sunt conuersi.

De sancto Gregorio xvi A

Gregorius dicit a grex et gōre qd est predi-
care sive dicere. vnde gregorius quasi gre-
gis p̄dicator. Uel dicit gregori⁹ quasi egre-
gorius: ab egregius et gōre: quasi egregius p̄dica-
tor: et doctor. Uel gregorius in lingua nostra vigi-
lans sonat. quia ipse vigilauit sibi: deo: et gregi.
Sibi per mūdīce cōseruationē: deo p̄ internā con-
tēplationē. gregi p̄ assidua p̄dicationē. Et bec-
tria merent dei visionē. Aug⁹. in libro de ordine.
Is videt deū qui bene viuit: bene studet. et bene
orat. Eius vitā scripsit paulus lōgobardoz hysto-
riographus. quā iohannes dyaconus diligentius
postmodū compilauit. **B**

Gregorius senatoria stirpe p̄genitus. cui⁹
pater gordianus: et mater siluia dicebatur
Cū summū p̄bilosophie apicē in ip̄a sui a-
dolescētia attigisset: ac rerū et diuiciarū copia plu-
rimū abūdaret: cogitauit tñ bec oīa deserere: et in
religionē se transferre. Sed dū longius cōuersio-
nēni p̄traheret: et tūc se xp̄o famulaturū putaret
si sub p̄tonis vrbani habitu mūdo specieten⁹ deser-
uaret. ceperūt multa cōtra eū ex seculi cura succre-
scere: ita vt non tantū specie: sed in eo retineretur
et mente. Tandem patre orbarus sex monasteria
in sitalia cōstruxit: septimū intra mēnia vrbis. sub
honore sancti andree apl̄i i p̄p̄io domate fabrica-
uit. In quo relictis sericis aurō: gēmisq; radianti-
bus: vilī monastico habitu tegebatur. Ubi ad tantaz
p̄fectionē in breui deuenit: vt in ip̄o sue cōuersio-
nis inicio: posset iam in p̄fectorū numero cōputari
Cuius quidē p̄fectio ex vrbis suis que in p̄logo
sup̄ dyalogū ponit: aliquid perperit potest vbi
sic dicit. Infelix anim⁹ meus occupatiōis sue pul-
sar⁹ vulnere: meminit qualis aliqñ in monasterio
fuit. quomō ei labentia cuncta subtraherāt: q̄tum
rebus oībus que voluunt eminebat: q̄ nulla nisi
celestia cogitare cōsueuerat. q̄ etiā retētus corpo-
re ip̄a iā carnis claustra contēplatione transibat
q̄ mortē quoq; q̄ pene cūctis pena est. videlicet vt
ingressum vite: et premiū laboris sui amabat. Tā-
ea deniq; districtiōe corpus suū afflixit. vt infirma-
ro stomacho subsistere vix valeret: et incisionē vi-
talium quā greci sincopin vocant patiens: crebris
angustis p̄horarū momēta ad exitū p̄pinquaret
Quodā vice dum quodā in monasterio suo vbi
abbas p̄erat scriptitaret angelus domini i specie
naufraği sibi affuit sibiq; misereri lachrimabiliter
postulauit: cui cū gregorius sex argēteos dari se-
cisset et abisset: eadē die iterum redijt: seq; multa
p̄didisse pauca vero recepisse p̄buit. Qui cū ab

eo totidē argēteos recepisset: iterum vice tertia re-
uersus: misereri sibi importunis clamorib⁹ postu-
labat. Sed gregorius cū a p̄curatore sui monaste-
rij didicisset. nil dāduz p̄ter scutellā argēteā quā
mater sua cū leguminibus mittere solebat i mona-
sterio remansisse: illā statim dari p̄cepit. Quā ille
libenter accipiēs. letus abscessit. Hic autē angelus
domini fuit sicut se sibi postmodū reuelauit. **C**
Quodā die brūs gregori⁹ p̄ for. vrbis romane. trā-
situs: cernit quosdā pueros forma pulcherrimos.
vultu venustos: capilloz nitore p̄spicuos eē vena-
les. Interrogat igit mercatorē de qua illos patria
attulisset. Qui respondit. De britania cuius incolē
simili candore refulgēt. Interrogat iterū si xp̄iant
sunt. Cui mercator. Non sed paganis erroribus
implicati tenent. Tūc gregori⁹ acriter ingemiscēs
heu p̄hdolo: inquit. quā splendidas facies prin-
ceps tenebrarū nūc possidet. Interrogat in sup̄ qd
esset vocabulū gētis illi⁹. Cui ille. Anglici vocan-
tur. Bene inquit anglici: quasi angelici: quia t̄ an-
gelicos vultus habent. Interrogante itez. eo qd
nomē haberet illa p̄uincia. ait mercator. Prouin-
ciales illi deiri vocant. Et gregori⁹. Bñ inq̄t deiri
vocant: quia de ira sunt eruendi. Rursus de noīe
regis interrogante: ait mercator. q̄ aelle dicere.
Et gregorius. Bñ aelle quia allā in partibus illis
decātarī oportet. Qui mox ad summū pontificē ac-
cedens cum multa instātia t̄ precibus vix obtinuit
vt ad illos cōuertendos mitteret. Cūq; iam iter
arripuisset. romani de ei⁹ absentia plurimū p̄tur-
bati. papā adēur: et eū taliter alloquunt. Petruz
offēdisti: romā destruxisti: gregoriū dimisisti. Sic-
q; papa p̄territus. ad eū reuocandū continuo nun-
cios destinauit. Cūq; gregorius iā iter triū dierū
p̄gisset et in quodā loco diuertens quedā ceteris
quiescentibus lectitaret locusta supueniēs eū coe-
git a legēdo quiescere. et ex p̄sideratione sui noīs
docuit. eum in eodē loco stare debere. Qd ille spi-
ritu p̄phético discēs: statim comites adhortat. vt
velocius debeāt p̄ficisci. Sed supueniētibus apo-
stolicis nuncijs redire cōpellit. licet de hoc pluri-
mū tristaret. Tūc papa ip̄m a monasterio suo ab-
straxit. et suū dyaconē cardinalez ordinauit. **D**
Quodā tempore tiberis fluius aluēū suū egres-
sus. intantū excreuit vt sup̄ muros vrbis influeret
t̄ plurimas domos euerteret. Tūc etiā p̄ tiberim
fluuiū multitudo serpentū cum dracone magno in
mare descēdit. Sed a fluctibus p̄focati. et ad litus
p̄iecti totū aerē sua putredine corrupērūt. Sicq;
plaga pessima quā inguinariā vocāt secuta est: ita

vt etiaz corporali visu sagitte celitus venire. et singulos quosq; percutere viderentur. Que primo omnium pelagus papa percussit. et sine mora extinxit. Postmodum vero ita in reliquum vulgus defecit. vt subtractis habitatoribus: domos plurimas vacuas in vrbem reliquit. Sed quia ecclesia dei sine rectore esse non poterat: gregorium licet totis viribus renitentem: plebs omnis elegit. Cum ergo benedicti deberet. et lues populum deuastaret sermonem ad populum fecit: processionem faciens letanias instituit: et vt oes deum attentius exorarent admonuit. Cum igitur deum omnis congregatus populus exoraret: intantum lues ipsa defecit. vt in vna hora: a. lxxx. homines spiritum exalarent. Sed nequaquam cessauit populus ad monere. vt ab oratione nunquam desisteret donec pestes ipsam diuina propulsaret miseratio. finita processionem fugere voluit: sed nequiuit: quia die nocteque portas vrbis propter eum vigiles obseruabant. Tandem mutato habitu a quibusdam negociatoribus obtinuit: vt in quodam dolo super quadrigam de vrbem educeret. Qui mox siluam expecit: cauernarum latibula requisit: ibique tribus diebus latuit. Veruntamen dum solite quereret: columna lucis prefulgida a celo dependens: super locum in quo latitabat apparuit in qua columna angelos descendentes et ascendentes quidam reclusus aspexit. Moxque ab vniuerso populo capis. trahitur summus pontifex consecratur. Quod vero ad hoc honoris culmen inuitus ascenderit qui verba sua legit patenter aduertit. Nam in epistola ad narsum patricium sic ait. Dum contemplationis alta describitis. ruine mee michi gemitu renouatis: quia audiui quod intus perdidit. dum foris ad culmen regiminis immeritus ascendi. Tanto autem memore percussus cognoscite. vt vix loqui sufficiat. Nolite ergo me vocare noemi: id est pulcrum: sed vocate me mara: quia amaritudine plenus sum. Item alibi. Quod me ad episcopatus ordinem cognoscitis peruenisse si me diligitis plangite. quia et ego incessanter defleo. atque vt deum pro me exoretis rogo. In prologo quoque super dyalogum sic ait. Ex occasione cure pastoralis animus meus secularium hominum negocia patitur et postquam pulchram sue quietis speciem terreni actus puluere sedat. Perpendo itaque quid tolero prope quod quid amisi. Dumque intueor: illud quod perdidit. sic hoc grauius quod porto. Ecce enim nunc magni maris fluctibus quatuor: atque in nauis mentis tempestatis valide precellis illido: et cum prioris vite recolo quam si post tergum ductis oculis viso litore suspiro. Sed quia adhuc romam predicta pestis vastabat more solito processionem cum letantijs per ciuitatis circuitum

quodam tempore paschali ordinauit: in qua ymaginem beate marie semper virginis. quam adhuc vt aiunt est romae in ecclesia quam dicunt sancta maria maior: quam lucas arte medicus. et pictor egregius formasse dicitur. et eidem virgini simillima perhibetur. ante processionem reuerenter portari fecit. Et ecce tota aeris infectio et turbulentia ymagini cedebat: ac si ipsa ymaginem fugeret: et eius presentiam ferre non posset. Sicque post ymaginem mira serenitas. et aeris puritas remanebat. Tunc in aere vt referunt iuxta ymaginem audite sunt voces angelorum canentium. Regina celi letare alla. quia quem meruisti portare alla. resurrexit sicut dixit alla. Statimque beatus gregorius quod sequitur adiunxit. Ora pro nobis deum rogamus alla. Tunc beatus gregorius vidit supra castrum crescentium angelum dominum: qui gladium cruentatum detergens in vaginam remittebat. Intellexitque gregorius quod pestis illa cessasset. Et sic factum est. Unde et castrum illud castrum angeli deiceps vocatum est. Tandem vt desiderauerat augustinum mellitum. et iohannem cum quibusdam alijs in angliam misit. et eos suis precibus et meritis ad fidei conuertit. **E** Tante etiaz humilitatis beatus gregorius extitit: vt se laudari nullomodo permitteret. Nam stephano episcopo qui cum in suis epistolis laudauerat ita scripsit. Multum michi et ultra quam audire debui indignus: fauorem in vestris epistolis demonstrastis. Etiam scriptum est. Ne laudes hominem quando viuunt. Tamen et si audire talia dignus non fui orationibus vestris peto vt dignus efficiar. vt si bona ideo in me dixistis quia non sunt. ideo sint quia dixistis. Item in epistola ad narsum patricium. quia cause et nominis similitudinem faciendo per scripturas clausulas declamatorieque formatis: certe frater carissime summe leonem vocas quod eo modo vos agere conspiciamus. quo scabiosos oculos sepe pardos vel tigres vocamus. Item in epistola ad anastasium patriarcham antiochenum quia vos me os domini: quia lucerna dicitis: quia loquedo multis prodesse multisque posse lucere prohibetis. existimationem meam fateor: michi in dubitationem maximam produxistis. Considero namque qui sum: et nichil me ex hominum boni signo deprehendo. Considero autem qui estis et vos metire posse non arbitror. Cum ergo credere volo quod dicitis. contradicit michi infirmitas mea. Cum disputare volo quod in laude mea dicitur contradicit michi sanctitas vestra. Sed queso vir sancte nobis aliquid de hoc certamine nostro conueniat vt si non quod dicitis ita est. sit ita quia dicitis. Uocabula etiam iactantiam. vel vanitatem sonantia omnino respuebat. Unde eulogio patriarche alexandrino qui cum vniuersalem papam vocauerat ita scribit. In pra-

De sancto

gregorio

nione eple quā ad me direxistis supbe appelleto-
 nis verbū: vniuersalē me papā dicētes imprimere
 curauistis. Qd̄ peto dulcissima sanctitas vestra vl-
 tra nō faciat: q̄ vobis subtrahit: qd̄ alteri plusq̄
 rō exigat prebet. Ego em̄ verbis p̄sperari non q̄
 ro sed mo:ib⁹: nec honore esse reputo. in quo fra-
 tres honore suū pdere cognosco. Recedant ergo
 verba q̄ vanitatē inflant. caritatē vulnerāt. Hinc
 est q̄ cū iobānes ep̄s p̄stantinopolitan⁹ hoc voca-
 bulū vanitatis sibi vsurparet. et se vniuersalē pa-
 pā vocari fraudulēter a sinodo obtinuisse inter ce-
 tera sic de eo scribit grego. Quis est iste q̄ p̄tra sta-
 tura euāgelica: cōtra canonū decreta nouū sibi no-
 men vsurpare p̄sumit. vt vel sine imminutione sit
 vnus: q̄ esse appetit vniuersus. Verbū etiā iustio-
 nis sibi a coep̄is dici nolebat. Unde ait in eplā ad
 eulogiū ep̄m alexandrinū. Vestra michi caritas
 loquit̄ dicens. Sicut iustitias. Qd̄ verbū iustionis
 peto a meo auditu remoueri: q̄ scio qui sum et q̄
 estis. Loco em̄ michi fratres estis: mo:ib⁹ patres.
 Insuper ob nimīā humilitatē qua erat p̄ditus no-
 lebat q̄ matrone se ancillas suas dicerēt. Unde ru-
 sticane patricie scribēs ait. Unū in tuis eplis egre-
 suscepi: q̄ qd̄ semel esse poterat sepius dicebatur
 ancilla vestra. et ancilla v̄sa. Ego em̄ qui per epi-
 scopatus onera omnū seruus suus factus: qua rōne
 te michi ancillā dicis: cui⁹ ante ep̄atum susceptum
 p̄p̄ius fui. Et ideo rogo p̄ omnipotētēz deum ne
 hoc verbū aliquādo ad me in scriptis tuis inueniā
 Primus in suis eplis se seruū seruoꝝ dei noīauit.
 et alios nomīari instituit. Libros suos dum ad huc
 viueret. ob nimīā humilitatē publicari nolebat et
 in alioꝝ cōparatione suos nichil valere existima-
 bat. Unde innocencio p̄fecto affrice sic scribit. Qd̄
 expositionē sc̄z iob vobis transmitti voluistis. ve-
 stro studio congaudemus. Sed si deliciofo cupitis
 pabulo saginari. beati augustini cōpatriote vestri
 opuscula legite. et ad cōparationē illius similitudi-
 nis. nostrū fursurē non queratis. Neq̄ em̄ volopdū
 in hac carne sum si qua dixisse me cōtigit: ea facile
 hominibus innotesci. **f** Legit quoq̄ in quo-
 dam lib: o de greco in latinū translato q̄ quidam
 sanct⁹ pater noīe abbas iobānes cū romā ad visi-
 tandū ap̄torum liminā venisset: et beatū gregoriū
 papā per mediū ciuitatis trā s̄re videret: voluit ei
 occurrere: ac vt decebat reuerentiā exhibere. Cer-
 nens vero bt̄us gregori⁹ q̄ se in terrā vellet p̄ster-
 nere festinauit et primo se corā ipso in terrā p̄stra-
 uit. nec inde surrexit. quousq̄ abbas primo surre-
 xit in quo marīa ei⁹ humilitas cōmendāf. Tante

aūt largitatis alemosinarū extitit. vt nō solū p̄sen-
 tib⁹: sed etiā longe positis. et in mōte synai mona-
 chis necessaria ministraret. Nam omnū indigen-
 tuꝝ noīa scripta habebat: et eis liberaliter subue-
 niebat. Monasteriū hierosolimū instituit et dei fa-
 mulis illic degētibus necessaria mittere p̄curauit
 Tribus quoq̄ milibus ancillis dei p̄ quotidianis
 stipendijs octoginta libras auri annualiter offere-
 bat. Quotidie etiā ad suam mensaz pegrinos quos
 libet inuitabat. Inter quos die quadā vnus accēs-
 sit. in cui⁹ manibus dū ip̄e lex humilitate aquā fun-
 dere vellet. cōuersus vicecum accepit: sed repente
 eum in cui⁹ manib⁹ aquā fundere volebat nō inue-
 nit. Cūq̄ hoc factū secū ip̄e miraret eadem nocte
 dñs p̄ visionē ei dixit. Ceteris dieb⁹ me in mēbris
 meis. besterno aūt die me in memeti p̄o suscepisti.
Alio quoq̄ tēpore p̄cepit cancellario vt. xij. pe-
 regrinos ad prandū inuitaret. Qui pergens iussa
 cōpleuit. Duz autē simul discubere intūēs papa
 tredecim numerauit. Et accersito cancellario cur
 cōtra suā iustionē tredecim inuitare p̄sumperat in-
 quisuit. Quos cācellarius numerās et tantū. xij.
 inueniēs ait. Crede michi pater non sum nisi. xij.
 Animaduertit gregori⁹ virū p̄pius discumbētēz.
 vultū crebro mutare et nūc adolescentē: nūc vero
 sibi vetulū venerāda quadā canicie simulare. fini-
 to igit̄ conuiuiū illuz in cubiculo duxit: vebemēter
 adurās vt ei se nomēq̄ suū pdere dignaret. Qui
 r̄ndens ait. Et cur interrogas de noīe meo. qd̄ est
 mirabile? Verūtāmē scito q̄ ego suus naufrag⁹ ille
 cui scutellā argenteā tribuisti: quā tibi miserat cus
 legumibus mater tua. Et hoc tibi p̄ certo sit cogni-
 tum: q̄ ab illo die quo michi de disti destinauit te
 dñs fieri ecclesie sue p̄sulem. et petri apli successo-
 rem. Cui gregori⁹. Et tu quomō hoc nosti q̄ tūc
 me dñs p̄sse sue ecclesie destinauerit? At ille. Quā
 angelus eius sum. et me tibi dñs nunc remisit. h̄c
 te semp̄ debeā p̄tegere et oē qd̄ petieris per me
 apud ip̄m valeas impetrare. Stratimq̄ ab eo dis-
 paruit. **S** Eo tēpore fuit quidā heremita vir
 magne virtutis: qui oīal p̄pter deū reliquerat: et
 nichil p̄ter vnā cattaz possidebat. Quā blandiēs.
 crebro quasi cohabitaticē in suis gremijs refoue-
 bat. Drauit igit̄ ad deū vt sibi ostendere dignare-
 tur. cū quo future remuneratiōis mansione sp̄are
 debuisset. qui illi⁹ amore nil ex diuitijs hui⁹ seculi
 possideret. Quadā igitur nocte sibi reuelatur q̄ cū
 gregorio romano pōrifice mansione sibi sperare
 deberet. At ille fortiter ingemiscēs paz sibi volū-
 tariā paupertatē p̄fuisse putabat si cū eo remunera-

tionem recipet qui tantis mūdialibus diuitijs abū daret. Cū ergo gregorij diuitias sue pauprati die noctuq; suspirādo cōferret alia nocte audiuit dñm sibi dicentē. Cum diuitē nō possessio diuitiarū. sed cupido faciat: cur audes paupratē tuā gregorij diuitijs cōparare: qui magis illā cattā quam habes quotidie palpādo diligere cōp: obaris: q̄ ille tātas diuitias: quas nō amādo sed cōtēnendo: cunctisq; liberaliter largiendo disp̄gat: Itaq; solitarius deo gr̄as retulit. et qui meritū suū decreuisse putauerat: si gregorio cōferret orare cepit vt cum eo mansione quandoq; p̄cipere mereretur. **C**um apud mauriciū imperatorē et filios ei⁹ sup morte cuiusdā epi falso accusaret sic ait i epla quā apocri sario mittit. Unum est qd̄ breuiter suggeras dñs meis: q; si ego seruus corū in mortē longobardoz vel damnū me miscere voluissē. hodie lōgobardozum gēs: nec regē: nec ducē: nec comites haberet. atq; in sua p̄fusione esset. Sed q; deū timeo in mortē cuiuslibet hoīs me miscere formido. Ecce quāte humilitatis extitit. q; cū esset summus pontifex imperatoris se seruū vocabat: et dñm suū eum appellabat. Ecce quāte innocētie: q; in mortē inimicorū suo: nō cōsentire nolebat. Cū mauricius imperator: gregoriū et ecclesiā de ipse queret. inter cetera sic ei scripsit gregorij. Quia em̄ peccator: suz credo q; omnipotentē deū tanto vobis amplius placatis. quāto me ei male seruientē affligitis. Quādam igit̄ vice quidā monastico habitu indut⁹: spatam euaginātā dextera tenēs corā impatore intrepidus astitit: et cōtra eum vibrās illū gladio morturū p̄dixit. Territus mauricius a persecutione gregorij cessauit. et vt p̄ se orare deberet instāter p̄cepit: quatenus ip̄m in hac vita de malis suis de⁹ puniret: et nō puniendū extremo examini referuaret. Quādā igitur vice vidit se mauricius ante tribunā iudias stare et iudicē p̄clamare. Date mauriciū. Et capiētes eū mīstri ip̄m ante iudicē posuerunt. Cui ille. vbi vis vt reddam tibi mala que in hoc seculo perpetrasti: Ille r̄ndit. Hic pot̄ ea dñe michi: et nō in seculo futuro retribuē. Satimq; diuina vox iussit tradi mauriciū: vxores: filios. et filias. foce militi occidēdos. Quod et factū est. Non post multū em̄ tēporis focas quidā miles eius ip̄m cū tota familia sua gladio occidit: et ei in imperio successit. Cum apud sanctā mariam maiorē in die pasche missam celebraret. et pax dñi p̄nunciaret. angelus dñi alta voce r̄ndit. Et cū spū tuo. Unde papa apud illā ecclesiā in die pasche stationē facit nec sibi cū dicit. pax dñi: in huius miraculi testimo

niū respondetur. **C** Quodā tpe trayanus imperator: roman⁹ ad quoddā bellū vebemēissime festinabat. Cui vidua quēdā flebiliter occurrit dicens. Obicuro vt sanguinē filij mei innocēter perempti vindicare digneris. Cūq; trayan⁹ si sanus reuertētur se vindicare testaret. vidua dixit. Et q̄s michi hoc p̄stabit si tu in p̄lio mortuus fueris? Trayan⁹ dixit. Ille qui post me impabit. Cui vidua. Et tibi quid p̄derit si alter michi iusticiā fecerit? Trayanus dixit. Cūq; nihil. Et vidua. Nōne inquit melius est tibi vt michi iusticiā facias. et pro hoc mercedē accipias. q; vt alteri hanc trāsmittas. Tunc trayan⁹ pietate cōmōtus de equo descendit. et ibidē innocētis sanguinē vindicauit. **F**ertur quoq; q; cum quidā filius trayani p̄ vibē equitadonim is lasciuē diuurreret. filiu cuiusdā vidue interemit. Qd̄ cū vidua trayano lacrimabiliter exponeret. ip̄m filiu suū qui hoc fecerat vidue loco filij sui defuncti tradidit: et magnifice ip̄am dotauit. Duz igitur quadā vice diu iam defuncto trayano gregorius per forū trayani trāsiret. et hui⁹ manuētudinem iudicis recordat⁹ fuisset: ad sancti petri basilicam puenit. et ibidē p̄ eius errore amarissime fleuit. Tunc sibi diuinit⁹ est respōsum. Ecce petitionē tuam cōpleui: et trayano penā eternā p̄cipi. Decetero aut̄ diligētissime caueas: ne p̄ dānato aliquo p̄cces fundas. Damascen⁹ aut̄ in quodam suo sermone narrat q; gregorij p̄ trayano orationez fundens audiuit vocē sibi diuinit⁹ illatā. Vocē tuā audiui: et veniā trayano do. Cui⁹ rei vt ibidē dicit r̄stis est oriens omis et occidēs. Sup hoc dixerunt quidā q; trayanus reuocat⁹ fuit ad vitā. vbi gratiā consecutus veniā meruit. et sic gloriā obtinuit. Nec erat in inferno finaliter deputatus nec sententia diffinitua damnat⁹. Alij dixerūt q; aia trayani non fuit simpliciter a reatu pene eterne absoluta sed ei⁹ pena vsq; ad t̄p̄s. scz vsq; ad diē iudicij fuit suspensa. Alij q; pena quo ad locū vel modum aliq; tormenti sub cōdicionē fuit taxata: donec orāte gregorio per xpi gratiā. locus vel modus aliq; mutaretur. Alij vt iobānes dyaconus qui hanc legendaz cōpilauit q; nō legitur orasse sed fleuisse. et frequenter dñs misertus cōcedit. qd̄ homo quis desiderans petere nō p̄sumit: et eius aia nō est ab inferno liberata. et in paradiso reposita. s; simpliciter ab inferni cruciatibus liberata. Valet em̄ vt dicit. anima et in inferno existere: et inferni cruciatibus p̄ dei misericordiam nō sentire. Alij q; pena eterna cōsistit in duobus: scz in pena sensus: et in pena damni q; est carentia visionis diuine. Pena igit̄

De sancto

gregorio

eterna quantū ad p̄mū est sibi dimissa: sed d̄ q̄tum ad secundū retenta. fert̄ quoq; q̄ et angelus istud adiecerit. Quia em̄ p̄ damnato rogasti: duorū tibi dat̄ optio. Aut em̄ in purgatorio duobus diebus cruciaberis. aut certe toto tpe vite tue: infirmitatibus et dolorib; fatigaberis. Qui p̄legit toto tēpore vite sue doloribus concuſi q̄ duobus diebus in purgatorio cruciari. Unde factū est q̄ semp deinceps aut febrib; laborauit aut podagre molestia p̄sſus fuit: aut validis dolorib; cōquasiat: aut dolore stomachi mirabiliter cruciat. Unde in quadā epla sic loquit̄ dicens. Tantis podagre: tantis molestiarū doloribus p̄mor: vt vita mea michi grauis sima pena sit. quotidie em̄ in dolore deficio: et mortis remediū expectando suspiro. Itē alibi. Dolor meus interdū michi lent; est: interdū nimius: sed neq; ita lētus vt recedat. neq; ita nimius vt interficiat. vnde fit vt qui quotidie in morte sum. repellar a morte. Sic aut̄ me infectio noxiū humoris iſbibit vt viuere michi pena sit: et morte desideranter expectē: quā gemitibus meis solā credo esse remediū. **M**atrona quedā singulis diebus dominicis beato gregorio panes offerebat. Qui cum post missarū solēnia corpus dñi offerret et diceret corpus dñi nostri ihū xp̄i custodiat te in vitā eternam lasciuia subrexit. Ille cōtinuo dixerat ab eius ore cōuertēs partē illam dñici corporis sup altare deposuit. Postmodū corā p̄p̄lo interrogauit: quā obcausam ridere p̄sumpserit. At illa. Quia panes quē p̄p̄ijs manibus feceras tu corpus dñicū appellabas. Tūc gregori; p̄o incredulitate mulieris se in orōne p̄strauit: et surgēs particulā illā panis instar digiti carnē factā reperit. et sic matronā ad fides reduxit. Orāuit iterū et carnes illā in panem conuersam vidit: et matronē sumendum tradidit. Quibusdā principib; aliquas p̄ciosas reliq̄as petētib;: aliquantulū de sancti iohānis euangeliste dalmatica tribuit. Qd̄ illi suspicientes tanq̄ viles reliquias cū indignatione nimia eidē reddiderūt. Tūc beatus gregorius orōne facta cultellū petiit. et pannū illum pupugit. et cuius pūctionib; sanguis p̄tinus emanauit. Sicq; q̄ p̄ciosa essent reliquie diuinitus est ostēsum. Quidā diuitum roma norū relicta cōiuge fuerat a pontifice cōmunionē priuatus. Qd̄ ille molestissime ferens: sed auctoritatē tanti pontificis euacuare nō valens: magorū suffragia requisit. Qui se suis carminibus agere p̄miserunt: vt imisso demone tandiu caballus p̄stificis vexaret. quousq; cū fessioe suo picitaretur. Cūq; gregori; aliquādo sup caballū suū transiret

imisso demone magi eius equū tā fortiter vexari fecerūt vt nequāq; ab aliquo teneri valeret. Tūc gregori; reuelāte spū dyabolicā immissione cognoscens: facto crucis signaculo. tam caballū a p̄sente rabie liberauit: q̄ maleficos p̄petua cecitate multauit. Qui reatū suū cōfiteutes ad sacri baptismi gratiā postmodū puenerunt. Quibus lumē ne artem magicā relegerēt reddi noluit eos tamē ecclesiastico subsidio nutriri p̄cepit. **L**egit quoq; in libro qui a grecis lymon dicit̄ q̄ abbas qui p̄cerat monasterio sancti gregori;. eidez nunciauit. q̄ quidā monachus penes se nūmismata tria haberet. Quē greg; ad aliorū terrore excomunicauit. post modicū t̄pis frater mox̄i sancto gregorio nesciēte. Qui iratus q̄ sine absolute mortuus fuerat orationē in pictacio scripsit. qua cū ab excomunicatio nis vinculo absoluebat de ditq; eam vni dyaconorum p̄cipiēs vt eam sup foueā fratris defuncti legeret. Duo iussa cōplente sequēti nocte qui defunctus fuerat abbati apparuit et se vsq; modo in custodia detentū. sed heri absolutum fuisse p̄buit. **O**fficinū et cantū ecclesiasticū nec nō et scolam cantorū instituit. et p̄ hoc duo habitacula. vñ iuxta basilicā sancti petri. alterū iuxta lateranēsez ecclesiam fabricauit. Ubi vsq; hodie lectus eius quo recumbēs modulabatur: et flagellū eius quo pueris minabatur. cū antiphonario autētico. veneratione cōgrua reseruant. In canone apposuit. Diesq; nostros in tua pace disponas atq; ab eterna dānatione nos eripi. et in electorū tuorū tubas grege numerari. Tandē beatus gregorius cū sedisset annis xij. mēsb; .vi. et diebus .x. plenus opibus bonis migravit a corpore. In cuius t̄ba bi versus scripti sunt. Suscipe terra tuo corp; de corpore sumptum. Reddere quod valeas viuificāte deo. Spūs astrā petiit: leti nil iura nocebūt. Cui vite alteri; mors magis ipsa via est. Pōntificis summi hoc claudunt̄ membra sepulcro. Qui inumeris semp viuit vbiq; bonis. fluxerūt aut̄ anni ab incarnatōe dñi. dcvi. sub foca impatore. **P**ost mortē beati gregori; reſgionē totā maxima fames inuasit. Unde paupes quos liberaliter gregori; pascere solebat ad successores suū veniētes dicebāt. Dñe quos pater noster gregorius solebat pascere tua sanctitas fame nō sēnat̄. Quib; verbis papa indignat; semp taliter r̄debat. Si gregori; ad famā sue laudis cunctos p̄p̄los curauit suscipere: nos aut̄ non possumus pascere. Et sic eos semp vacuos remittebat. Un̄ sc̄tus gregori; ter ei appuit. et tūc blāde de sua renacia et p̄tractione redarguit: sed ille se de nullo

g iij

emendare curauit. Un illi quarto apparēs terribi
liter illū corripuit et in capite lecialiter percussit. Cuius
dolorē ueratus in breui vitā finiuit. Dñi autē ad
huc p̄dicta fames instaret: quidā inuidi gregorio
ceperūt detrabere asserētes q̄ totū thesaurū eccle
sie tanq̄ uir prodigus cōsumpsisset. Unde ob hui⁹
uindictā ad cōburendos libros suos ceteroz. ani
mos inclinārūt. Quoz duz quosdā iam cōbussisset
et ceteros cōburere uellēt. petrus dyaconus eius
familiarissimus cū quo quatuor libros dyalogoꝝ
disputauerat tradidit uehementissime restitisse asse
rēs hoc ad eius delēdaz memoriā nil ualere. cū in
diuersis mūdi p̄tibus exēplaria tenerent adiūgēs
imane sacrilegiū esse: tān patris tot et tales libros
exurere: sup cuius caput ip̄e sp̄m sanctū in simili
tudine colūbe frequētissime p̄sperisset. Tādē eos
in hanc sententiā adduxit: ut si illud qd̄ dixerat in
reuerando cōfirmans mori cōtinuo meruisset ip̄i a
libroz exustione desisterēt. Si uero mori nō meru
isset: sed supstes sui testimonij extitisset: ip̄e quoq̄
cōbustoribus manus daret. fere enī gregoriū sibi
dixisse: q̄ si miraculū de uisione colūbe publicaret
post hoc uiuere non ualeret. Itaq̄ cum appa
rata dyaconatus euāgelioꝝ librū baiulās: uenerabilis
leuita petrus adueniēs. mox ut tactis sacrosanctis
euāgelioꝝ gregoriū sanctitati testimonij p̄hibuit.
a dolore mortis extraneus: sp̄itū inter uerba ue
re cōfessionis efflauit. **M** Quidā monachus mo
nasterij sancti gregoriū quoddā penes se peculiū
cōgregauit. Beatus autē gregori⁹ alteri monacho
apparēs dixit. ut sibi denūciaret q̄ peculiū disper
geret et penitentiā ageret. q̄ die terciā esset mori
turus. Nō ille audiens uehementē expaui peni
tentiam egit et peculiū reddidit. Moxq̄ febribus
adeo correctus est: ut a diluculo diei terciē usq̄ ad
horā terciā: p̄ nimio incendio linguā ab ore proij
ctiens: uultū flatū emittere uideret. Sed cum cir
cūstantes monachi corā ip̄o psalerēt psallmodiā
tandē interrūpētes ei detrabere ceperūt. Ille autē
cōtinuo reuulscēs et oculos subridendo cōcutiens
ait. Parcat uobis dñs fratres. Quare michi detra
bere uoluistis? Nam impedimētus michi nō modū
cum generastis: quia taz a uobis q̄ a dyabolo sub
uino tēpore accusatus: nesciebā cui calūnie p̄mit
tus respōdere. Sed si quādo quēlibet migrantez
uideritis eidē non detractionē: sed cōpassionē im
pendatis ut pote qui ad tā districti iudicis cum cri
minatore suo iudiciū uadit. Nā ad iudiciū cuius dya
bolo steri. et adiunāte sancto gregorio cūctis suis
obiectionib⁹ bene respōdi. Tātū de vna obiectione

cōcutus erubui. p̄ qua ut uidistis taliter suis uera
tus: et adhuc me non potui liberare. Cuius de ea
fratres requirerēt ait. Non audeo dicere. quia cui⁹
ad uos a beato gregorio iussus sum uenire dyabo
lus de hoc plurimū est cōquestus putans q̄ me ad
penitentiā agendā pro causa illa deus remitteret
Quapropter beatū gregoriū uadē dedi ne cōmo
tam calumniā cuiuslibet reuelare. Moxq̄ clamans
dixit. O andrea andrea hoc anno p̄cas q̄ me p̄
uo cōsilio ad hoc periculū cōpulisti. Et statim re
uolutis terribiliter oculis exprauit. Erat autē in
yibe quidā noie andreas qui eodē momento quo
ei monachus moriens piculum fuerat im̄p̄catus in
tam graue morib⁹ decidit: ut defluētibus carnib⁹
consumi posset: mori autē non posset. Tunc mona
chis monasterij sancti gregoriū cōuocatis cōfessus
est q̄ cū p̄dicto monacho quosdā monasterij cartu
las rapuisset ac susceptus p̄cijs extraneis tradidisset.
Moxq̄ is qui dudā mori nō poterat inter uer
ba sue cōfessionis sp̄itū exalauit. **N** Eo tēpore
ut in uita sancti eugenij legis dum adhuc ambrosi
anum officium magis q̄ gregorianū ab ecclesijs
seruaret: romanus p̄t̄fex noie adrianus conciliū
cōuocauit: ubi statutū est ut gregorianū officij de
beret uniuersaliter obseruari. Cuius rei karolus
impar: executor: existens per diuersas discurrēs
p̄uincias: m̄mis et supplicijs oēs clericos ad hoc
ip̄m cogebat: et libros ambrosiani officij ubiq̄ cō
burebat: multosq̄ clericos rebelles incarcerabat.
p̄oficiens autē beatus eugenius ep̄s ad conciliū
inuenit ip̄m conciliū per triduum iam solutū: sua
q̄ prudentia dñm papā sic induxit: q̄ omnes p̄s
latos qui cōcilio interfuerāt. et iaz per tres dietas
recesserāt reuocauit. Concilio igit cōuocato oim
patrū hec sententiā uia fuit. ut missale ambrosianū
et gregorianū sup altare beati petri apli ponerent
et fores ecclesie optime clauderent: ac plurimoz
ep̄oz sigillis diligentissime munirent: et ipsi tota
nocte orationi insisterēt: ut dñs per signū aliquod
reuelaret qd̄ hoz ab ecclesijs magis seruari uellet
Sicq̄ per oia ut o: dimauerāt facientes. mane ia
nuas ecclesie aperuerūt: et utrūq̄ missale sup al
tare aptum inuenērūt. Uel ut alij asserūt missale
gregorianū penitus dissolutū. et huc illucq̄ disper
sum inuenērūt: ambrosianū autē solūmodo apertū
sup altare in eodē loco in quo posuerāt repererūt
Quo signo diuinitus sunt edocti. ut gregorianū of
ficiū deberet p̄ mundū totū dispergi: ambrosianū
autē tantum in sua ecclesia obseruari. Sicq̄ sancti
patres ut diuinitus edocti fuerāt statuerunt. et sic

De sancto

Longino

vsq; hodie obseruat. Narrat iohannes dyaconus qui vitam beati gregory copilauit: q; dum vitam eius describeret et copilaret. quidam vir sacerdotaliter insignitus ei dormienti. et ad lanternam ut sibi videbat scribenti astitit. Cui desuper candidissima et adeo tenuissima vestis erat: vt ei raritate nigredo sub terrioris tunice appareret. hic pius accessit. et inflatis buccis risum continere non potuit. Cuius iohannes eum interrogaret cur vir grauioris officij sic dissolute rideret ait: Quia tu scribis de mortuis quos viuentes nunq; vidisti. Cui iohannes Et si illum non nouerim facie: tamen de illo scribo que didici lectione. At ille. Tu inquit vt video sicut voluisti fecisti: et ego q; facere potero non cessabo. Moxq; illi lumē laterne extinxit: et adeo ipm pterruit. vt uehemēter exclamans putaret se ab illo gladio iugulatum. Moxq; gregorius affuit: comitate secū dextro: suz beato nicolao: sinistro: sum vero petro dyacono: cuiq; dixit. Mōdice fidei quare dubitasti? Cui post cortinā lecti aduersarius latitaret gregorius ex manu petri dyaconi magnā faciem quā tenere videbat arripēs eiusq; flammis os faciēq; ipius aduersarij exurēs ad istar etbiopis denigrauit. Quēdā autē santilla paruissima cadēs in eius vestem candidā ipsam dicto citius cōflagrauit: et sic nigerrim⁹ totus apparuit. Dixitq; petrus beato gregorio. Satis denigrauimus eū. Cui gregorius. Nos illum non denigrauimus: sed nigrum fuisse monstrauius. Sicq; ibidem multo relicto lumine abierunt.

De sancto longino xlvii A

Longinus fuit quidā centurio qui cum alijs militibus cruci dñi astans iussu pylati latus domini lancea perforauit: et videns signa que fiebant solem. sed obscuratū: et terremotus in christū credidit: maxime ex eo vt quidam dicunt q; cum ex infirmitate vel senectute eius oculi caligassent. de sanguine xpi per lanceam decurrente fortuitu oculos suos tetigit: et protinus clare vidit. Unde renuntiās milicie: et ab apostolis instructus in cesaria capadocie vigintiocto annis monasticā vitam duxit: et verbo et exemplo ad fides multos conuertit. Cū autē a pefide tentus fuisset et sacrificare nollet: iussit pefes omnes dentes eius excuti: et linguam abscidi. Longinus tamē ex hoc loquelam non pdidit: sed accepta securi omia ydola cōminuit et fregit dicens. Si dii sunt videbimus. Demones autē de ydolis exeuntes in pefides et in omēs socios eius intrauerūt: et insaniētes et latrātes se longini pedib⁹ pstrauerūt. Et ait longinus demonib⁹. Cur habitatis in ydolis? Qui respōderunt. Ubi nō noiatur xps: et eius signū non est positum: ibi est habitatio nostra. Cū ergo pefes infanret et oculos amisisset. dixit ei longinus. Scito q; sanari nō poteris nisi quando me occideris: q; cito em̄ a te mortuus fuero: pre orabo: et sanitatē tibi corporis et anime ipetrabo. Et statim eū decollari iussit. Post hoc abiit ad corp⁹ eius: et pstratus euz lacrimis penitentiā egit: et cōtinuo visum et sanitatem recepit: et in bonis operibus vitam finiuit.

De sancto benedicto xlviii A

g iij

Benedictus dicitur est vel quia multa dixit. vel quia in hac vita multas benedictiones habuit: vel quia omnes bene dicebant de eo: vel quia eternam eruit benedictionem habere. Suis vitam sanctus gregorius scripsit.

Benedictus ex nuria provincia ortus: cum rome liberalibus studiis traditus esset in ipsa sui infantia litteras deseruit: et desertum petere decreuit. Quae nutrit sua que cum te uerrime diligebat: usque in quendam locum qui diu effide secuta est. ubi ad purgandum triticum mutuo capisterium petijt. Sed super mesam incaute ponens cum corruisset in duabus partibus fractum vidit. Quam benedictus flere conspiciens partes capisterij accepit. et ab oratione surgens in te gre solidam inueit. Postmodum nutrit occulte fugiens in quendam locum venit: ubi tribus annis hominibus in cognitus mansit: excepto quodam monacho romano nomine: qui sibi sedule necessaria ministrabat. Cum vero ad specum a romani monasterio iter non esset panem in longissimo fune ligabat: et sic cum deponere consueuerat tintinnabulum etiam ipsi corde inseruit. ut ad eius sonitum vir dei cognosceret quando sibi romanus panem preberet: quem exiens acciperet. Sed antiquus hostis unius caritati: et alterius inuides refectio laudem iactauit: et tintinnabulum fregit: sed tamen romanus ei ministrare non desijt. Post hoc cuidam presbitero refectio sibi in paschali solennitate paranti dominus per visum apparuit dicens. Tu tibi delicias preparas: et seruus meus in illo loco fame cruciatur. Qui prius surrexit et cum difficultate magna eum inueniens dixit. Surge et sumamus cibum. quia hodie pascha domini est. Cui benedictus. Scio quia pascha est: quod videre te merui. Longe quippe ab hominibus positus quia die eadem paschalis esset solennitas ignorabar. Cui presbiter. Veraciter hodie resurrectionis dominice dies est: abstinere te non conuenit: quia ob hoc ad te missus sum. Sicque deum benedicientes sumpserunt cibum. **B** Quada die auis quedam nigra que merula vocatur: importune circa eius faciem volitauit. ita ut ab eo manu capi potuisset. Sed signo crucis edito auis recessit. Voxque dyabolus quandam feminam quam aliquando viderat ante eius oculos mentis reduxit eiusque animam tanto igne in speciem illius accendit ut penes heremum voluptate victus deserere deliberaret. Sed subito diuina gratia ad se reuersus. continuo se exiit et in spinis et vepibus que ibi aderant se adeo volutauit: ut toto corpore inde vulneratus exiret. et per cutis vulnera mentis vulnera edomaret. Uicit itaque peccatum

quia mutauit incendiū. Ab illo autem tempore nulla postmodum temptatio in eius corpore pullulauit. Crebrescente itaque eius fama cum abbas monasterij cuiusdam obijisset tota ipsius monasterij congregatio ad eum venit: et ut ipse eis deberet petijt. Qui diu negando distulit suis illorumque fratrum moribus se conuenire non posse dixit. Sed tandem victus assensus dedit. Cuius regulam illic districtius seruari precepit semetipsum respiciendū: quod ipsum sibi ipse proposcerat quorumque solitudo. norma eius rectitudinis offendebat. Cuius sibi cum eo aspiceret illicita non liceret: et graue esse sedule assuetam relinquere venenum vino miscuerit et sibi recumbenti obtulerunt. Sed benedictus signum crucis edidit: et quasi iactu lapidis vas illud vitreum fregit. Intelligens igitur quia potum mortis habuerat quod portare non potuit signum vite ilico surrexit et placido vultu dixit. Misereatur vestri operis deus fratres. Nunquid non dixi vobis quia vestris ac meis moribus non conuenirem? Tunc ad locum dilecte solitudinis redijt ubi crebrescentibus signis claruit et multis ad eum venientibus duodecim monasteria construxit. In uno autem illorum quidam monachus erat qui ad orationem diu stare non poterat: sed orationibus alijs moris foris exibat. et aliqua terrena et transitoria agebat. Quod cum abbas illius monasterij beato benedicto narraisset iuit illuc. et vidit quod illum monachum qui manere in oratione non poterat: quidam niger puerulus per vestimenti fimbriam foras traherebat. Dixitque abbati monasterij. et mauro monacho. Nunquid non aspiciatis quis est qui eum trahit? Cuius respondissent non ait. Dicemus ut vos etiam videatis. Orantibus illis mauros vidit sed abbas videre non potuit. Die igitur alia expleta oratione vir dei monachum foris reperit quem per sui cecitate virga percussit: et ex tunc immobilis in oratione permansit. Sicque antiquus hostis dominari non ausus est in eius cogitatione ac si ipse percussus fuisset ex verberare. Ex his monasterijs tria sursum in rupibus montis erant que deorsum cum magno labore aquas hauriebant. Cuius fratres illi virum dei sepe rogarent ut monasteria sua mutaret quada nocte cum quodam puero montem ascendit: ubi diuinitus orans tres petras in eodem loco pro signo posuit. Cuius de mane domum redijt: et fratres pro eadem causa ad eum venissent dixit. Ite et illam rupem in qua tres petras positas inuenieritis: in medio cauate vale enim dominus inde vobis aquam producere. Qui euntes et iam illam rupem sudantem inuenientes concauum locum illum fecerunt. et mox aqua repletus viderunt. Que usque nunc tam sufficienter emanat ut

ab illo montis cacumine vsqz ad inferiora descen-
 dat. Quadam vice dum circa monasteriū viri dei
 quidam cuz falcastro vepres abscederet ferrum de
 manubrio p̄siliens in quendā lacū profundū ceci-
 dit. Cūqz de hoc ille nimis angustiaretur: viri dei
 manubriū in lacū posuit: et mox ferrū vsqz ad suū
 manubriū enatauit. **P**lacidus puer et mona-
 chus ad bauriendū aquā egrediens in flumen ceci-
 dit. et mox ip̄m vnda rapuit et bene in vni⁹ sagit-
 te cursum a terra introitus traxit. Vir autē dei in
 cella cōsistens hoc in spū statim nouit. Et maurus
 vocans qd̄ de puero acciderit indicauit: ac vt ad
 ip̄m eripiendū pergeret impauit. Accepta benedi-
 ctione cōcitus maurus p̄xit: et per terrā se ire exi-
 stimans sup̄ aquas vsqz ad puerū venit eumqz per
 capillos tenens de aqua extraxit. Qui ad virū dei
 veniens retulit quid acciderat. Sed ip̄e hoc non
 suis meritis sed eius obedientie deputauit. Pres-
 biter quidā florentius noīe viro dei inuidens ad tā-
 tam deuenit maliciā vt panē veneno infectū viro
 dei tanq̄ pro b̄ndictione trāsmitteret. Quē sanct⁹
 gratāter accepit: et coruo qui de manibus eius pa-
 nem accipe p̄sueuerat ip̄m picit dicens. In nomīe
 ihesu xpi ro: le hunc panē: et eum in tali loco vbi a
 nullo homīe sumi valeat p̄ice. Tunc coruus apto
 ore expansis alis: circa eundē panē cepit discurre-
 re atqz crocitare ac si aperte diceret et obedire se
 veille: et tamen iussa implere nō posse. Cui sanct⁹
 iterū atqz itez p̄cipiebat dicens. Leua leua eū secu-
 rus. atqz ip̄m vt dixi p̄ice. Qui tandē eum tollens
 post tres dies redijt: et de manu eius annōnā quā
 cōsueuerat accepit. Vidēs autē florentius qd̄ corp⁹
 mgrī necare nō potuit: se ad extinguedas discipu-
 lorū animas accēdit: ita vt se p̄tē nudas puellas in
 ortu monasterij ludere et cātare faceret. vt sic mo-
 nachos ad libidinē inflāmaret. Qd̄ sanctus vir de
 cella p̄spiciēs lapsus discipulis p̄tunesce ns: inui-
 die locū dedit et quibusdā secū assumptis fratrib⁹
 ip̄e habitationē mutauit. Sed florentius cū in so-
 lario consistēs eū recessisse cōspiceret et gauderet
 repente solariū cecidit: et ip̄m protinus extinxit.
 Tunc maurus post virū dei currēskit. Reuertere
 qz qui te p̄sequer̄ extinctus est. Qd̄ ille audiens
 vehemēter ingemuit: vel qz inimicus occubuit vel
 qz de inimici morte discipulus exultauit. Quadere
 factū est vt eidē penitentiā indiceret. qz mandans
 talia gaudere de inimici morte p̄sumpsisset. Ip̄e
 autē ad alia migrās: locū non hostem mutauit. Nā
 ad montē cassinū venit: et templū apollinis qd̄ ibi
 sitū erat: in sancti iohānis baptiste oratoriū fabri-

cauit et circūadiacentē populū ab ydolatria cōuertit.
 Sed hoc antiquus hostis grauit̄ ferēs co: po-
 ralibus eius oculis teterrimus apparebat et in eū
 ore oculisqz flāmantib⁹ visibiliter seuebat atqz di-
 cebat. B̄ndicte benedicte. Sed cū ille nichil sibi re-
 sponderet dicebat. Male dicte male dicte nō bene-
 dicte: qd̄ me p̄sequeris? Quadā die lapidē quēdā
 in terra iacentē fratres in edificium leuare vole-
 bant: sed nequāqz valebant. Cūqz viro:ū multa-
 tudo adesset. et ab eis leuari nō possit: adueniens
 viri dei benedictionē dedit et tunc maxima celeri-
 tate leuatus est. Ex quo perpēderūt qz dyabolus
 illi infidebat qui eū moueri nō permittebat. Cūqz
 fratres parietē paulo altius edificarēt antiquus
 hostis viro dei appuit: et qz ad laborātes fratres
 pergeret indicauit. Qui p̄tinus eis nūciū misit dē-
 cēs. Fratres caute vos agite: qz ad vos spūs malē
 gnus venit. Ux autē nūcius verba compleuit: et
 ecce parietē antiqu⁹ hostis euerit: et quēdā puez-
 monachū ruina p̄triuuit. Sz viri dei puerū mortuū
 et laceratū in sacco ad se adduxit et oratiōe suā
 ip̄m resuscitās operi p̄dicto restituit. **L**ay-
 cus quidā honeste vite singulis annis ad visitan-
 dum virū dei ieiunus venire cōsueuerat. Quadā
 igif die dum illuc iret: se illi alter viator: adiunxit.
 qui sumēdos in itinere cibos p̄ortabat. Cūqz iā
 tardio: hora excreuisset dixit. Veni frater sumam⁹
 cibū ne lassemur in via. Quo respōdēte qz nullate-
 nus cibū in via gustaret: ad hora: am ille subtrahit.
 Postmodū ad hoc ip̄m inuitauit sed ille cōsentire
 noluit. Deniqz cū hora iam p̄terisset. et eos longū
 fatigasset iter: p̄iatū et fontē et quecūqz co: pus ad
 reficiendū delectare poterāt inuenerūt. Tūc via-
 tor: hoc ei ostendens rogauit vt paululū gustaret.
 et ibidē quiesceret. Cum igif verba auribus et lo-
 ca oculis blandirent eidem cōsensit. Cūqz ad be-
 nedictū venisset. dixit ei viri dei. Ecce frater mali-
 gnus hostis semel tibi p̄suadere nō potuit. secūdo
 nō valuit: sed tercio supauit. Tūc ille pedib⁹ eius
 aduolutus se d: liquisse ingemuit. **T**orila rex go-
 thorū experiri volēs vtrū viri dei: p̄phetie spiritus
 haberet: cuidā suo spatario vestimēta regalia trib-
 buit: eumqz cū omni apparātu regio ad monaste-
 rium destinauit. Quē ille venientē cōspiciēs dixit.
 Pone fili pone hoc quod p̄ortas non est tuū. Qui
 p̄tinus in terrā cecidit. et quia tanto viro illudere
 p̄sumpsisset expauit. **C**lericus quidā qui a dya-
 bolo vexabatur ad virū dei vt sanaret adductus est.
 Cūqz ab eo dyabolū expulisset ait. Uade et dece-
 tero carnes nō comedas nec ad sacros ordines ac-

cedas. Quacūq; autē die ad sacros ordines accede
re p̄sumperis iuri dyaboli mācipaberis. Cū vero
hoc aliquo tpe custodisset: s; minores suos sibi p̄e
poni in sacris ordinib; cerneret: v̄ba viri dei qua
si ex lōgo tpe oblitus postposuit: itaq; ad sacrū or
dinē accessit. Quē mox is q̄ eū reliquerat dyabo
lus tenuit: eūq; vexare quousq; aiām eius exate
ret non cessauit. **U**ir quidā duos flacones
vini p̄ quendā puerū ad eū misit. Sed ille vnū in
via abscondit: et aliū detulit. Vir autē dei cū gratiaz
actiōe accepit vinū: et descēdentē puerū amonuit
dicens. fili vide ne de illo flacone quē abscondisti
bibas: s; inclina illū caute et inuenies quid intus
habeat. Qui cōfusus valde ab eo exiuit. Et reuer
sus volēs adhuc p̄bare qd̄ audierat. cū flaconem
inclinasset: protinus de eo serpens egressus est.
Quadā vice dū vir dei in sero cenaret monachus
quidā filius defensoris ei assistens: et luctuante
nens p̄ spiritū sup̄bie intra se cogitare cepit. Quis
est hic cui ego manducāri assisto: lucernā teneo ser
uiciū impendo: Quis sum ego: v̄t illi seruias? Cui
statim vir dei ait. Signa cor tuū frater: signa cor
tuū. Quid est qd̄ loqueris? Vocatisq; fratribus lu
cernā iussit de manib; eius tolli ip̄m vero iussit ad
monasteriū recedere: et quietū sedere. **H**ortorū
quidā zalla noīe pfidie fuit arriane qui totile regis
tpibus contra catholice ecclesie religiofos viros ar
dore imanis crudelitatis exarsit. ita vt quisq;
ei clericus monachusue ante faciē venisset ab eius
manibus viuus nullomodo exiret. Quadāz vero
die auaricie sue estu succensus in rapina rerū inbr
ans: dum quendā rusticū crudelibus tormētis af
fligeret: eūq; per supplicia diuersa laniaret. vict
penis rusticus sese et res suas b̄ndicto dei famulo
cōmendasse p̄fessus est. Et dū hoc a torquēte cre
ditur: suspēsa interim crudelitate ad vitā interim
reparat. Tunc idē zalla cessauit rusticū tormentis
affligere: sed eius brachia loris fortib; astringens
ante equū cepit impellere. vt q̄s esset ille b̄ndictus
qui eius res susceperat demonstraret. Quēz ligatis
brachijs rusticus antecēdēs duxit ad sancti viri mo
nasteriū: eumq; ante ingressum cellule solū seden
tem regit et legentē. Eidez autē subsequētī et seuiē
tizalle rusticus dixit. Ecce iste est de quo dixeram
benedictus pater. Quē dum seruido spū cum per
uerse mētis insania fuisset intuitus eo errore quo
cōsueuerat acturū se existimās magnis cepit voc
ibus clamare dicēs. Surge surge: et res isti? rusti
ci redde quas accepisti. Ad cuius vocē vir dei p̄ti
nus oculos leuauit: et a lectione cessauit eūq; intui

tus mox et rusticum qui ligatus tenebat attendit.
Ad cui; brachia dū oculos deffluxisset miromodo
tanta celeritate ceperūt alligata brachia lorā dis
soluere. vt dissolui tam cōcite nulla hominū festina
tione potuisset. Cumq; qui ligatus venerat cepisset
subito astare solutus ad tate potestatis vim treme
factus zalla ad terrā corruit. et ceruicē crudelitatis
rigide ad eius vestigia inclmās orōnibus se illius
cōmendauit. Vir autē sanctus a lectione minime sur
rexit: sed vocatis fratribus eū introitus tolli. vt be
nedictionē acciperet p̄cepit. Quē ad se redactū vt a
tata crudelitatis insania quiescere deberet admo
nuit. Qui refect; recedēs nihil vltterius repetere
a rustico p̄sumpsit quē vir dei nō tangendo sed re
spiciendo solucrat. Quodā tēpore in campanie re
gione fames incubuerat magna q̄ omnes alimen
torum indigētia coangustabat: iamq; in benedicti
monasterio triticū deerat: panes vero pene omēs
cōsumpti fuerāt: vt nō plus q̄ quinq; ad refectiōis
horā fratrib; inuenire potuissent. Cūq; eos vene
rabilis pater p̄tristatos cerneret: eoz; pusulanimi
tatem studuit modestia increpatione corrigere. et
rursum p̄missione subleuare dicēs. Quare de pa
nis inopia vester anim; cōtristatur? Hodie quidē
minus est. s; crastina abūdāter habebitis: Sequē
ti autē die ducenti farine modij ante fores celle in
sacas inuenti sunt: quos ops deus quibus deferē
tib; trāsmisisset. nunc vsq; manet incognitū. Qd̄
cū fratres cernerent. dño gratias referētes didice
runt iam de abundantia nec in egestate dubitare
Legit quoq; q̄ quidā habebat filiū morbo ele
phantino corruptū: ita vt iam pilis cadētibus cu
tis intumesceret: atq; incretētes saniem occultare
nō posset q̄ ad virū dei ab eodē patre eius missus
saluti p̄stine sub omni celeritate restitutus est. et
de hoc imensas gratias dño obtulerūt: et postmo
dū dictus puer in bonis opibus perseuerās in dño
feliciter obdormiuit. **C**um quosdam ex fratribus
ad quendā locū mitteret: vt ibidē monasteriū con
strueret: cōstituta die se ad eos venturum dixit. et
qualiter cōstrui deberet idicare. Nocte vero eadez
qua p̄missus illucebat dies: monacho quē illic
p̄posuerat. atq; eius p̄posito in somnis appuit. et
loca singula vbi queq; edificari debuissent subtili
ter designauit. Cum autē visioni fidē non darēt: et
adhuc ip̄m expectarēt: tandē ad eum reuersi dice
runt. Expectauim; pater vt venires sicut p̄mise
ras nec venisti. Cui ille. Quare fratres ista dicatis?
Nūquid nō vobis apparui et loca singula de signa
ui? Itc et sicut p̄ visionēz vidistis omnia ordinare.

Non longe ab eius monasterio due sancti moniales femine ex nobili genere erāt que linguā non restringebāt: sed euz qui eis p̄cerat incautis sermonib⁹ sepe ad iracūdiā puocabāt. Qui cū hoc viro dei retulisset. Mādaunt eis dicēs. Restringite linguā v̄stram: alioquē excomunicabo vos. Quā excomunicatiōis sententiā non p̄ferādo intulit: sed intentando: Ille autē nichil mutare intra paucos dies defuncte sunt: et in ecclia sepulte. Ubi dū missē celebrarent: et dyaconus ex more diceret qui non cōmunicat exeat foras: nutrix earum que pro eis semper oblationē offerebat: eas de sepulcris suis progredi et exire eccliam videbat. Cum q̄ sancto benedicto nūdatum esset ille manu sua oblationē dedit dicens. Ite et hanc oblationem pro eis offerre et v̄terius excomunicate non erūt. Quod cum factū fuisset et dyaconus ex more clamaret ab ecclia decetero exire v̄se non sunt. Monachus quidam cū ad visitādos parētes exisset sine b̄ndictione: et ea die qua ad eos puenit defunctus fuisset: et sepultū semel et bis terra reiectus parētes eius ad eū venerūt: et vt ei suā benedictionē impēderet rogauerūt. Qui corpus dñi accipies ait. Ite et hoc sup̄ pectus eius ponite eūq̄ sic sepulture tradite. Quō cum factū fuisset sepultū corpus terra retinuit. nec v̄tra picat. Quidam monachus in monasterio manere non volēs viro dei tantū inuit donec ipm̄ iratus abire pm̄isit. Qui mox vt de monasterio exiit aperto ore draconē intinere inuenit. Quē euz deuorare velle clamauit dicēs. Currite currite q̄: draco iste vult me deuorare. Currentes autē fratres draconem minime inuenērūt: sed tremētē et palpitantē monachū ad monasteriū reduxerūt. Qui statim pm̄isit se nunq̄ de monasterio recessurū. Quodā tpe dum totā illam puinciā fames valida occuparet et vir dei omnia que inuenire potuerat egētibus tradidisset. ita q̄ nichil ī monasterio p̄ter modicū olei ī vase vitreo remāsisset: iussit cellerario: vt illud modicū olei cui dam egenti daret. Ille vero impantē audiuit. sed implere cōtemp̄sit. eo q̄ nichil olei fratribus remanebat. Quod vt vir dei compit vas vitreū euz oleo per fenestram p̄iā iussit ne qd̄ in monasterio per inobediētiā remaneret. Proiectū itaq̄ vas cum sup̄ ingēta saxa cecidisset nec vas factū. nec oleū est effusum. Quō ille leuari iussit. et dare integrum postulāri. Monachū autē illū de inobediētiā et diffidentia increpās se in orationē dedit: et continuo quoddā magnū dolū qd̄ ibi erat: oleo plenū fuit. qd̄ ad eō exercuit. vt p̄ paup̄metuz effluere videret.

Quadā vice ad visitandū sororē suam descendit. Cum autē ad mensam sederet rogauit eum vt secū illa nocte maneret. Cui cū ille nullatenus acquiesceret illa caput in manib⁹ dñi rogatura inclinauit. Cumq̄ caput leuasset tanta coruscationis et tonitruū virtus: tantaq̄ inūdatio pluuia erupit. vt nec quidē pedem mouere posset: cū itamē ante serenitas mira esset. Illa em̄ q̄ lacrimarū fluuios fudit: serenitatē aeris ad pluuiā cōuertit et traxit. Cui vir dei cōtristatus ait. Parcat tibi op̄s deus soror. Quid est qd̄ fecisti? Cui illa. Rogauit te et audivere nolui. rogauit dñm et exaudiuit me. Modo ergo egredere si potes. Sicq̄ factū est vt totā illā noctē puigiles ducerent: atq̄ p̄ sacra eloquia se se vicaria relatione faciarēt. Tunc ecce post tridū cū ille ad monasteriū redisset: eleuatis oculis animam sororis sue in specie colūbe celi secreta penetrantē aspexit. Qui mox corp⁹ eius ad monasteriū iussit deferri: et in monumēto qd̄ sibi p̄parauerat collocari. Quadā nocte dñi per fenestrā cōspiceret et dñm exoraret: vidit fusam lucē desup̄ cunctas tenebras noctis effugasse: Subito autē om̄is mūdus velut sub vno solis radio collect⁹ ante oculos et adductus est ibiq̄ animā germani epi capuani ad celus deferri vidēs: manifeste postea compit: q̄ eadem hora a corpore migrauit. **E**odē anno quo de hac vita erat exiturus obitus sui diē fratribus denūciauit. Ante sextū vero diē sui exitus. sibi ap̄iri sepulcrū iubet. Qui mox se v̄teribus corrept⁹ cum p̄ singulos dies languor: ingrauesceret. sexto die in oratoriū portari se fecit: ibiq̄ exitū suū dñici corporis et sanguinis p̄ceptiōe muniuit atq̄ inter discipulorū manus imbecilla mēbra sustentās erectis in celū manib⁹ stetit: et v̄timū sp̄m̄ inter v̄ba orōnis efflauit. Ipsa autē die qua vir dei migrauit ad xpm̄ duobus fratrib⁹: vni in cellā morati: alteri longe posito: reuelatio eadē mōstrata est. Uderūt namq̄ viā lucidā: palijs stratā: ac innumeris coruscantē lapadibus: a cella beati benedicti versus orientē ad celus tendentē. Cui venerando habitu vir desup̄ clarus assistens: cuius esset viā quā cernerent inquisiuit. Qui cū nesciri se dicerent ait. Hec est viā qua dilectus vir dei b̄ndictus celū ascendit. Sepultus vero est in oratorio sancti iohannis baptiste: qd̄ destructa ara appollinis ip̄e p̄struxit. Floruit circa annos dñi. dxviiij. tpe iustini senioris.

De sancto patricio xlix

Patricius qui cepit circa annos dñi. cclxxx. dum scotoz regi de xpi passione p̄dicaret. stans ante eū: et appodians se sup̄ ferulam

quā manu tenebat. et casu pedi regi supposuerat
cū aculeo pedē p̄forauit. Rex vero credēs sanctus
ep̄m ex industria hoc facere. et se aliter fidem xp̄i
nō posse suscipere nisi similia p̄ xp̄o pateret. pacien-
ter sustinuit. Sc̄tus hoc tandē intelligens obstu-
puit. et p̄cibus regē sanauit. ac toti puincie obti-
nuit q̄ nullū venenosus animal ibidē possit viuere.
Qd̄ non solū obtinuit immo etiam ligna. et coria
illius regionis contraria vt dicitur sunt veneno.
Quidā vir quē vicini sui furatus fuerat et comede-
rat. Et cū vir sanctus sepius hortaret satisfacere
furē quicumq̄ ille esset. et nullus cōpareret dū ro-
tus p̄p̄s ad ecclesīā cōuenisset. in virtute ihesu xp̄i
p̄cepit. vt in cuius ventres omis intrasset coram
oibus balatū daret. Quod factū est. Et egit reus
penitētiā. et alij a furtis sibi cauebant. Erat ei cō-
suetudo oēs cruces quas videbat deuote venerari.
Sed ante quandā crucez magnam et pulchraz in-
uisaz p̄terijt. A suis aut̄ socijs ammonitus. cur illā
nō viderit. et nō inclinauerit dū p̄cabas a dño re-
quireret cuius esset. audiuit vocē de sub terra. Nō
vidisti. quia ego hic sepultus sum pagan⁹ et signo
crucis indignus. Unde fecit crucez illā abinde tolli.
Cum beatus patricius p̄hyberniāz p̄dicaret
et fructū ibi p̄modicū faceret. rogauit dñm vt ali-
quod signū ostenderet per quod vel territi penite-
rent. Iussu igitur dñi in quodam loco circulum ma-
gnū cum baculo designauit. et ecce terra intra cir-
culū se apuit. et puteus maximus et p̄fundissimus
ibi apparuit. Reuelatūq̄ est beato patricio q̄ ibi

quidā purgatorij locus esset i quē quisquis vellet
descēdere alia sibi penitētia nō restaret. nec aliud
pro peccatis purgatorij sentiret. pleriq̄ aut̄ inde
non redirēt. et qui redirent eos a mane vsq̄ in te-
quens mane ibidē moras facere oporteret. Multi
igit̄ ingrediebant qui decetero nō reuertebātur.
Post longū igit̄ tēpus mortuo patricio vir quidā
nobilis noīe nicolaus q̄ peccata multa cōmiserat.
cum eū delictoz suoz peniteret et purgatorij san-
cti patricij sustinere vellet cū antea quindecim die-
bus vt oēs faciebant se iciumijs macerasset. apro-
hostio cū clauū q̄ in quadā abbacia seruabat in p̄e-
dictus puteū descēdit. et quoddā hostium a latere
ipsius inuenit. In quod ingreditens cū quoddā ibi
oratorij repisset. quidā monachialbis iduri orato-
rium intrauerūt. et officij facientes nicolaos dixē-
runt. vt cōstans esset. q̄ multa dyaboli tēptamen-
ta eū p̄currere oporteret. Cū ille perq̄reret qd̄ ad
iurozū contra hoc habere posset dixerūt. Cum te
penis affligi senseris protin⁹ exclama et dic. Ihu
xp̄e fili dei viui miserere michi peccatori. Receden-
tibus igit̄ predictis viris cōtinuo assunt demones
et vt reuertatur et sibi obediatur primo blandis pro-
missionibus persuadēt asserentes q̄ eū custodient
et ad p̄p̄ia incolumē perducent. Sed cum eis ille
nullatenus obedire vellet. prin⁹ diuersariū fera-
rū terribiles audiuit voces pariter et mugitus ac
si omnia elemēta conciterent. Ad quod cū ille ter-
rore horribili palpitaret. ihesu xp̄e filij dei viui mi-
serere michi peccatori. prin⁹ exclamauit. et statim
omnis ferarū illaz tumultus terribilis conquieuit.
Processit et vltra ad aliū locū. et ibidem adest de-
monum multitudo dicentū sibi. Putas q̄ manus
n̄ras euaseris. Nequaq̄. Sed nūc potius incipies
affligi et torqueri. Et ecce quidā maxim⁹ ignis et
terribilis ibidē apparuit. Dixerūtq̄ ei demones.
Nisi nobis cōsenseris in ignē te iactabim⁹ cōburē-
pū. Qd̄ cum ille rēnueret ipsum acceperūt et in il-
lum ignē terribilē p̄iecerunt. Ubi dum cruciaret
protinus exclamauit ihesu xp̄e ꝛc. Statimq̄ ille
ignis extinctus est. Ad aliū deniq̄ p̄cedens locus
vidit quosdā viros in igne viuos cremari. et lamis
ferreis candētibus a demonib⁹ vsq̄ ad viscera fla-
gellari. aliosq̄ ventres habētes deorsus. terrā p̄e-
dolore mordere. et clamare. Parce parce. Quos
tunc demones grauius flagellabāt. Aliosq̄ vidit
quoz mēbra serpētes vorabāt. et bufones ignitis
aculeis eoz viscera extrahēbāt. Qui cū eis assenti-
re nollet in eundē ignēz et penas p̄iact. et eisdem
laminis et penis flagellat. Sed cū ille exclamasset

De Annunciatione dominica

ihesu xpe ꝛc. A pena predicta pꝛinus liberatꝛ est
 Deinde pꝛcedit ad quedā locū vbi hoies satagine
 frigebantur. vbi rota maxima erat vncinis ferreis
 ignitis plena in quibꝛ pꝛ diuersa membra homies
 erāt suspensi. Que tā velociter voluebatꝛ qꝛ globū
 igneū emittebat. Post hoc vidit maximā domum
 habentē foucas metallis bulliētibꝛ plenas in quiꝛ
 bus alij vnū pedē: alij duos habebāt. alij ibi erāt
 vsqꝛ ad genua: alij vsqꝛ ad ventrē. alij vsqꝛ ad pe
 ctus: alij vsqꝛ ad collū. alij vsqꝛ ad oculos. Sz bec
 oia parrēs. nomē dei inuocabat. Pꝛocessit iterus
 et quendā latissimū puteum intuet de quo fumus
 horribilis: et fetor: intollerabilis exibat. indeqꝛ bo
 mines vt ferruz candētes ī modū fauillaz exibat
 sed demones eos reimpingebāt. Dixerūtqꝛ ei de
 mones. Locus ille quē conspicis est infernꝛ in quo
 dñs noster beelzebub habitat. In ipꝛ igitꝛ puteū te
 iactabimꝛ si nobis assentire recusas. Postqꝛ autꝛ il
 luc iactatus fueris nullū inde remediū euadendū
 obtinebis. Quos dū ille audire contemneret ipꝛm
 arripientes in predictū puteū iactauerūt. Qui tam
 vehemēt dolore absoꝛptꝛ est. vt fere oblitus fue
 rit nomen dñi inuocare. Sed dū ille ad se rediens
 ihū xpe ꝛc. exclamasset corde: qꝛ voce non poterat
 pꝛotinus inde ille sus exiuit. et omis demonū mul
 titudo tanqꝛ victa euauit. Pꝛocedēs ad locū aliū
 vidit quendā pontē sup quem eū transire oportetꝛ
 bat: qui quidē erat stricctissimꝛ. et instar glaciei po
 litus et lubricꝛ: sub quo fluuī: ingēs sulphureus et
 igneus fluebat. Sup quē duz trāsire se posse oīno
 desperaret: tandē recordatus verbi qd euz de tot
 malis eripuit cōfidenter accessit: et vnū pedē sup
 pontē ponens ihesu xpe ꝛc. dicere cepit. Validus
 autꝛ clamor: adeo eum terruit. vt subsistere vix va
 leret. Sed predictū verbū. ptulit et securus māsit.
 Deinde aliū pedē posuit. et eadem verba iterauit
 Ad quēlibet etiā passum eadē verba. ptulit. et sic
 securus trāsiiuit. Cū ergo trāsisset ī quoddā pratū
 amenissimū deuenit vbi diuersoz floꝛ mira suauī
 tas redolebat. Et ecce duo speciosi iuuenes ei ap
 paruerūt. qui ipꝛm vsqꝛ ad quandā ciuitatē specio
 sissimam ex auro et gēmis mirabiliter rutilantē. pꝛ
 duxerūt. De cuiꝛ poita odor: mirabilis emanabat
 qui illū adeo recreauit qꝛ nullū dolorē vel fetorem
 sensisse videbat. Dixerūtqꝛ ei qꝛ illa ciuitas para
 disus esset. In quē cū nicolaus intrare vellet dixe
 runt ei pꝛdici iuuenes. qꝛ primo ad suos rediret et
 pꝛ loca per qꝛ venerat eū redire oporteret demones
 tñ eum nō lederēt: sed eo viso territi fugerēt. et qꝛ
 post. xxx. dies ī pace quiesceret. et tūc illā ciuitatez

ciuis pꝛpetuus introiret. Tūc nicolaus inde ascen
 dēs supra puteū se restitūtū inueit et oīa omnibus
 qꝛ sibi cōtigerāt narrans. post. xxx. dies in dño feli
 citer requieuit.

De annunciatione dñica l. A

Anunciatio dñica dicitꝛ qꝛ tali die ab ange
 lo aduētus filij dei in carnē fuit annūciatꝛ
 Congruus em̄ fuit. vt incarnationē filij dei
 pꝛcederet angelica annūciatio triplici rōne. Pꝛi
 mo rōne ordinis cōnotādi. vt scz ordo reparatiōis re
 sponderet ordini pꝛuaricatiōis. Unde sicut dyabo
 lus tēptauit mulierē vt eā pꝛaberet ad dubitatio
 nē: et pꝛ dubitationē ad cōsensuz: et pꝛ cōsensum ad
 lapsus. sic angelus nūciauit virgini. vt nunciando
 excitaret ad fidē. et per fidē ad cōsensuz. et pꝛ cōsen
 sum ad cōcipiendū dei filiū. Secūdo ratione mini
 sterij angelici: quia em̄ angelus est dei minister et
 seruꝛ: et beata virgo electa erat vt esset dei mater
 et congruū est ministrū dñe famulari: conueniens
 fuit vt beate virgini annūciatio per angelū fieret.
 Tercio ratione lapsus angelici reparādi: quia em̄
 incarnatio nō tantum faciebat ad reparatiōē hu
 mani lapsus: sz etiā ad rāparatiōē ruiue āgelice.
 ideo angeli nō debuerūt excludi. Unde sicut sexus
 mulieris nō excludit a cognitione misterij incarna
 tionis et resurrectionis. sic etiā nec angelicus nun
 cius immo deus vtrūqꝛ angelo mediante nūciat
 mulieri. scz incarnationē virgini marie. et resurre
 ctionem marie magdalene. Cum ergo virgo bea
 ta a tercio anno etatis sue: vsqꝛ ad quartūdecimū

De Annunciatione dominica

annū in templo cū alijs virginibus extitisset. et vo-
tum de seruāda castitate emisisset. nisi deus aliter
disponeret. eā ioseph desponsauit dño reuelante
et ioseph virga frondēte. sicut i historia de natiui-
tate beate virginis pleni⁹ cōtinet: et in bethleem
vñ oriund⁹ erat: necessaria nuptijs. puisurus iuit
Ipsa vero in nazareth in domū parentum redijt.
Nazareth inter p̄tatur flos. Unde dicit bē⁹ q̄ flos
nasci voluit de flore. in flore. et floris tpe. Ibi igit
angelus ei apparuit. et ip̄am salutauit dicēs. Ave
gratia plena: dñs tecū benedicta tu in mulieribus
Bē⁹. Inuitat nos ad marie salutationē gabrielis
exēplū iohānis tripudiū: et resalutationis lucrum
Sed hic primo videntū est quare dñs matrē suam
voluit desponsari. Sup hoc assignat bē⁹. tres ra-
tiones dicēs. Necessario desponsata est maria io-
seph quoniā p̄ hoc misterū a demonibus absōdit
et a sponso virginitas cōprobaf: et virginis tam
verecundie q̄ fame prouidet. Quarta ratio est vt
ab omni gradu mulieris opprobriū tolleret. scz a
cōiugatis: virginib⁹: et viduis. Unde ip̄a virgo in
hoc triplici statu fuit. Quia vt viri ministerio vte-
retur. Sexta vt matrimonij bonū cōprobaret. Se-
ptima vt p̄ virū genalogie series tereret. Dixit
ergo angelus. Ave grā plena. Bē⁹. In ventre
gratia deitatis. in corde grā caritatis. in ore grā
affabilitatis. in manib⁹ grā misericōdie et largitatis.
Idē. Vere plena quia de plenitudine ei⁹ capiunt
vniuersi. Captiui redēptionē eger curationē. tri-
stes cōsolationē peccatores veniā. iusti gratiā an-
geli letitiam. deniq; tota trinitas gloriā. filius ho-
minis humane carnis substantiā. Dominus tecū
Dñe pater tecū qui genuit quē cōcipis: et domin⁹
spūs sanctus de quo cōcipis: et dominus filius quē
carne tua induis: sic dicit bē⁹. **B**enedicta tu in
mulieribus. idest sup omēs mulieres: quia scz eris
mater et vgo: et mater dei. Triplix maledictio mu-
lieres subiecte erāt. scz maledictio opprobij: male-
dictio peccati: maledictio supplicij Maledictio oppro-
brij quo ad nō cōcipiētes. Unde dixit rachel ab-
stulit de⁹ opprobriū meū. Maledictio peccati quo
ad cōcipiētes. Unde psal. Ecce em̄ in iniquitatib⁹
cōceptus suz. Maledictio supplicij quo ad parturi-
entes. Unde in genesi. In dolore paries et c. Sola
aut virgo maria benedicta est inter omnes mulie-
res: cuius virginitati fecūditas addit. et fecūditati
in cōceptu sanctitas. et sanctitati in partu tocūdi-
tas **D**icit ergo gratia plena sicut dicit bē⁹. pro-
pter quatuor: q̄ fulserūt in eius mente: que fuerūt
de uorio. hūilitatis: reuerētia pudoris magnitudo

credulitatis. martiriū cordis. **B** **D**icit dñs te
cum p̄pter alia quatuor: que ibi fulserunt de celo
sicut idē dicit que sunt marie sanctificatio. angeli-
ca salutatio spūs sancti supuencio: filij dei incarna-
cio. **D**icit etiam bñdicta tu in mulierib⁹. p̄pter
alia quatuor q̄ sicut idem dicit fulserūt in eius car-
ne q; fuit virginitatis p̄: unicitia sine corruptione
fecunda sine grauedine grauida. et sine dolore pu-
erpera. **Q**ue cū audisset turbata est in sermone
angeli et cogitabat qualis esset ista salutatio. Hic
apparet laus virginis in auditu iu effectu et cogi-
tatu. In auditu laudat modesta q̄a audit et tacet.
In affectu verecūdia. Unde turbata est. In cogi-
tatu prudētia q; cogitauit qualis eēt ista salutatio
Turbata est aut de angeli sermone: nō de eius vi-
sione: quoniam beata virgo angelos sepe viderat
sed nun q̄ talia loquētes audierat. Petr⁹ rauēñ.
Venerat inquit angelus blandus in specie: sed in
sermone terribilis. Unde q̄ leuiter letificauit vi-
sus nimis turbauit audit⁹. Bē⁹. Qd turbata est
fuit verecūdie virginialis. q̄ non pturbata. forti-
tudis: q; tacuit et cogitauit prudētie et discretiōis
Et tunc angelus confortans eam dixit. Ne timeas
maria iuenisti gratiā apud dñm Bē⁹. Quam gra-
tiam. Dei et hominū pacem mortis destructionem
vite reparationem. Ecce cōcipies et paries filium
et vocabis nomē eius iesum idest saluatorē quia
saluum faciet populū suū a peccatis eius. Hic erit
magn⁹. et filius altissimi vocabitur. Bē⁹. Hoc est
ille qui est magnus deus. futurus est magnus. scz
magnus homo. magnus doctor. magus p̄pheta
Dixit aut maria ad angelum Quomō fiet stud quo-
niam virum non cognosco: idest me propono non
cogniturā. Et ita fuit virgo mēte carne proposito
Sed ecce maria interrogat. et qui interrogat du-
bitat. Cur ergo solus zacharias plagā tacturnita-
tis incurrit. Super hoc petrus rauēñ. assignat
quatuor rationes dicēs. Ille pectorū cognitor: nō
verba sed corda prouidit. Non quid dixerint sed
quid senserint iudicauit. Erat em̄ interrogantiū
causa dissimilis spēs diuersa. Hec cōtra naturam
credidit ille dubitauit p̄ natura. Hec itegre ordi-
nē querit ille q̄ de⁹ vult fieri nō posse p̄scribit. Ille
impellētib⁹ exēplis nō accedit ad fidē hec sine exē-
plo p̄currit ad fidem. Hec miraf de partu virginis
ille de cōceptu disputat piugali. Nō ergo dubitat
de facto sed modū querit et ordinē. Nam cum tri-
plex sit modus cōcipiēdi naturalis spūalis et mira-
bilis quo istoz cōcipiat sciscitaf. Et respōdens an-
gel⁹ dixit ei. Spūs sanctus supuenciet ite q̄ ip̄m tuū.

De annunciatione Dominica

conceptū efficiat. Unde et dicit de spūs sancto conceptus et hoc ppter quatuor rōnes. **P**rimo ppter ostensionē eximie caritatis. vt scz ostendat qd ex ineffabili dei caritate verbū dei caro factū est. **J**ohānis. iij. Sic de^o dilexit mūdū. Et hec ratio est magistri sententiā. Secūdo ppter ostensionem gratie absqz meritis: vt p hoc qd dicit cōceptus de spūs sancto. ostendat qd sit ex sola gratia quā nulla hominū pcesserunt merita. Et hec est ratio augustinī. Tercio ppter virtutē opatiōis: quia scz operatione et virtute spūs sancti conceptus est. Et hec est ratio ambrosij. Quarto ppter motiū conceptionis. Et hec est ratio hugonis de sancto victore. Motiū vt ait ad cōceptionē naturalē est amor viri in mulierē. et amor mulieris in virū. Sic in virgine inqt quia in eius corde amor spūs sancti singulariter ardebat. ideo in eius carne amor spūs sancti mirabilia faciebat. Et virtus altissimi obrūbrabit tibi. Hoc scdm glo. sic exponit. Umbra a lumine et corpore obiecto solet formari. et virgo sicut purus homo. plenitudinē diuinitatis capere nequibat. Sicut virtus altissimi obrūbravit. dū in ea incorporea lux diuinitatis corp^o suscepit hūanitatis. vt sic posset deū pati. Hanc expositionē videt tangere bernū. qui sic ait. Quia de^o spūs est: nos vero vmbra corporis sui: tempauit se nobis vt p obiectum viuifice carnis videam^{us} verbū in carne: solē in nube: lumē in testacereū in latera. Scdm bernū. sic exponit. Quasi dicat. Illū modū quo de spūs sancto cōcipis dei virtus xps in suo secretissimo cōsilio obrūbrādo occultabit. vt sibi tantū notum habeat et tibi. Ac si dicat. quid a me queris: qd in te. mox expiaris: Scies scies: et feliciter scies: sed illo doctore quo auctore. Ego nūciare missus sum virginalem conceptū non creare. Vel obrūbrabit. id est te a viciorum estu refrigerabit. Et ecce elizabeth cognata tua. Ecce dicit: vt ostendat hoc esse magnum nouū vicinū. Quatuor de causis cōcept^o elizabeth marie nūciat scdm bernū. **P**rima est cumulus letitie. Secūda pfectio sciētie. tertia pfectio doctrine. quarta obsequiū misericordie. Dicit em̄ sic hieronimus. Sterilis cognate cōceptus marie nūciat. vt dū miraculū miraculo addit. gaudio gaudiū cumulat. Vel ideo quia pfecto decebat vt verbum mox diuulgandū vbiqz sciret prius virgo p angelū quā audiret ab homine. ne mater dei a cōsilijs filij videre amota: si eorū que in terris tam prope gerunt remansisset ignara. Vel ideo pot^o. vt dū tunc saluatoris: nunc pcuratoris edocet aduentus. rerū tēpus et ordinē tenēs. ipsa postmodū scripto

56
ribus atqz p̄dicatorib^{us} referet veritatē. Vel ideo vt audiēs cognatā vetulā et grauidā. cogitet iuuetula de obsequio. vt sic paruulo pphete detur locus obsequē di dno. et mirabilius miraculū fiat de miraculo. **J**te bernū. Da virgo respōsus festināter. o dña responde verbū et suscipe verbū. pfer tuus et suscipe diuinū. mitte transitorioz et amplectere sempiternū. surge. curre. api. Surge p fidez. curre per deuotionē. aperi per confessionē. Tunc maria expansis manibus et oculis ad celū eleuatis ait. Ecce ancilla dñi fiat michi scdm verbū tuū. Bernū. Alijs in ore. alijs in aure. alijs in manu verbum dei factū fuisse memorat. Marie aut factū est in aure per angelicaz salutationē. in corde p fidē. in ore p confessionē. in manu p cōtrectationē. in ventre p incarnationē. in gremio p sustentationē. in brachijs p oblationē. fiat michi scdm verbū tuus Bernū. Nolo vt fiat michi aut declamatorie p̄dicatū aut figuratē significatū: aut ymaginatorie somnatus. sed silēter inspiratū. p̄sonaliter incarnatū corporaliter inuisceratum. Statimqz filius dei in vtero illius cōceptus est. perfect^o deus. perfectus homo. et in ipsa prima die cōceptiōis tante sapientie ac potētie extitit. quante in tricesimo anno fuit. **T**unc surgens maria abiit in montana ad elizabeth. Et cū eam salutasset. iohānes in ei^o vtero exultauit. glo. Quia lingua nō poterat: animo exultante salutat. et sue p̄curatoris officū inchoat. fuit aut in ei^o obsequio tribus mētib^{us}: donec iohānes nasceret. quē manibus suis de terra leuauit. sicut in libro iustoz legitur. **I**n hac die vt dicitur per multa tēpora: unum curricula deus multa operatus est. Que quidā egregijs versib^{us} sic declarauit. Salue festa dies. q̄ vulnera nostra coerces. Angelus est missus. est passus in cruce xps. Est adam factus et eodē tēpore lapsus. Ob meritū decime cadit abel fratris ab ense. Offert melchisedech. ysaac supponit aris. Est decolat^o xpi baptista b̄tus. Est petr^o ereptus. iacobus sub herode pemptus. Corpora sanctorū. cas xpo multa resurgunt. Latro dulce tñ per xps suscipit amē. **M**iles quidā diues ac nobilis seculo abrenūciauit. et ordinē cisterciensiu introiuit. Et qz litteras nesciebat erubescētes monachi taz nobilē personā inter laycos deputari dederūt ei magistrū. si forte modicū addiscere posset et sub hac occasione inter monachos permaneret. Sed cū diu cū magistro fuisset et nihil omnino preter hec duo vocabula: aue maria. discere potuisset. hec tā apide. retinuit vt quocunqz deambularet. quicquid ageret. ea incessanter nominaret. Tandē

De Passione domini

moritur et in cimiterio cū alijs fratribus sepelitur. Et ecce sup ei⁹ tumulū speciosus excreuit liluz. et qdlibet foliū: aue maria. litteris aureis habebat inscriptū. Currētes omnes ad tam grāde spectaculā. terrā de tumulo effuderunt. et radicem lilij de ore defuncti pcedere reperunt. Intellexerunt ergo cum quāra deuotione illa duo verba dixerat quē dñs tanti honore pdigij illustrauit. **Q**uidā miles a quoddā in via castrū habebat et oēs transeuntes sine miseratiōe aliqua spoliabat. virginē tamē matres dei quotidie salutabat: nec p aliquo spēdimēto emergēti ab ipā salutatione aliqua die cessare volebat. Accidit autē vt quidē vir religiosus et sanctus inde trāsitū faceret. et ipm predict⁹ miles cōtinuo expoliari iuberet. Vir autē sanctus rogauit pdoneo: vt ipm ad dñm suū deducant: qā ad ipm habet secreta q̄ proferat. Adductus autē rogauit militem. vt omnes de familia sua et castro cōgregari faceret. vt eis verbum dñi predicaret. Cum autē cōgregati fuissent. ille ait. Nequaquā hic estis omnes: sed aliq̄s adhuc deest. Cui cū omnes se ibidē esse assererēt aiebat. Diligenter pquirete. et aliq̄e inuenietis abesse. Tunc vnus exclamās dixit: quoniā solus camerarius illuc non venisset. Ille autē dixit. Vere ipse est q̄ solus deest. Pro eo igit cito mittit: et in mediū deducit. Cū autē virū dei vidisset reuolutis terribiliter oculis. caput instar insani agitabat. nec pprius accedere audebat. Vir autē sanctus dixit ei. Adiuuro te p nomē dñi nostri ihū xpī: vt quis sis nobis edisseras. et ob quā causaz buc veneris palam pandas. Cui ille rēdit: Deu adiuratus pdere cogor: inuitus. Ego em̄ nō sum homo sed demon: q̄ formā hoīs accepi. et. xiiij. annis cū hoc milite sicgmāsi. Naz noster princeps me buc misit. vt diē qua hic sue marie salutationez nō diceret. diligētius obseruare: vt in eū potestate accepta ipm cōtinuo strangularē. et sic in malis operibus vitā finiēns noster esset. Quacūq̄ em̄ die illā salutationē dicebat. in eū potestātē habere nō poterā. Ecce autē de die in diē diligētius obseruauit. et nullā diem quin eam salutauerit ptermisit. Hec miles audiēs vehementer obstupuit et ad pedes viri dei se p̄iciēs veniā postulauit. et in meli⁹ deinceps vitā mutauit. Vir autē sanctus dixit demoni. Precipio tibi demon in nomine dñi nostri ihesu xpī: vt hinc abscedas: et talem haecenus locū possideas vbi nulli gloriofā dei genitricē inuocātī nocere presumas. Hec vbi iussa dedit. demō abscedens euauit. Et miles virū sanctū cū reuerentia et gratiarū actione liberū abire pmisit.

De Passione domini li. 2.

Passio xpī fuit ex dolore amara: ex illusione despecta: et ex utilitate multiplici fructuosa. Dolor autē causabatur ex quinq̄. Primo ex eo q̄ ipsa passio fuit ignominiosa: et hoc ppter ignominiosū locū: quia in caluarā vbi malefactorum puniebatur. Propter ignominiosū supplicium quia morte turpissima cōdemnatus est. Crux em̄ supplicium erat latronū. Et licet crux tūc esset multe ignominie: nunc est immense glorie. Unde aug⁹. Crux que erat supplicium latronū nunc transit ad frontes imperatorū. Si tantū honorē deus contulit supplicio suo. quid conferet seruo suo? Propter ignominiosum consociū: quia cū sceleratis deputatus est. id est cū latronibus qui primo erant scelerati: sed postea vnus conuersus est: scz dīsnas qui erat a dextris. sicut dicit in euangelio nicodemī. et alius dānatus: scz gesmas qui erat a sinistris. Vni ergo dedit regnū: alteri supplicium. Ambro. Auroz pietatis in cruce pendēs: in singulis negocijs pietatis officia diuidebat. psecutionē apostolis. pacē discipulis. corpus iudeis. crucifixorib⁹ vestimēta patri spūm: virginī paranimphū. latroni paradisum peccatoribus infernū: crucē xpianis penitētibz cōmendabat. Ecce testamentū quod fecit xp̄s in morte pendens in cruce. Secūdo ex eo q̄ fuit iniusta quia peccatū nō fecit: et nō est inuētus dolus in ore eius: et ideo q̄ venit indigne pena dolenda venit. De tribus em̄ iniuste p̄cipue cum accusabant. vicz quia tributū reddi. pbibebat: quia se regē dicebat

et quia se filiū dei faciebat. Cōtra has tres accusa-
tiones dicimus in parascene in persona saluatoris
tres excusationes. Popule meus qd feci tibi &c. vbi
exprobrat xps tria beneficia eis collata. scz libera-
tionē ab egypto. regimē in deserto. plantationes
vinee in loco optimo quasi dicat xps. Accusas me
de redditione tributi: potius gr̄as agere deberes
q: liberaui te a tributo. Accusas me q: dixi me re-
gem potius deberes gratias agere quia regaliter
pauit te in deserto. Accusas me quia me filium dei
dixi: potius deberes gratias agere: q: te in vincā
meā elegi: et in loco optimo plātaui. Tercio ex eo
q: fuit ab amicis: tolerabilior: em̄ esset dolo: si pa-
teret ab his qui aliqua de causa deberēt esse eius
inimici: vel ab his q: essent alieni vel extranei: vel
ab his quibus aliqua incōmoda intulisset. Sed tñ
patitur ab amicis idest ab his qui deberēt esse sui
amici. Item a primis idest ab his de quoz stirpe
natus est. De his duobus dicit in psal. Amici mei
& primi mei. Job. xxx. Noti mei quasi alieni reces-
serunt a me. Itē ab his qbus multa bona cōtule-
rat. Jobānis. viij. Multa bona opatus sum eis.
Bef. O bone ihū q: dulciter cū hoibus cōuersatus
es q: magna et abūdantissima eis largitus es: q:
dura et aspa. p: eis passus es: dura verba: duriora
verbera: durissima crucis to: mēta. Quarto rōne
reuerentis corpis. Unde i figura dauid dicit de
eo. ij. reg. penult. Ipe est quasi tenerrimus ligni
vermiculus. Bef. O iudei lapides estis lapidē p:
cutitis molliorē de quo resonat tinnitus pietatis.
et ebullit oleū caritatis. Itē hiero. Tradit^r est ihe-
sus militibus verberādus et illud sacratissimū cor-
pus pectusq: dei capax flagella secuerūt. Quinto
ex eo q: fuit vniuersalis quia per oēs ptes et em̄s
sensus. Primo em̄ fuit hic dolo: in oculis quia la-
crimatus est: sicut dicit be:re. v. Bef. Ascendit in
altū vt longius audiret: fortiter clamabat: vt nul-
lus excusaret. damozī lacrimas addidit: vt homo
computaret. Alias etiam bis lacrimas fudit: scz in
resurrectione lazari: et sup iherusalē. Itaq: primie
lacrimae fuerūt amoris. Unde et quidā cū vidissent
eū lacrimantē dixerūt. Ecce quomō amabat eum.
Scōde fuerunt cōpassionis. Sed be tercie fuerunt
doloris. Scōdo fuit in auditu cū ei scz opprobria
et blasphemie irrogate sunt. Xps enim specialiter
quatuor: habuit in qbus opprobria et blasphemias
audiuit. Dabuit em̄ excellētissimā nobilitatem
q: quantū ad diuinā naturā fuit eterni regis filius
et quantū ad humanā de regia stirpe genit^r. ita q:
cū inquantū homo fuit rex regū et dñs dominā-

tium. Habuit ineffabilē veritatē: quia ipse est via
veritas et vita. Unde de se itez dicit. Sermo tu^r
veritas est. filius em̄ est sermo siue verbū patris.
Habuit insuperabilē potestātē quia oīa per ipm
facta sunt: et sine ipso factū est nichil. Habuit insup
singularē bonitatē: q: nemo bonus nisi solus de^r
In his xps audiuit opprobria et blasphemias. pri-
mo quidē quo ad nobilitatē. Mathei. xij. Nonne
hic est filius fabri. Nōne mater eius dicit maria &c.
Scōdo quo ad potestātē. Mathei. xij. Hic nō eijcit
demonia nisi i beelzebub principe demonioz. Itē
marth. xvij. Alios saluos fecit seipm non potest
saluū facere. Ecce dicit ipm impotentē cum tamē
adeo potēs extitit: q: psecutores suos sola voce p-
strauit. Nā cū interrogasset quē queritis: et illi re-
spōdissent ihesuz nazarenū. et ipse dixisset ego suz
cōtinuo ceciderūt in terrā. Aug^r. Una vox turbaz
odij ferocē: armis terribilē: sine vllō telo percussit.
repulit: strauit: virtute latētis diuinitatis. Quid iu-
dicaturus faciet: q: indicādus hoc fecit. qd regnatu-
rus poterit: q: moriturus hoc potuit. Tercio quo
ad veritatē. Jobānis. viij. Tu de teipso testimoniū
pibes: testimoniū tuū non est verū. Ecce quia di-
cunt eū mendacē: cū tamen ipse sit via: veritas: et
vita. Hanc veritatē pilatus scire vel audire non
meruit: quia ipm secundū veritatē non iudicauit.
Inchoauit quippe iudiciū a veritate: sed in verita-
te nō permāsit: & ideo de veritate qstionē meruit
inchoare: sed nō meruit solutionē audire. Alia rā-
tio est scdm aug^r. quare solutionē nō audiuit: q:
cum illā questionē fecisset subito venit illi in mentē
cōsuetudo iudeoz qua solēbat vnus dimitti in pas-
cha: et ideo statim exijt: et solutionē non expecta-
uit. Tercia ratio est scdm Criso. q: sciebat q: que-
stio tam difficilis indigebat multo tpe et multa dis-
cussione. et ipse ad liberationem xpi pperabat: et
ideo statim exiuit: Legit tamen in euangelio m: co-
demi. q: cū pilat^r ihesuz interrogasset: qd est veritas?
Ihūs ei respōdit. Veritas de celo est. Et pila-
tus. In terris nō est veritas? Dicit ei ihūs. Quo-
modo potest veritas esse in terris q: iudicat ab his
qui potestātē habēt in terris. Quarto quo ad boni-
tatē. Dicebāt em̄ ipsum esse peccatorem in corde.
Jobānis. ix. Nos scimus q: hic homo peccōr est. Se-
ductoie in sermone. Luc. xij. Cōmouit populū do-
cens p vniuersam iudeā: incipiens a galilea vsq:
huc. Legis p:uaricatoie in ope. Jobānis. ix. Nō
est hic homo a deo q: sabbatū non custodit. Tercio
fuit in odoratu: quia magnū fetorē sentire potuit
in loco caluarie vbi erāt corpora fetida mortuozū

Unde dicit in scolastica historia q̄ caluaries pro-
prie est os capitis humani nudū. Unde et q̄ ibi de
collabant rei. et multa ossa capiti ibi displa erant
dicebat caluarie locus vel caluariū. Quarto fuit
in gustu. Unde cū clamaret sicco dederūt ei acetuz
cū mirra et felle mixtū vt ex aceto citius moreret.
et ipsi custodes a custodia citius liberarent. dicit
enī crucifixos citius mori si acetū bibāt. et ex mirra
pateret olfactus: et ex felle gustus. Aug⁹. Pro me
ro replet sinceritas aceto. inebriat felle dulcedo.
adicit innocentia reo. moritur vita pro mortuo.
Quinto fuit in tactu q̄ in oibus partibus corporis
a plāta pedis vsq̄ ad verticē nō fuit in eo sanitas
de hoc aut̄ qualiter in oibus sensibus dolorz ha-
buit dicit bern. Caput angelicis tremendū spiri-
tibus densitate spinarū pungit. facies pulchra p̄ fi-
lij hominū sputis iudeoz deturpar: oculi lucido-
res sole caligant in morte: aures q̄ audiunt angeli-
cos cantus audiūt peccatoz insultus. os q̄ docet
angelos felle et aceto potat. pedes quoz icabeliū
adorat quoniā sanctū est cruce clauo affigunt. ma-
nus que formauerūt celos sunt in cruce extense et
clauis affixe. corpus verberat: latus lancea perforat
Et qd̄ plura? Non remāsit in eo nisi lingua: vt pro
peccatozib⁹ exoraret. et matrē discipulo comenda-
ret. **B** Sed o eius passio fuit ex illusione despe-
cta. Quatuor enī viabus fuit sibi illusum. **P**rimo
in domo anne vbi recepit sputa. alapas. velatio-
nem oculoz. **B**er. Vultū tuū bone ihū desiderabi-
lem in quē desiderant angeli p̄spicere sputis in-
quauerūt: manib⁹ percuferūt. vello p̄ derisione
opuerūt nec amaris vulnerib⁹ pepercerūt. **S**ed o
in domo berodis qui cū fatuū et non sane mentis
estimās ex eo q̄ nullū ab eo respōsus habere potu-
erat: p̄ derisione enī veste alba induit. **B**er. Tu hō-
es et habes fertū de florib⁹. et ego deus et habeo
coronā de spinis. Tu habes cyrosbecas in manib⁹
et ego habeo clauos defixos. Tu in albis vestib⁹
tripudias. et ego p̄ te derisus fui ab herode in ve-
ste alba. Tu tripudias cū pedib⁹: et ego laboraui
cū meis pedibus. Tu in choreis brachia extendis
in modū crucis in gaudiū: et ego ea in cruce exten-
sa habui in opprobriū. Ego in cruce dolui. et tu in
cruce exultas. Tu habes latus apertū et pectus in
signū vane glorie. et ego lat⁹ effusus habui p̄ te.
Tamē reuertere ad me et suscipiā te. Sed quare
dñs tēpore sue passionis corā berode pylato et iu-
deis sic racebat? **D**ui⁹ triplex est ratio. **P**rima rō
est q̄ non erāt digni audire suā respōsionē. **S**ed o
quia cū peccauerat p̄ locacitatē. et ideo x̄ps vo-

luit satisfaccere p̄ raciturnitatē. Tercia q̄ quicquid
respōdebat totū calumniabant et deprauabant.
Tercio in domo pylati vbi milites clamidē cocci-
neam arcū dederunt ei: arcū dñe in manu dederūt
et coronā spineā sup̄ caput eius posuerūt. et genu
flexo dicebāt. Ave rex iudeoz. Illa aut̄ spinea co-
rona dicit fuisse de iunciis marinis. quoz acies nō
minus spina est dura et penetratiua. **U**n̄ et sangui-
nem de capite credit illa corona spinea extraxisse
Unde ber. Caput illud diuinū multiplici spinarū
densitate vsq̄ ad cerebrū confixū est. De aia sunt
tres opinioes. vbi sc̄ anima principalē habeat
sedē. sc̄ vel in corde p̄pter illud. De corde exeunt
cogitatioes male et. Vel in sanguine. p̄pter illud
Leuitica. Anima omnis carnis in sanguine est. Vel
in capite. p̄pter illud et inclinato capite tradidit
sp̄m et. **H**anc triplicē opinioez iudei ipso facto
vidētur scuisse. **N**ā vt eius aiam a coipe euellerēt
quesierūt ipam in capite cū spinas vsq̄ ad cerebry
infixerūt. Quieserūt in sanguine cū eius venas in
mauib⁹ et pedibus aperuerūt. Quieserūt in corde
cū eius latus perforauerūt. **C**ontra has tres illuso-
nes in parascue p̄mittit ante reuelationē cru-
cis tres adoratioes dicentes. **A**gyos et. quasi ter
adorātes: ter illusum p̄pter nos. **Q**uarto in cruce.
Matth. xxvij. Principes sacerdotū illudentes euz
cū seniorib⁹ et scribis dicebāt. Si rex israel est de-
scendat nūc de cruce et credimus ei. **B**er. sup̄ hūc
locū. **I**nterim paciētiā magis exhibet humilitatē
et comendat: obediētiā implet. caritatē pficit.
In his nempe virtutū gēnis quatuor crucis cor-
nua ornant. et supeminētiō: caritas: a dextris obe-
diētiā. a sinistris paciētiā: radix oim virtutū humi-
litas in p̄fundo. **H**ec oia que x̄ps passus est. **B**er.
breuiter recogit dicens. **M**emo: ero q̄ diu vixi
ro laborū quos p̄tulit in p̄dicando. fatigationū in
discurrendo. vigiliarū in orādo. temptationū in ieiū-
nando: lacrimarū in cōpartiendo. infidiarū in collo-
quendo: postremo cōuicioz sputo:ū. colapho:um
subsannationū: clauoz: exp̄: obrationū. **T**er-
cio passio ei⁹ fuit vtilitate multiplici fructuosa. **T**u-
ius vtilitas potest esse triplex. sc̄ peccatoz remis-
sio. gratie collatio: et gl̄ie exhibitio. **E**t hec tria nō
tantur in titulo crucis. q̄ ih̄s quo ad primū. nazā-
renus quo. ad sc̄m rex iudeoz: quo ad terciū q̄
ibi erimus oēs reges. **D**e eius vtilitate dicit aug⁹.
Culpā deleuit x̄ps p̄sentem: preteritā: et futuram
Preterita peccata tulit ea remittēdo: p̄sentia ho-
mines ab eis retrahēdo. futura gratiā qua vitare
tur cōferendo. **D**e eius etiam vtilitate dicit aug⁹.

De passione Domini

Admiremur: gratulemur. amemus. laudemus: ad
 oremus: quoniam per redemptoris nostri mortem de tenebris
 ad lucem: de morte ad vitam: de corruptione ad
 incorruptionem. de exilio ad patriam. de luctu ad
 gaudium vocati sumus. Quis vtilis autem modus redemptio-
 nis nostre fuerit. patet ex quatuor rationibus vicis
 quia fuit acceptissimus ad placandum deum. congruen-
 tissimus ad curandum morbum: efficacissimus ad attra-
 hendum genus humanum: prudentissimus ad expugnandum
 humani generis inimicum. Primo ergo fuit ac-
 ceptissimus ad placandum et reconciliandum deum. quia
 sicut dicit anselmus in libro. Cur deus homo. Nil
 asperius et difficilius potest homo pati ad honorem dei
 spiritus et non ex debito quam mortem. Et nequaquam magis
 homo potest se dare deo. quam cum se morti tradidit ad
 honorem ipsius. Et hoc est quod dicit episcopus. v. Tradidit
 semetipsum oblationem et hostium deo in odorem suavitatis.
 Qualiter autem fuit sacrificium nos deo placans
 et reconcilians. dicit augustinus. de trinitate. Quid tam
 grate suscipi posset. quam caro sacrificij nostri corpus
 effectum sacerdotis nostri: Ut quoniam quatuor consi-
 derantur in omni sacrificio. cui offeratur. quid offeratur.
 per quibus offeratur: et quis offerat. idem ipse
 vnus vnusque mediator: per sacrificium pacis reconcilians
 nos deo. vnus cum ipsa maneret cui offeratur
 vnus in se faceret. per quibus offeratur. vnus ipse esset
 qui offeratur et quod offeratur. De hoc autem etiam
 qualiter per christum sumus reconciliati dicit idem augustinus.
 quod christus est sacerdos et sacrificium. deus et templum.
 Sacerdos per quem sumus reconciliati. sacrificium quo
 sumus reconciliati. deus cui sumus reconciliati. templum
 in quo sumus reconciliati. Unde quibusdam habet
 reconciliati onem parumpenditibus. augustinus. in persona
 christi exprimitur dicens. Cum esses inimicus patri meo
 reconciliaui te per me cum esses longe ego veni ut redire-
 merem te: cum inter omnes montes et silvas errares
 quesivi te inter lapides et ligna inueni te. et ne lupum
 ferarumque rapido ore laniareris. collegi te bu-
 meris meis portavi te: patri meo reddidi te labo-
 ranti. sudanti. caput meum spinis opposui: manus meas
 clavis obici: lacum lacum aperui: totum non dicam iniu-
 riam: sed asperitibus laniatus sum. sanguinem meum
 fudi. animam meam posui ut coningerem te michi. et
 tu diuideris a me. **S**ecundo fuit congruentissimus
 ad curandum morbum. Congruitas autem attendit
 ex parte temporis. ex parte loci. et ex parte modi. Ex par-
 te temporis quia ad factus fuit et peccauit in mense
 marcio feria sexta et hora sexta. et ideo christus pati vo-
 luit in marcio quoniam in die qua fuit annuncius fuit et
 passus. Item in feria sexta et hora sexta. Secundo ex

parte loci quoniam locus sue passionis tripliciter conside-
 rat. scilicet aut communis: aut specialis: aut singularis.
 Locus communis fuit terra. promissio. specialis cal-
 varie locus singularis crux. In loco communi primum
 homo fuit formatus: quoniam in partibus illis iuxta damas-
 cum in agro damasceno dicitur fuisse formatus. In
 loco speciali fuit sepultus: quia ibidem ubi christus passus
 est. ad dicitur fuisse sepultus. licet autem tunc non sit.
 cum secundum hieronymum. adam in ebrietas morte sepultus fue-
 rit. sicut etiam ioseph. xiiij. expulso babet. In loco sin-
 gulari fuit deceptus: non quod in illo ligno in quo christus
 passus est. adam fuit deceptus. sed per rationem dicitur: quod
 sicut ad dicitur deceptus fuit in ligno: ita christus passus fuit
 in ligno. In quadam tamen historia grecorum dicitur quod
 in eodem. Tercio ex parte modi curandi qui quidem
 modus fuit per similia: et per contraria. Per similia
 quoniam sicut dicit augustinus. in libro de doctrina christiana.
 Per feminam deceptus: per feminam natus. Homo homi-
 nium: mortalis: mortalis: morte mortuus: liberatus
 Ambrosius. Et terra virgine ad dicitur christus ex virgine.
 Ille ad ymaginem dei hic ymago dei. Per mulierem
 stulticia per mulierem sapientia. Nudus ad dicitur nudus
 christus. Mors per arborem. vita per crucem. In deserto
 adam: in deserto christus. Per contraria quoniam primum
 homo secundum gregorium. peccauerat per superbiam inobediens
 nam et gula. Voluit enim assimilari deo per scientie
 sublimitatem. et a gredi precepti dei limitem. et gustare
 pomi suauitatem. Et quoniam curatio habet fieri per con-
 trarium. ideo iste modus satisfaciendi congruentissimus
 fuit. quia fuit per humiliationem diuine volun-
 tatis impletionem et afflictionem. De his tribus ad
 philippum. iij. Humiliauit semetipsum. quo ad primum
 factus obediens. quo ad secundum vsque ad mortem. quo ad
 tertium. **T**ercio fuit efficacissimus ad trahendum
 genus humanum. Numquid enim saluo libertatis
 arbitrio: magis ad amorem suum et fiduciam genus hu-
 manum attrahere potuit: Qualiter autem hoc ad
 mortem nos attrahat dicit bernardus. Super omnia reddit te
 amabilem bone iherosolimitana: calix quem bibisti. opus redemptio-
 nis nostre. hoc omnino amorem nostrum facile vendit
 eat. totum tibi hoc est quod nostrum amorem et blandius
 allicit et iustus erigit. et citius stringit. et vehemens
 tius afficit. Etenim ubi te exinanisti. ubi te natu-
 ralibus radijs exuisti. ibi pietas magis emicuit.
 ibi caritas plus euulsi. ibi gratia amplius radia-
 uit Qualiter autem ad fiduciam. dicit ro. viij. Qui etiam
 proprio filio suo non peccat sed per nobis omnibus
 tradidit illum: quomodo non etiam omnia cum illo no-
 bis donauit. De hoc etiam bernardus. Quis non rapiatur
 ad spem impetrandi fiduciam. qui eius attendit cor

b ij

De passione Domini

poris dispositionē videlicet caput inclinatum ad osculum. brachia extensa ad amplexum. manus perforatas ad largiendum: latus apertus ad diligendum. pedum affixionem ad nobiscum commanendum: corporis extensiones ad se totum nobis impendendum. **¶** Quarto fuit prudentissimus ad expugnandum humani generis inimicum. Job. xxvi. Prudentia eius percussit superbum. Et vitium. Nunquid poteris capere leuiathan hamo? Christus enim hamum sue diuinitatis abscederat sube sca humanitatis. Et dyabolus capere volens escam carnis captus est ab hamo diuinitatis. De hac prudenti captione dicit augustinus. Venit redemptor: et victus est deceptor. Et quod fecit redemptor: captiuus tori nostro? Tete dicit muscula crucem suam posuit in ea escam sanguinem suum. Ipse autem voluit fundere sanguinem non debitoris: propter quod recessit a debitoribus. Huiusmodi debitor apostolus vocat cyrographum quod quidem christus tulit: et cruce affixit. De quo cyrographo dicit augustinus. Sua peccatum a dyabolo mutauit cyrographum scripsit. fidei iussore dedit. et vitium posteritati creuit. Tunc enim a dyabolo peccatum mutauit: quando contra preceptum dei sue prauit utiioni vel suggestioni plerit. cyrographum scripsit. quando manu ad peccatum ventum porrexit fidei iussore dedit quando adam peccato consentire fecit: et ne vitium peccati posteritati creuit. **¶** Contra igitur contumaces hanc redemptionem qua nos de inimici potestate reducit. Berni. exprobatio dicit in piona christi. Popule meus ait dominus. quod tibi facere potui et non feci: Quid cause est quod inimico meo magis liber seruire quam michi: nec ille creauit vos: sed nec parcat. Si parua hec videntur in gratis. non ille sed ego redemi vos. Quo pretio? Non vitium auro corruptibili vel argento: non sole aut luna: non saltem angelorum aliquo: sed proprio vos cruore redemi. Ceterum licet tam multiplici iure debitum est a vobis eicere famularum. omittis omnibus mecum saltem et denario diurno conuenite. Et quod in mortem christi tradiderunt. iudas pro auaricia: iudei pro inuidia. pylatus pro timore. ideo videndum esset de pena a deo his inflata merito huius peccati. Sed de pena et origine iudei inuenies in legenda sancti matthei: de pena et exordio iudeorum in legenda sancti iacobi minoris. De pena autem et origine pylati in quadam historia licet apocrypha sic legitur. **¶** Fuit quidam rex nomine tirus qui quandam puellam nomine pilam: filiam cuiusdam molendinarii nomine atus carnaliter cognouit: et de ea filium generauit. Pila autem ex nomine suo et nomine patris sui quid dicebatur atus: unum nomen composuit. et nato puero imposuit nomen pylatus. Cum

autem pylatus tres annos haberet: ipsa pila ad regem transmisit. Habebat autem rex filium de regina coniuge sua: qui sepe pylato coetaneus videbatur. Ipsi dum annos discretiois attigissent sepe iucundissime pugna: et fundam aduicem colludebant. Sed regis legitimum filium ut genere erat nobilior: sic in omni loco pylato inueniebatur strenuior. et omni genere certaminis aptior. Ob hoc pylatus iudice luore commotus. et felle dolore stimularum fratrem suum latenter occidit. Quod rex audiens vehementer doluit. et conuentione conuocata: quid de scelerato et homicida faciendum sit filio requisit. Qui cum omnes reum mortis esse unanimiter acclamauerunt. Rex autem ad se reuersus: iniquitate iniquitate noluit duplicare sed ipsum pro tributo quod annuatim debebat romanis obsequium misit. tum volens innocens esse ab occasione filii. tum a tributo romano: cupiens liberari. Tunc enim tempore erat romae filius regis frater. quem similiter rex miserat romam pro tributo. Huic pylatus associatus cum se ab eo moribus et industria precepi videret cum inuidie stimulis ageretur occidit. Sed cum romanis quod de eo faciendum esset inquireret dixerunt. Nisi si supplexerit qui fratrem necauit. obsequium iugulauit. reipublice plurimum utilis erit. et colla ferocum bestium ferocis ipse domabit. Dixerunt ergo. Cum reus mortis habeat in pontos insulam gentibus illis que nullum partum iudicis. iudex prestat. si forte eius nequitia ipsorum contumacia edomet si non quod meruit patiat. Missus igitur pylatus ad gentem ferocem et suorum iudicium perperit. non inscius ad quos missus sit et quod pendula vite sue sententia. tacite rem considerans vitam seruare voluit. et gentem nequam ipse minus et promissa. supplicio et pretio penitus subiugauit. Quia igitur tam dure gentis victor extitit. a pontos insula potius pilatus nomen accepit. Herodes autem hominis illius industria ut audivit. versucius eius communi gaudens ipse versutus eum ad se muneribus et inter nuncijs inuitauit. et super iudeam et iherosolimam potestatem et vicem suam ei tradidit. Qui cum pecuniam innumerabilem congregasset. nesciente herode romam adiret et infinitam pecuniam tiberio imperatori obtulit. et ab eo sibi dari quod ab herode tenebat muneribus impetravit. Huiusmodi causa facti sunt inimici pylatus et herodes quoad usque tempore passionis domini eius sibi reconciliant: eo quod dominum ad se misit. Alia causa inimicie assignat in historia scolastica. Quidam enim se filium dei faciens multos de galileis seduxerat. quos cum in garizim deduxisset ubi dixerat in ascensurum in celum superueniens pylatus ipsum cum omnibus occidit. timens ne similiter iudeos seduceret.

De passione Domini

Ob hoc facti sunt inimici: quod herodes perfidebat galileis. Et utraque causa potuit esse vera. Cum autem pylatus dominum iudeis crucifigendum tradidisset: timens tamen offensam tiberii cesaris. eo quod condonasset sanguinem innocentem: quendam sibi familiare pro sui excusatione ad cesarem destinavit. Interea cum tiberius morbo graui teneret nuncia eidem quod hierosolimis quidam medicus esset qui omnes morbos solo verbo curaret. nesciens quod eum pylatus et iudei occidissent. Dixitque volustiano sibi priuato. Uade citius transpartes marinas: dicesque pylato ut hunc medicum michi mittat qui me pristinae sanitati restituat. Cum ille ad pylatum uenisset: et mandatum imperatoris exposuisset eidem: territus pylatus. xiiii. dierum indutias postulauit. Infra quod spacium dux volustianus quandam matronam que fuerat familiaris ihesu nomine veronicam ubi nam christus ihesus inueniri posset interrogaasset ait. Deu dominus meus et deus meus erat: quem pylatus pro inuidia traditus condempnauit. et crucifigiprecepit. Tunc ille nimis dolens ait. Vehementer doleo: quia quod michi dominus meus iusserat exple re non valco. Cui veronica. Dominus meus cum predicando circuiret: et ego eius presentia nimis inuicite carem volui michi ipsius depingi ymaginem: ut dux eius priuaret presentia: michi saltem prestaret solacium ymaginis sue figura. Cumque linteam pictori deferres pingendum dominus michi obuiauit: et quo tenderem requisit. cui cum uie causam aperuisssem a me petijt pannum. et ipsum michi venerabili sua facie reddidit insignitum. Imaginis ergo huius aspectu si dominus tuus deuote intuebitur. continuo sanitatis beneficio potitur. Cui ille. Est ne huiusmodi ymago auro vel argento comparabilis? Cui illa. Non sed pio affectu deuotionis. Tecum igitur proficiscar et uidentem cesari ymaginem deferaz et reuertar. Venit igitur volustianus cum veronica roma: dixitque tiberio imperatori. Ihesum a te diu desideratum. pylatus et iudei iniuste morti tradiderunt: et pro inuidia crucis patibulo affixerunt. Venit igitur matrona quedam mecum ipsius ihesu ymaginem deferens: quam si deuote prospexeris morbo sanitatis tue beneficium obtinebis. Cesar igitur pannis sericis uiam sterni fecit. et ymaginem sibi presentari precepit. Qui morbo ut eam fuit intuitus sanitatem pristinam esse affectus. Poncius igitur pylatus imperio cesaris capisset romam perducit. Audiens cesar pylatus aduenisse. nimio furore contra eum repletus eum ad se adduci fecit. Pylatus autem tunicam domini inconsuetam secum detulit. quam induta coram imperatore portauit. Morbo ut imperator eum uidit omnem iram deposuit et ei potius assurrexit. nec sibi dure in aliquo

loqui preualuit. et qui in eius absentia uidebat tam terribilis et ferus nunc in eius presentia inuenit quod ammodo mansuetus. Cumque eum licentia morbo contra eum terribiliter exanderet: se miserum clamans quod ei furore sui pectoris minime ostendisset. Statimque eum reuocari fecit iurans et contestans quod filius mortis esset. nec phas sit eum uiuere super terram. Qui ut eum uidit. continuo eum salutauit et omnem animi ferocitatem abiecit. Mirant omnes: mirabatur et ipse quod sic contra pylatum dum abesset exanderet: et dum presentens esset nil ei aspere loqui posset. Tandem diuino nutu uel forte alicuius christiani suasu: ipsum illa tunica expoliari fecit. et contra eum pristinae animi ferocitatem morbo resumpsit. Cumque de hoc imperator plurimum miraretur. dictum est sibi quod illa tunica fuisset domini ihesu. Tunc imperator ipsum in carcere recepit iussit. donec sapientium consilio deliberaret quid de eo fieri oporteret. Data est igitur in pylatum sententia ut morte turpissima damnaretur. Audiens hoc pylatus cultello proprio se necauit: et tali morte uitam finiuit. Cognita cesar morte pylati dixit. Vere mortuus est morte turpissima cui manus propria non pepercit. Mole igitur ingenti alligatus. et in tyberim fluum immergitur. Spiritus uero maligni et sordidi corpori maligno et sordido gaudentes: et nunc in aquis nunc in acre rapietes mirabiles inundationes in aquis mouebant: et fulgura: tempestates: tonitrua. et gradines in aere terribiliter generabant: ita ut cuncti timore horribili tenerent. Quapropter romani eum a tyberis fluuio extrahentes derisionis causa ipsum uennaz deportauerunt. et rodano fluuio imiserunt. Queniam dicitur quasi uia gebenne: quia erat tunc locus maledictionis. Uel potius dicitur bienna: eo quod ut dicitur biennio sit constructa. Sed ibi nequa spiritus non defuerunt ibidem eadem operantes. Hoies ergo illi tantam infestationem demonum non ferentes uas illud maledictionis a se remouerunt: et illud sepeliendum lausanne ciuitatis territorio commiserunt. Qui cum nimis prefatis infestationibus grauarentur ipsum a se remouerunt. et in quodam puteo motibus circumspecto immerferunt: ubi adhuc relatione quorundam quedam dyabolice machinationes ebullire uidentur. Hucusque in predicta hystoria apocrypha legitur. Que utrum recitanda sit lectoris iudicio relinquantur. Nota tamen quod in hystoria scolastica legitur quod pylatus a iudeis accusatus est apud tyberium: de uolenta innocentium interfectione: et quod iudeis reclamantibus ymages gentiliu in templo ponebat. et quod pecuniaz repositam in carbanam in suos redigerat usus inde facies aqueductum in domum suam. Et per his oibus depo-

ratus est lugdunū in exilium unde oriūsus fuerat. ut ibi in opprobriū gētis sue moreret. Potuit esse si tamē illa historia cōtinet veritatē: quia primo iā edictū dederat ut lugdunū in exiliū deportaret. et q̄ ante reuersionē volutiani ad impatorē ibi fuerit deportat⁹. S; postmodū tyberius iudicēs qualiter xpm occidisset ips̄ de exilio educi et ad se romā adducifecit. Eusebi⁹ aut̄ et beda in suis cronicis nō dicunt ipm̄ in exiliū relegatū sed tm̄ q̄ in mltas calamitates incidēs pp̄ia manu se peremit.

De festiuitatibus que occurrūt infra tempus reconciliationis

Dico de festiuitatibus que occurrunt infra tempus deuotionis: qd̄ incepit ab adam et durauit vsq; ad moysen. qd̄ tempus representat ecclesia a septuagesima vsq; ad pascha: sc̄q̄ tur videre de festiuitatib⁹ que eueniūt infra tempus reconciliationis. quod tempus representat ecclesia a pascha vsq; ad octauā pentecostes.

De resurrectione chisti lii A

Resurrectio xpi tertia die a passione ipsius facta est. Circa aut̄ ipsam resurrectionem dñicam septē per ordinē sunt cōsideranda. Primo qualiter verū sit: q̄ tribus diebus et tribus noctibus in sepulcro iacuit. et in tertia die resurrexit. Secdo quare nō statim ut mortuus est resurrexit. sed vsq; in diem tertiū expectauit. Tercio qualiter resurrexit. Quarto quare resurrectionē suam accelerauit: nec vsq; ad generalē resurrectionē distulit. Quinto ppter qd̄ resurrexit.

Sexto quotiēs apparuit resurgēs. Septimo qualiter sanctos patres qui erāt in limbo inde edux. et quid ibi egit. Circa primū notandū q̄ xps tribus diebus et trib⁹ noctibus i sepulcro fuisse dicit scdm̄ aug. p̄ synodochen. ut prima dies accipiat secundū partē sui postremā. secūda dies scdm̄ se totam et integrā. tertia scdm̄ partē sui primam. et fuerūt tres dies. Et quilibet horū dierū suā noctem habuit p̄cedēre. Tunc em̄ scdm̄ bedā mutatus est ordo et cursus dierū ac noctū. Antea em̄ dies p̄cedebant: et noctes sequebant: post passionē aut̄ hic ordo mutatus est. ita q̄ noctes p̄cedunt et dies sequunt. Et hoc misterio cōgruit. quoniā homo primo de die gratie cecidit in noctē culpe. p̄ xpi autē passionē et resurrectionē. de nocte culpe rediit ad diē gratie. Circa scdm̄ sciendū est q̄ cōueniens fuit ut nō statim quādo mortuus fuit xps resurgeret. sed vsq; i diez tertiū expectaret: ppter quinq; rationes. Primo ppter significationē ut sc̄q̄ hoc significaret q̄ lux sue mortis curauit nostram duplā mortē. et ideo vna die integra. et duab⁹ noctibus iacuit in sepulcro. ut per diem intelligat lux sue mortis: p̄ duas noctes nostra duplex mors. Et hāc rationē assignat glo. sup̄ illud luc. xxiij. Dicitur xpm̄ pati etc. Secdo ppter p̄bationē quia sicut in ore duoz vel triū testū stat omne verbū. sic in tribus diebus expit̄ quis oē factū. et ideo ut mortē bene p̄baret: et se p̄basse ostēderet. tribus dieb⁹ iacere voluit in sepulcro. Tercio propter sue potestatis ostensionē: q̄ si statim resurrexisset: nō videre f̄ potestātē habere ponendi a iam suā sicut resurgēdi. Et becratō videt rang. i. cor. xv. sup̄ illo. Quā xps mortuus est. etc. Ideo inquit de morte p̄mittit. ut sicut vera mors ostendit. ita vera resurrectio ostēdat. Quarto ppter rastiurandoz p̄figurationē. Hāc rationē assignat petr⁹ rancē. dicēs. Tres dies voluit esse sue sepulture q̄ in celo fuit restauraturus. q̄ in terra reparaturus q̄ apud inferos redēpturus. Quinto ppter triplicis status iustoz rēp̄sentationē. Hanc rōem assignat greḡ. sup̄ ezechiel. dicēs. Sexta feria xps passus est. sabbato quieuit in sepulcro: dñico aut̄ die resurrexit a morte. Presens aut̄ vita ad huc nobis sexta feria est quia in angustijs et dolorib⁹ cruciamur. Sed sabbato quasi in sepulcro quiescimus q̄ requiē anime post mortē inuenimus. Dñico autē die a cōdicionē octauo. cū corpore a morte resurgimus. et in gloria anime. etiā cū carne gaudem⁹. Dolor ergo nos in sexta feria. requies in septima. et gl̄ia excipit in octaua. hec greḡ. Circa tertiū